

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

TERÖRLE MÜCADELEDE PSİKOLOJİK HAREKÂT VE
PSİKOLOJİK HAREKÂTIN PKK TERÖR ÖRGÜTÜ
MENSUPLARININ AİLELERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Mustafa YAĞBASAN

HAZIRLAYAN
Cüneyt KIYAK

ELAĞİĞ - 2016

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**TERÖRLE MÜCADELEDE PSİKOLOJİK HAREKÂT VE
PSİKOLOJİK HAREKÂTIN PKK TERÖR ÖRGÜTÜ
MENSUPLARININ AİLELERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Mustafa YAĞBASAN

HAZIRLAYAN
Cüneyt KIYAK

Jürimiz, 20.05.2016 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Prof. Dr. Mustafa YAĞBASAN (Danışman)
2. Doç. Dr. Nural İMİK TANYILDIZI
3. Yrd. Doç. Dr. Mevlüt AKYOL

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Zahir KIZMAZ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Terörle Mücadelede Psikolojik Harekât ve Psikolojik Harekâtın PKK Terör
Örgütü Mensuplarının Aileleri Üzerindeki Etkisi****Cüneyt KIYAK****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****İletişim Bilimleri Anabilim Dalı****ELAZIĞ – 2016, Sayfa: XV+142**

Türkiye’de yıllardır devam eden terör sorununun oldukça büyük ekonomik maliyete ve insan kayıplarına sebebiyet verdiği bilinmektedir. Terörle mücadelede askeri önlem konseptine yönelik çabaların yetersiz kaldığı, bu tür gayretlerin yanı sıra; ‘*Bilgilendirme ve Önleme Faaliyetleri*’ kapsamında psikolojik harekât çalışmalarının da problemin çözümü için gerekli olduğu artık tartışma götürmez bir gerçektir. Bu faaliyetler, şüphesiz sadece güvenlik birimlerinin ‘*Bilgilendirme ve Önleme Faaliyetleri*’ ile sınırlı kalmamalıdır. Mücadele, şüphesiz devletin tüm organları ile topyekûn gerçekleştirildiği takdirde başarıya ulaşılabilir.

Bu tez, Türkiye’nin kronikleşen sorunlarından biri olma konumunu sürdüren ‘*terör*’ gerçeğini bugüne kadar yürütülmüş olan psikolojik harekât çalışmaları bağlamında ve ‘*PKK*’ özelinde bilimsel verilere dayalı olarak değerlendirerek, şu ana kadar ortaya konulmuş olan parametreleri daha sağlıklı analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu paradigma doğrultusunda örgüt mensuplarının aileleri ile ‘*derinlemesine mülakat*’ yöntemiyle yürütülen araştırmada; devlet kurumlarının bilgilendirme ve önleme faaliyetleri kapsamında uyguladığı psikolojik harekâtın bir değerlendirilmesinin yapılması hedeflenmiştir. Bu çalışma, sadece güvenlik birimlerinin önleme faaliyetlerinin nasıl ve ne şekilde olması gerektiğini değil, aynı zamanda tüm devlet organları tarafından yapılabilecek iş ve işlemlerin kuramsal dayanaklarının betimlemesini içermesi açısından da ayrıca öneme arz etmektedir.

Bilimsel yöntemlere sadık kalınarak yürütülen bu araştırmada, sonuçları itibariyle değer atfedilmesi gereken bulgulara ulaşılmıştır. Bu bağlamda, “ÇÖZÜM” olarak adlandırılan ve ‘*toplumsal uzlaşma arama süreci*’ şeklinde ifade edilmesi mümkün olan sürecin bir değerlendirmesinin de yer aldığı bu çalışmanın; bugüne kadar eksik ve hatalı aşamaların tespit ve revize edilmesine ve toplumsal bir mutabakata zemin hazırlanmasına katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilgilendirme ve Önleme faaliyetleri, Çözüm Süreci, Psikolojik Harekat, PKK

ABSTRACT**Master Thesis****The Impact Of Psychological Operations And Psychological Operations Of The Terrorist Organization In Fighting Terrorism On Families Of PKK Members****Cüneyt KIYAK****The University Of Fırat****The Institute Of Social Science****The Department Of Communication Sciences****ELAZIĞ – 2016, Page: XV+142**

It is known that terror problem that has been continuing for years in Turkey has caused economic and human losses. It is an undeniable fact that military measures have proven inadequate but psychological warfare efforts in the means of dissemination and prevention activities are proven necessary in the fight against terror. Undoubtedly, these activities should not be limited only to “Dissemination and Prevention Activities” of the security organizations. The struggle against terror can only succeed if all the state organs work totally together.

This thesis aims to better analyze the contemporary parameters on “terror” reality, which continues to be a chronic trouble of Turkey, in regard to the psychological warfare operations held to this day and particularly by evaluating scientific data on PKK. The research carried out in line with this paradigm uses 'in depth interview' method with the family members of the terrorist organization members, evaluating psychological operations implemented within the scope of information and prevention activities of state institutions.

This work not only important for describing what and how the dissemination and prevention activities should be but also for determining the organizational basis for things that can be done at the upper state level institutions.

Carried out in compliance with the scientific methods, this research reached valuable findings in the context of achieved results. In this context, this research, which

also has an evaluation of what is named as ‘SOLUTION’, but also possible to be called as the ‘Process of Searching Social Reconciliation, expects to contribute determining and revising the inadequacies and inaccuracies of the process implemented to this day and building a framework for a social reconciliation.

Keywords: Dissemination and Prevention activities, Solution Process, Psychological Warfare, PKK

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ	X
ÖNSÖZ	XI
KISALTMALAR	XII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TERÖR VE GENEL GÖRÜNÜMÜ	2
1.1. Terör ve Kavramsal Boyutu	2
1.2. Terörün Unsurları ve Özellikleri	6
1.2.1. Teröristin Tanımlanması	7
1.2.2. Teröristin Psikolojisi, Motivasyonu ve Motifleri	8
1.2.3. İntihar Teröristi - Canlı Bomba -	9
1.2.4. Terörün Amaçları ve Yöntemleri	10
1.2.5. Terörün Faaliyet Alanı	12
1.3. Terörün Sebepleri ve Etkileri	13
1.3.1. Politik Sebepler ve Etkileri.....	14
1.3.1.1. Alt Kimlik-Üst Kimlik Tartışmaları	15
1.3.1.2. Mikro-Etnik Değerlerde Yaşanan Artışlar.....	16
1.3.2. Ekonomik Sebepler ve Etkileri.....	16
1.3.2.1. Yoksulluk.....	18
1.3.2.2. Gelir Dağılımındaki Eşitsizlikler	20
1.3.2.3. İşsizlik.....	20
1.3.2.4. Yatırımlar Arasındaki Bölgesel Dengesizlikler	21
1.3.3. Sosyokültürel Nedenler ve Etkileri	21
1.3.3.1. Eğitimde Yaşanan Problemler	22
1.3.3.2. Kitlesele Göç	23
1.3.3.3. Kültürel Kimlik Kaybı.....	24
1.3.4. Dinsel Sebepler ve Etkileri	27
1.3.5. Psikolojik Sebepler ve Etkileri	28

1.4. Terör Çeşitleri	29
1.4.1. Amaçlarına Göre Terör Çeşitleri	29
1.4.1.1. Etnik Terör	29
1.4.1.2. Devlet Terörü	31
1.4.1.3. İdeolojik Terör	33
1.4.2. Uygulanma Alanlarına Göre Terör Çeşitleri	34
1.4.2.1. Yerli (İç) Terör	34
1.4.2.2. Uluslararası Terör	34

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE'DE PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN TARİHÇESİ	36
2.1. PKK Terör Örgütünün Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	36
2.1.1. Bölücü Terör Örgütü PKK'nın Kuruluş Aşaması	36
2.1.2. Bölücü Terör Örgütünün Gelişme Aşaması	36
2.2. PKK'nın Gençliği Kazanmada Uyguladığı Psikolojik Süreçler	37
2.2.1. Gençliğin Tanımı	38
2.2.1.1. Gençliğin Psikolojik Özellikleri	38
2.2.2. Ebeveyn tutumlarının Terör Örgütlerine Giden Sürece Etkisi	39
2.2.3. PKK'nın Eleman Temininde Kullandığı Psikolojik Aşamalar	40
2.2.3.1. Grup Dinamiği	40
2.2.3.2. Güdüleme	42
2.2.3.3. Tutum Değişiklikleri için Yapılan Çalışmalar	44
2.2.3.4. Algılama	45
2.2.4. Bir Teröristin Yetiştirilmesinde İzlenen Aşamalar	45
2.3. PKK'nın Uyguladığı Propaganda Yöntemleri	46
2.3.1. İdeolojik Açıdan Propaganda	49
2.3.2. Etnik Propaganda	50
2.3.3. İktisâdi Propaganda	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. PSİKOLOJİK HAREKÂT	56
3.1. Tanımı	57
3.2. Psikolojik Harekât Kavramı	58
3.2.1. Amacı	59
3.2.2. Çeşitleri	60

3.3. Hedef Kitlenin Tanımı ve Analiz Edilmesi.....	60
3.3.1. Hedef Kitlenin Tanımı.....	60
3.3.2. Hedef Kitlenin Analiz Edilmesi	61
3.4. Propagandanın Tanımı ve İşlevi.....	62
3.4.1. Propagandanın Türleri	64
3.4.2. Propaganda ve Simgeler	65
3.4.3. Propaganda, İletişim ve Kamuoyu	65
3.4.4. Dezenformasyon.....	66
3.4.5. Propaganda ve Toplumsal Denetim.....	67
3.4.6. Uluslararası İlişkilerde Propaganda.....	67
3.5. Kitle İletişim Kavramı.....	69
3.5.1. Kitle İletişim Araçlarının Toplum Üzerindeki Etkileri	69

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ	72
4.1. Problem Durumu.....	72
4.2. Amaç	73
4.3. Önem	75
4.4. Hipotezler.....	76
4.5. Araştırmanın Yöntemi.....	78
4.5.1. Araştırma Modeli.....	78
4.5.2. Evren ve Örneklem.....	79
4.5.3. Sınırlılıklar ve Kapsam.....	79
4.5.4. Görüşme Uygulaması ve Verilerin Toplanması	79
4.5.5. Verilerin Analizi	80

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. VERİLERİN ÇÖZÜMÜ (MÜLAKAT SONUÇLARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ).....	81
5.1. Görüşme Yapılan Deneklere İlişkin Demografik Bulgular	81
5.2. Hipotezlerin Test Edilmesi Amacıyla Görüşme Yapılan Deneklere Yöneltilen Sorular Bağlamında Elde Edilen Veriler.....	83
5.2.1. Mülakat Soruları.....	83
5.2.2. Mülakat Sonuçları	84

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	110
EKLER	132
Ek 1. Orjinallik Raporu	132
KAYNAKÇA.....	133
ÖZGEÇMİŞ	142

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Görüşme Yapılan Deneklerin Cinsiyetleri.....	81
Tablo 2. Görüşme Yapılan Deneklerin Yaş Aralığı.....	81
Tablo 3. Görüşme Yapılan Deneklerin Hükümlü/Tutuklu Örgüt Mensubu İle Olan Yakınlık Derecesi	82
Tablo 4. Görüşme Yapılan Deneklerin Çalışma Durumuna İlişkin Veriler.....	82
Tablo 5. Örgüte Katılanların Ailelerindeki Çocuk Sayısına İlişkin Bulgular	83
Tablo 6. H3- Ailelerin, Örgütte Olan Çocuklarıyla İletişim Kurup Kurmadıklarına İlişkin Bulgular.....	87
Tablo 7. H5- Kırısala Giden Bireylerin Ardından Ailelerin Bireyin Kırısaldan Dönmesi İçin Herhangi Bir Çabası Olup Olmadığı, Oldu İse Ne Gibi Çabalar Olduğu Ve Çabalarını Belirli Aralıklarla Tekrarlayıp Tekrarlamadıklarına İlişkin Değerlendirmeler.....	89
Tablo 8. H8- Bireyin Kırısala Gidişinin Ardından Devletin Herhangi Bir Kurumu Ya da Kuruluşunun Aile İle İrtibata Geçip Geçmediğine, Geçti İse Hangi Konularda İrtibat Kurduğuna İlişkin Bulgular	94
Tablo 9. H9- Devletin Herhangi Bir Kurum Ya Da Kuruluşundan Ayni Ya Da Nakdi Bir Yardım Alıp Alınmadığına İlişkin Bulgular (Devletin herhangi bir kurum ya da kuruluşundan ayni ya da nakdi bir yardım aldınız mı?)	96
Tablo 10. H12- Ailelerin Kendilerine Ve Kendilerini Kürt Telakki Edenlere Karşı Devletin Herhangi Bir Baskısı Olup Olmadığına İlişkin Değerlendirmeler ..	99
Tablo 11. H14- Silahlı Eylemlerin Sosyal Kazanımlara Etkisinin olup olmadığına ilişkin değerlendirmeler.....	102
Tablo 12. H16- Kırısala Giden Bireyin Aileleri Açısından Devletin Var Olan Terör Probleminde Sorumluluğu Olup Olmadığına İlişkin Değerlendirmeler	105

ÖNSÖZ

“Türkiye’de PKK Terör Sorunu kapsamında eski adıyla Psikolojik Harekat yeni adıyla Bilgilendirme ve Önleme Faaliyetlerinin neler olduğu ve Çözüm Sürecinin irdelenerek Bilgilendirme ve Önleme Faaliyetleri çalışmalarının nasıl ve neler olması gerektiği çerçevesinde geliştirilen politikalar önerilecektir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Mustafa Yağbasan’a ve araştırmam kapsamında yapılan mülakatlardaki ciddi güvenlik risklerini en aza indirmek suretiyle bilgi ve birikiminden de istifade etmeme olanak sunan İl Emniyet Müdürleri’me teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Ayrıca, bu günlere gelmemde gösterdiği emeğin karşılığını asla ödeyemeyeceğim Sevgili eşim Miray KIYAK’a ve bu çalışmayı sonuçlandırmak adına kimi zaman kendisine ayırmam gereken zamandan çaldığım Sevgili Kızım Elif Masal KIYAK’a şükranlarımı sunarım.

ELAZIĞ-2016**Cüneyt KIYAK**

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGİK	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
ARGK	: Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu
ASALA	: Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Gizli Ermeni Ordusu
BÖF	: Bilgilendirme ve Önleme Faaliyetleri
BTC	: Bakü-Ceyhan-Tiflis Boru Hattı
Bkz	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
CIA	: Amerikan Merkezi Haberalma Örgütü
CMUK	: Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu
DBP	: Demokrasi ve Barış Partisi
DEHAP	: Demokratik Halk Partisi
DESA	: Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı
DDKD	: Devrimci Demokratik Kültür Dernekleri
DDKO	: Devrimci Doğu Kültür Ocakları
DDP	: Demokrasi ve Değişim Partisi
DEHAP	: Demokratik Halk Partisi
DEP	: Demokrasi Partisi
DEV-GENÇ	: Devrimci Gençlik Federasyonu
DEV-SOL	: Devrimci Sol
DEV-YOL	: Devrimci Yol
DGM	: Devlet Güvenlik Mahkemeleri
DHKP/C	: Devrimci Halk Kurtulus Partisi/Cephesi
DKP	: Demokratik Kitle Partisi
DP	: Demokrat Parti
DTP	: Demokratik Toplum Partisi
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
GAM	: Özgür Açe Hareketi

HADEP	: Halkın Demokrasi Partisi
HAK-PAR	: Hak ve Özgürlükler Partisi
HEP	: Halkın Emek Partisi
HRK	: Kürdistan Kurtuluş Birliği
HSYK	: Hakim ve Savcılar Yüksek Kurulu
ETA	: Bask Ayrılıkçı Hareketi
FBI	: Federal Soruşturma Bürosu
GKK	: Gönüllü Köy Korucusu
GSYİH	: Gayrı Safı Yurt İçi Hasıla
HOP	: Halklar ve Özgürlükler Platformu
HRK	: Kürdistan Kurtuluş Birliği
IGC	: Uluslararası Kriz Grubu
IKDP	: Irak Kürdistan Demokrat Partisi
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
IBDA/C	: İslami Büyük Doğu Akıncıları Cephesi
IDB	: İstihbarat Daire Başkanlığı
JIT	: Jandarma İstihbarat Teşkilatı
KADEK	: Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi
KARSAZ	: Kürt İşverenler Birliği
KIP	: Kürdistan İşçi Partisi
KIS	: Kitle İmha Silahları
KOBI	: Küçük Orta Ölçekli İşletmeler
KONGRA-GEL	: Kürdistan Halk Kongresi
KTC	: Kürdistan Teali ve Terakki Cemiyeti
KUK	: Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları
MDD	: Milli Demokratik Devrim
MGK	: Milli Güvenlik Kurulu
MGSB	: Milli Güvenlik Siyaset Belgesi
MLSPB	: Marksist Leninist Silahlı Propaganda Birlikleri
MIT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
MKÖ	: Müslüman Kardeşler Örgütü
MLKP	: Marksist Leninist Komünist Parti
MSP	: Milli Selamet Partisi

MTTB	: Milli Türk Talebe Birliği
MUSTAZAF-DER	: Mustazaflar ile Dayanışma Derneği
NATO	: Kuzey Atlantik İttifakı
NAC	: Kuzey Atlantik Konseyi
NGO	: Non-Governmental Organizations-Hükümet Dışı Örgütler
ODTÜ	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi
OHAL	: Olganüstü Hal
ÖZDEP	: Özgürlük ve Demokrasi Partisi
ÖZEP	: Özgürlük ve Eşitlik Partisi
PASS	: Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi
PKK	: Partiya Karkeren Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi
SHP	: Sosyal Demokrat Halkçı Parti
SPLM/A	: Sudan Halklar Özgürlük Hareketi/Ordusu
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STÖ	: Sivil Toplum Örgütleri
TAK	: Kürdistan Kurtuluş Şahinleri
TAYAD	: Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TEMÜH	: Terörle Mücadele ve Harekat Dairesi Başkanlığı
THKO	: Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu
THKP/C	: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
TIYAD	: Tutuklu Aileleri ile Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
TIKKO	: Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
TİP	: Türkiye İşçi Partisi
TİİKP	: Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi
TKDP	: Türkiye Kürdistan Demokratik Partisi
TKSP	: Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi
TKP	: Türkiye Komünist Partisi
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu
TMMM	: Terörle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi
TMY	: Terörle Mücadele Yasası
TMYK	: Terörle Mücadele Yüksek Kurulu

TÖDEF	: Türkiye Öğrenci Dernekleri Federasyonu
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
UAÖ	: Uluslararası Af Örgütü
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu

GİRİŞ

Sıcak savaşların yerini soğuk savaşların aldığı günümüzde psikolojik savaş devletlerin en etkin silahı olarak karşımıza çıkmaktadır. Psikolojik savaş özellikle milli güvenlik amaçlarının gerçekleşmesini destekler ve milli güvenlik stratejilerine paralel şekilde geliştirilir. Devletler, sıcak savaşlardan kaçındıkları günümüzde terörü de karşı rakiplerine karşı bir psikolojik savaş argümanı olarak kullanmaktadır. Bu sebeple devletlerin terörü bertaraf etmek maksadıyla geliştirdikleri mücadelelerde psikolojik savaş unsurları da büyük bir önem kazanmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde öncelikle terör kavramı incelenmiştir. Terör kavramının ne olduğu, sebeplerinin ve etkilerinin üzerinde durulmuş olup terörün çeşitleri irdelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde PKK terör örgütünün nasıl ortaya çıktığı, süreç içinde gerçekleştirdiği eylemsel ve siyasal gelişmelerin neler olduğu irdelenmiş olup ayrıca bu bölümde PKK terör örgütünün eleman kazanma ve finans sağlama yol ve tekniklerinin anlaşılmasına dair bilgilendirme amaçlanmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde “psikolojik savaş” kavramı üzerinde durulmuştur. Psikolojik savaşın öncelikli olarak görevi “milli politika ve amaçları desteklemek ve bunlara ulaşılmasını sağlamak” tır. Terör örgütü PKK’ nın ve bahse konu terör örgütünü destekleyen ülkelerin psikolojik savaş yöntemlerini anlamak için “tanımı” ve “amacı” irdelenmiştir. Ayrıca bu bölümde psikolojik savaşın anahtar unsurlarını ve psikolojik savaşın temel yapısını anlamamız için gerekli altyapıyı vermek amaçlanmıştır. Bununla beraber propaganda uygulamalarının birey ve kitleler tarafından algılanması ve kabul edilerek davranış değişikliğine yol açması, propagandayı uygulayan aktörlerin çıkarlarına ne derecede fayda getirdiği konusu analiz edilmeye çalışılmış, kitle iletişim araçlarının uluslararası sistemde “kamuoyu oluşturma” ve “toplum davranışlarını şekillendirmesi” konusundaki katkılarına yer verilmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise terör örgütü PKK’ ya yönelik yapılan bilgilendirme ve önleme faaliyetlerine yeni bir bakış açısı kazandırmak maksadı ile örgüte katılan bireylerin aileleri ile yapılan mülakatların analizine yer verilmiş olup araştırmanın hipotezlerine yönelik analizleri içermektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TERÖR VE GENEL GÖRÜNÜMÜ

1.1. Terör ve Kavramsal Boyutu

“Terör,” sözcüğünün aslı Latince *terrēre* fiilinden gelmiş olup, Terrere; “tir tir tit retmek” anlamına gelmektedir. Terör terimini kullanan ilk kişi, antik-Grek düşünürü ve tarihçi Xenophon'dur. Xenophon; “Terörün savaş zamanında düşman nüfusa karşı psikolojik etki yaratmak amacıyla kullanıldığını” belirtmiştir (Ataman, 2006:12).

Tarihteki en eski terör hareketi M.Ö 6-135 tarihleri arasında Filistin’de ortaya çıkmıştır. “Zealot“ isimli Musevi tarikatı, anılan dönemde Roma İmparatorluğu’nun lejyonerlerine karşı suikastlar düzenleyerek adını duyurmuşlardır. “Zealot Tarikatı”ndan sonra “Sicari” olarak tanımlanan Musevi bir suikast grubu oluşturularak Roma’lı lejyonerlere yönelik suikastlarına devam etmiştir. “Sicari”ler adını suikastlarında kullandıkları kısa kılıçlarından almıştır. Sicariler dini mekânları yakmış, Kudüs’ün su yolunu tahrip etmiş ve buğday ambarlarını yağmalamıştır. Sicariler anılan şiddet olayları ile Roma halkı arasında korku ve huzursuzluk yaratarak uzun süreli bir psikolojik savaş yürütmüştür (Demirel, 2002:25).

Dünya üzerinde ilk ihtilal hareketlerinin ise M.Ö. VII. yüzyılda eski Yunanistan’da başladığı ileri sürülmektedir. Sonraki yüzyıllarda ihtilaller, kendi çıkarları doğrultusunda hak arayışı içerisinde bulunan her kesim tarafından kullanılan bir araç olmuştur. Bahse konu ihtilaller esnasında terörün yıkıcı etkisi sıkça kullanılmış olup, kanla iktidara gelen ihtilalciler çoğu zaman iktidarlarını koruyabilmek amacıyla şiddete başvurmuşlardır.

Terör, İslam tarihinde de var olmuştur. Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali’de halifelikleri döneminde terör kurbanı olmuş liderlerdir. Özellikle Hz. Ali’nin öldürülmesi, İslam dininin Sünni, Şii ve Harici olarak üç büyük mezhebe bölünmesine yol açmış, bir çok kanlı olayın nedeni olmuştur (Kongar, 2002:78).

XII. yüzyılda İran’da ortaya çıkan ve kökeni Şii kökenli İsmailiye Tarikatı’na dayanan Hasan Sabbah liderliğinde organize olan terör grubu, Alamut Kalesi’nde üslenerek dönemin bölgesel Sünni İslam liderlerine yaptıkları suikastlar ile adını duyurmuştur. “Haşhaşiler” olarak da anılan bu grubun düzenlediği saldırılarda Büyük Selçuklu İmparatorluğu vezirlerinden olan Nizam’ül Mülk de zehirli hançerle hayatını yitirmiştir. Haşhaşiler, eylemlerinde militan

ları cesaretlendirmek için *Haşhaş kullandıklarından anılan* ismi almıştır (Demirel, 2002: 26).

Günümüzde kullanılan anlamıyla terör ya da siyasal amaçlı şiddet ise Rus İhtilali öncesi “Norodnikler” ile birlikte ortaya çıkmıştır. Rusça “Narodnaya Volya”, yani “Halkın İradesi” kelimelerinin birleşmesinden türeyen Norodnikler, Çar’ın üst düzey yöneticilerine yönelik suikastlar düzenleyen, ancak eylemlerden sonra kendilerini döverek cezalandıran şahıslar olarak tarih sahnesine çıkmıştır (Özgürel, 2001:6).

Terör kavramının modern bir fenomen olarak uluslararası bir sözleşmeye konu olması ilk kez Milletler Cemiyeti’ne dayanmaktadır. Milletler Cemiyeti’nce ilan edilen 1937 tarihli “terörün cezalandırılması ve önlenmesi için uluslararası sözleşme” bu alanda bir ilki oluşturmaktadır (Ataman, 2006:12).

Özellikle Soğuk Savaş yıllarından bu yana uluslararası platformda yaygın olarak kullanılan terör terimi, siyasal şiddet suçlarını ifade etmektedir. Ne var ki Terör ile mücadelede karşılaşılan en önemli sorun terörün tüm dünyada ortak kabul gören net bir tanımının yapılamamasıdır. Ancak kısaca tanımlamak gerekirse terör “Şiddet, tehdit baskı ve birçok yıkıcı unsuru kullanarak toplum üzerinde baskı yaratmak” şeklinde belirtilebilir. Terör eylemleri toplumun tamamını doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkileyebilir. Toplum üstünde korku ve dehşeti yaratmayı amaçlar, bu şekilde mevcut düzeni değiştirerek ya da yok ederek kendi ideolojisi veya etnik kimliği çerçevesinde bir sistem kurmayı amaçlar

Terör, insanlar üzerinde kontrol yaratmak veya üzerlerindeki kontrolü devam ettirebilmek için insanlar tarafından bilinçli olarak oluşturulmaya çalışılan korku atmosferinde politik bazı amaçlara ulaşma çabası olarak tanımlanmaktadır (Cooper, 2001:881). Terörün amacı belirlenen hedeflere ulaşmak için korku iklimi aracılığıyla toplumda var olan güven ortamını sarsmak ve toplumsal düzeni bozmaktır. Bu kapsamda, umutsuzluğunu terör eylemini dışarı vuran kişiler (Alptuğ, 1995:18) ve terör örgütleri yaptıkları eylemlerin mümkün olduğunca geniş bir halk kitlesi tarafından duyulmasını özellikle ister.

Terör, insanları yıldırma, sindirme yoluyla onlara belli düşünce ve davranışları benimsetmek için yoğun ve sistematik bir korkuyu ve bu korkuya neden olabilecek her türlü şiddet eylemini içermektedir. Ancak her durumda terörün yöneldiği hedef dolaylı ya da doğrudan halkın kendisi olmaktadır. Bir terör örgütü halkı kendi yanına çekebilme için şiddet uygulamaktadır. Teröristler, elde edecekleri korkunun kendilerine güç vere

ceğini ve anılan güç sayesinde halkın bir bölümünün desteğini kazanabileceğine inanmaktadır (Yalçın, 2002:7).

Evrimsel psikolojiye göre terörün nedeni kaynak paylaşımıdır. Terör örgütleri kendi kaynaklarını (politik ve/veya ekonomik) artırmak amacıyla şiddet eylemlerine başvururlar. Günümüzde terör ve terörizm kavramlarının gündelik, siyasal ve akademik dilde her zaman aynı anlamı ifade eden kavramlar olmadığı görülmektedir (Özdağ, 2000:52).

Ayrıca üzerinde uzlaşmış evrensel bir terör ve terörizm tanımının da yapılamadığı görülmektedir (Çınar, 1997:197) Bunun nedeni teröre maruz kalan ya da terörle mücadele eden devletlerin, hareketlerine meşruiyet kazandırmak için terör ve terörizm kavramlarını kendilerine göre yorumlamalarıdır. Terör ve terörizm üzerine çok sayıda farklı tanımın ya da anlamı konusunda farklı yorumların bulunması ilk başta eleştirilecek bir konuyu gibi gözükmemektedir. Ancak, bütün bu tanımlardan ve yorumlardan terörün farklı bir yönünün ve kapsamının da bulunduğu anlaşılmaktadır (Özdağ, 2000:52).

Terörizm konvansiyonel bir savaş şekli, ya da adi bir suç olarak tanımlanamaz. Terörizmi farklı kılan en önemli özelliği, onun belli politik amaçlara erişmek için kullandığı kendisine mahsus stratejisidir (Karacan, 1984:195-196). Terörizm, bünyesinde mevcut yasal düzenin değişik bir siyasal yapıya döndürülme gayesini barındıran şiddet hareketleri olarak da tanımlanabilir. Terörizm bir bakıma sosyal bir olgudur, ne kadar ham o lursa olsun doktrinlere ve ideolojik odaklara dayanır. Terörizm bilinçli ve bilinçsiz olarak uygulanabilir. Bilinçli terörizm, mevcut düzeni yıkıp kendi inançları ve idealleri olan düzeni getirmeyi amaçlar. Bilinçsiz terörizm ise henüz disipline edilmemiş, doğrultusu belli olmayan terördür (Babüroğlu, 2007:4-5).

Terör, çok eskiden beri var olan bir savaş şekli olmasına nazaran 11 Eylül 2001’de ABD’de başlayan 2015 yılında Fransa’da gerçekleştirilen saldırılarla devam eden süreçte artarak batıdaki gelişmiş ülkelerin ortak kaygı noktası haline gelmiştir.

Terör, kişilerde yılgınlık yaratan ve büyük çaplı korku veren bir eylem durumu olarak ifade ederken; terörizm, siyasal amaçlar için mevcut durumu yasadışı yollardan değiştirmek amacıyla örgütlü, sistemli ve sürekli terör eylemlerini kullanmayı bir yöntem olarak benimseme durumudur (Çağlar, c,30:70). Yani terörizmde örgütlü bir hareket söz konusudur. Bunun yanı sıra terörizmden söz edebilmek için aynı ideolojik amaca yönelmiş b

ir dizi terör olayının varlığı zorunludur. Birbirinden bağımsız terör hareketlerinin de toplumdaki dehşet ve korkuyu arttıracacağı şüphesizdir, ancak terörizmden söz edebilmek için bunun yeterli olduğu söylenemez (Başeren, 2000:2). Bir başka deyişle, terör korku ve dehşet durumunu ifade etmek için kullanılırken, terörizm bu korku ve dehşet durumunun çıkarılmasında kullanılan strateji ve yöntemi ifade etmektedir.

Bir ülkedeki terör eylemi kurumlar, hükümetler ya da bir başka ülkenin vatandaşlarını kapsadığı zaman terörizm uluslararası bir nitelik kazanır (Sandler-Enders, 2004). Terör, herhangi bir etik kural ve coğrafi sınır tanımamaktadır. Terörizm ve diğer uluslararası sorunlar üzerine yazıları ile bilinen Chomsky terörizmi tanımlarken, *terörizm kavramının sınırlarının tam olarak çizilmediğini ve uluslararası terörizmle saldırganlık arasındaki sınırın belli olmadığını vurgulamıştır* (Chomsky, 2002:220).

Ülkemizde ise ilk kez 1991 yılında yürürlüğe giren, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun birinci maddesine göre ise terör;

“Terör; baskı, cebir, şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle anayasada belirtilen cumhuriyetin temel niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik ve ekonomik düzenini değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak ve yıkmak veya ele geçirmek temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir.” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu kanunda yazılı olan örgüt, iki veya daha fazla kimsenin aynı amaç etrafında birleşmesiyle meydana gelmiş sayılır. Örgüt terimi, Türk Ceza Kanunu ile ceza hükümlerini içeren özel kanunlarda geçen teşekkül, cemiyet, silahlı cemiyet, çete veya silahlı çeteyi de kapsar (3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 12 Nisan 1991)

Terörle ilgili yaşanmakta olan en önemli sıkıntı terör tanımının yapılamamasıdır. Uzmanlar iki yüz ayrı tanım yapmakla birlikte dünya üzerindeki devletler herhangi bir tanım üzerinde anlaşmaya varamamaktadır. Bunun sebebi ise, hemen hemen tüm devletlerin ya uzak mesafeden desteklediği, ya sempati ile baktığı, ya da mücadele halinde olduğu terör örgütünün bulunmasına bağlanmaktadır (Bulaç, 2005: 5).

Uluslararası kuruluşların önderliğinde yapılan tüm çalışmalara rağmen terörün ortak tanımının yapılmasında ve tehdidin tanımlanarak topyekun mücadele kararı alınmasında elle tutulur bir gelişme ortaya konulamamıştır

1.2. Terörün Unsurları ve Özellikleri

Terörün siyasi bir yanının bulunması sebebiyle adi suçlardan farklı bir konumda bulunmaktadır. Yıkıcı etkileri sebebiyle toplumun üstünde oluşturduğu travmalar bakımından hedef kitle üzerinde çözülmesi güç sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Terörün gerçekleşebilmesi için bir takım bileşenlerin işlevsellik kazanması gerekmektedir.

Tavan’da oluşan bileşenler;

- a) *Sığınak,*
 - b) *Lojistik destek,*
 - c) *Para/Finans,*
 - d) *Sahte belge,*
 - e) *Diplomatik kolaylık,*
- şeklinde tanımlanabilmektedir.*

Tabanda oluşan bileşen ise; “*zaafiyetleri olan sosyal kitlelerdir* (Kök sal, 2007:16).

Terör örgütleri, “zaafiyeti olan sosyal kitleleri” etkileyebilmek için çeşitli yöntem ve tekniklere başvurmaktadır. Terör örgütü mensupları kazanmayı amaçladıkları şahsı kendi organizasyonunun içerisine sokabilmek amacıyla hem toplumun tüm katmanlarının sorunu olan, hem de hedef şahsın yaşadığı sosyolojik ekonomik ve psikolojik problemleri olabildiğince kullanarak şahsın duygularını istismar etmektedir. Terör örgütlerinin ideolojilerinin empoze edilme aşamasına giren bireye toplumun, dinin veya devletin kurtarıcısı rolü biçilmekte ve böylece toplum içerisinde çıkan terörist, anılan toplumun kurtuluşunu sağlamak adına, mevcut otorite aleyhinde faaliyete başlatmaktadır. Örneğin PKK mensupları, etnik milliyetçilik yaparak Türkiye Cumhuriyeti’nin kendilerini Kürt telakki eden bireylere karşı sistematik bir asimilasyon politikası yürüttüğü hususunu vurgulamaktadır.

Terör örgütlerinin hedef kitlesi özellikle 14-25 yaş arası bireylerdir. Terör örgütleri, mimledikleri gençlerin aile yapısı, zaafı, arkadaşları ve gelir düzeyi hakkında bilgi toplamakta, akabinde şahsın yaşadığı psikolojik, sosyolojik ve ekonomik sorunları istismar ederek mensup kazanmaya çalışmaktadır.

Terör örgütlerinin propaganda argümanları arasında ülkeler arasındaki gelişmişlikten kaynaklanan sorunlarda bulunmaktadır. Bu kapsamda terör örgütleri birçok ülkenin gelişmişliğinin diğer ülkelerin gelişmemesine neden olduğu savını eleman kazanma çalışmaları açısından kullanmaktadır.

Terörist bir eylem için öncelikle “motivasyon” ve “operasyonel altyapı” gereklili olup, terörle mücadelede ilk önce söz konusu bu iki unsurun önüne geçilmesi gerekmektedir. Zira motivasyon ve operasyonel altyapının olgunlaşması için terör örgütlerinin uzun bir deneyimden geçmesi gerekmektedir. Bir terör örgütünün operasyonel altyapısını oluşturabilmesi için bir takım lojistik desteklere ihtiyaç duymaktadır. Bu lojistik destek içinde büyük oranlarda maddi katkılara ihtiyacı bulunmaktadır. Bu yüzden terör örgütleri, mensup ve sempaticianları ile yandaş ülkelerin gizli servislerinden sağladığı bağışlar ve legal alanda faaliyet yürüten ticari oluşumlardan edindiği gelirlerin yanı sıra; illegal yöntemler olan tehdit, şantaj, haraç, soygun, gasp, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi yollara başvurarak finans sağlamaya çalışmaktadır.

1.2.1. Teröristin Tanımlanması

Terör kavramının tam yapılabilmesi için teröristin kim olduğu cevaplanmalıdır. Bu konuda uluslararası platformda, bazı temel parametreler belirlenmiş olsa da bugün hala bu tartışma bitmiş ve görüş birliği sağlanmış değildir.

Plato, “Kann” isimli eserinde suç, ruhun bir tür hastalığı olarak kabul ederken, bazı araştırmacılar suç isleyen kişilerin beden yapıları ile hareketleri arasında bir uyum olduğunu gözlemlemişlerdir. Harvard Üniversitesi Kriminoloji profesörü Ernest Hooton, “Suç ve İnsan” isimli eserinde, suç isleyen ile işlemeyen insan arasında fiziksel farklılıklar bulunduğunu belirtmektedir (Demirel, 2002:28-29).

Yıllardan beri uluslararası çapta yapılan çok sayıdaki toplantıya rağmen günümüzde halen “terörist”in kim olduğunun tanımlanmasında tam bir görüş birliği sağlanamamıştır. Birinin teröristi bir başkasının mücahidi, gerillası veya militanı gibi sözcüklerle tanımlanmaktadır. Temel olarak amacı ne olursa olsun, sivillere karşı şiddet e

ylemine girişenlere "terörist" demek konusunda bir uzlaşma sağlansa da, söz konusu tanımın pratikte her zaman uygulanılmadığı da müşahade edilmiştir.

Terörün nitelikleri açısından da durum pek farklı değildir. 1960-1970 döneminde “ideolojik terör”, Almanya, İtalya ve Japonya’da ağır basarken, son çeyrek yüzyıl da Avrupa’da Asya’ya kadar birçok bölgede “etnik terör” ağır basmıştır. Terör ile mücadelede etmenin ön şartı, “teröriste” de, “teröre” de adının doğru konmasıdır. Devleti yönetenler ve muhalefette bulunanlar bu tespiti samimiyetle yapmak cesaretini göstermeli, zihinleri karıştıracak beyanlara veya gerekçe arayışlarına başvurmamalıdır (Kohen, 2003:7).

11 Eylül 2001 terör saldırısı, daha önce ortaya koyulan eylemlerden farklı olarak gevşek bir ağ (network) içinde hareket eden, eğitim görmüş fakat bir bakıma profesyonellikten uzak, kariyerlerinin orta kademesinde bulunan terörist profilini ortaya çıkarmıştır (Lesser, 2001:14).

Teröristin, organizasyon içindeki pozisyonuna doğru orantılı olarak bir takım özellikleri bulunmaktadır. Bir teröristin örgüte maliyeti yüksek olduğundan bu bağlamda militan her zaman sağlıklı ve eyleme hazır bir halde bulunmalıdır. Bunun yanı sıra terörist baskı ve işkenceye dayanıklı olması gerekmektedir. Terörist inisiyatif kullanmalıdır ama aynı zamanda eylem planı ve hatta pratiği yapmalıdır. Son olarak bir terörist ketum olmalıdır. Bu husus, teröristin gözetimine alındığı esnada örgütün ciddiyetini göstermesi açısından önemli bir meziyettir (Öztürk, 2005:14).

Teröristler, aile, toplum ve ülke değerlerinden kopuk, maceracı, yarı-aydın, köklüleri imha olmuş, ülkesine veya insanlığa hizmet etmek yerine sınırı olmayan, küresel ve fanatik bir inancın peşinde koşmaktadır. Günümüzde stratejik bir aktör haline gelen teröristler, ülke savunmasının zaafılarını izleyerek eylemlerini/hedeflerini ona göre seçmektedir (Köksal, 2007: 22-26).

1.2.2. Teröristin Psikolojisi, Motivasyonu ve Motifleri

Aslında çoğu terörist, kendisini toplumdan ezilmiş ve dışlanmış olarak görmektedir. Olup, terörizmi, komplekslerini tatmin etmek ve gücü ele geçirmek açısından bir araç olarak algılamaktadır (Brea, 2006: 2).

Sakarya İl Emniyet Müdürlüğü’nün 2007’de hazırladığı raporda Terörün doğasındaki esas dayanağın sosyal çelişkiler olduğunu, terör örgütlerinin kitle

nin hoşnut olmadığı veya elde etmek istediği çıkarları umut olarak vaat ettiğini belirtmektedir. (Sakarya İl Emniyet Müdürlüğü, 2007)

Ülkelerin güvenlik kurumları terörle mücadele ederken kendisi için tehdit barındıran silahlı grupların genel bir profilini çıkarmak zorundadır. Bu profili oluşturan her türlü bilgi bir havuzda toplanarak bahse konu bilgi bankası sayesinde, ülke aleyhinde hareket eden tüm terör odaklarının hangi psikoloji içerisinde hareket ettikleri tespit edilmiş, motivasyon ve motifleri ortaya çıkarılmak suretiyle hedefin tüm zaafları öğrenilmiştir (Öztürk, 2005:14).

Ölürken de, öldürürken de ulvi bir sebebin varlığı teröristleri sıradanlıktan uza kıştırmaktadır. Her hangi bir kötülük yaptıklarına değil tam aksine iyiyi temsil ettiklerini düşündükleri için, herkesi öldürdüklerini düşünmektedirler. Eylemlerinin sonuçları ne olursa olsun kendilerini ve ideallerini sorgulamaktan ısrarla kaçınmaktadırlar. Bir terörist için en zararlı şey sorgulamaktır. Liderini, örgütünü, silah arkadaşlarını ya da yaptığı şeyin gerçekte kimlere zarar verdiğini sorgulamaya başladığı anda mücadele kaybedilmeye yüz tutmaktadır (Arıboğan, 2003: 75-75).

1.2.3. İntihar Teröristi - Canlı Bomba -

İntihar eylemleri, 1980’li yıllarda İsrail’e karşı Lübnan Hizbullah tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Sonraları Filistinli militanlar, İsrail’e karşı bu tür eylemlere devam etmiştir. Hindistan’da faaliyet gösteren Tamil Kaplanları Örgütü, 1991 yılında gerçekleştirdiği intihar saldırısında dönemin Başbakanı Rajiv Gandhi’yi öldürmüştür. Ancak dünya tarihine bakıldığında Spartalılar’ dan, Ortaçağ Dönemi’nde yapılan savaşlara kadar intihar eylemlerine başvurduğu görülmektedir.

Cincinnati Üniversitesi'nden Mia BLOOM ile Chicago Üniversitesi'nden Robert A. Pape; Lübnan, Filistin, Keşmir, Çeçenistan, Sri Lanka gibi ülkelerdeki intihar eylemlerini tüm boyutlarını inceleyen bir araştırma yapmıştır. Yapılan araştırmaya göre *anılan eylem türünün sanılanın aksine, bir örgütün, güçsüzlüğü ve paniğe kapılmış olduğu için değil, güçlü ve serinkanlı bir şekilde hareket ettiği hususları ortaya atılmıştır* (Çakır, 2006:12).

Cezayir asıllı ve terör akımları ile bağlantılı Ali Benhadj, “intihar eylemi” için; *“Bir inanç, eğer kanla sulanmazsa büyüyemez, yaşayamaz. İlkele*

r ancak fedakârlıkla, intihar eylemleriyle ve Allah adına şehadetle beslenir. İnanç, ancak her gün ölümlerle, katliamlarla yayılır ve propagandası yapılır. Kurban edilen bir kişinin artık yaşamıyor olması önemli değildir. Çünkü o kazanmıştır.” tanımlamasını yapmıştır.

İntihar saldırganları üzerinde yapılan çalışmaya göre;

a) Dünya üzerinde bulunan çeşitli örgütlerde faaliyet yürüten intihar saldırganlarının, orta sınıfa ait eğitilmiş bireyler oldukları,

b) Söz konusu intihar saldırganlarının, klinik düzeyde depresyon yaşamadıkları, ortada herhangi bir bulgunun bulunmadığı,

c) 1980-2003 yılları arasında gerçekleştirilen 315 intihar saldırısı incelendiğinde, bahse konu saldırganların bireysel inançları ve psikolojik durumları nedeniyle terör ile bir şekilde bağlantılı oldukları, intihar saldırganlarında, sosyal ve duygusal bağların, ideolojik bağlardan daha fazla bir şekilde tezahür ettiği,

d) Teröristlerin yüzde 84’ünün göçmen olarak Batılı ülkelerde doğdukları, yeni ülkede karşılaştıkları yabancılaşma ve farklılaşma nedeniyle oluşan duygusal hislerin, söz konusu Batılı ülkeye bir nevi cevap olarak terörist faaliyetlerin organizesi altında oluşabildiği, örneğin İngiltere’de 2005 yılın da gerçekleşen “Metro Saldırıları” yapan eylemcilerin, İngiltere’ye gelen birinci ve ikinci kuşak göçmen jenerasyonuna ait oldukları, hususları belirlenmiştir (Brea, 2006:2).

1.2.4. Terörün Amaçları ve Yöntemleri

Teröristler, hedef aldıkları rejim veya sistemi değiştirebilmenin imkânsızlığını aşabilmek için silahlı mücadeleyi tek çare olarak görmekte, aradaki güç dengesizliğini ancak terör eylemlerine başvurarak gidermeye çalışmaktadır (Gökçin, 2003:11).

Terör örgütleri, hedef aldıkları sistemi cebir yolu ile ortadan kaldırarak kendi ideolojilerine uygun bir yönetim tesis etmeyi amaçlamaktadır. Savundukları ideoloji çerçevesindeki tüm söylemlerinde, haksızlık ve zulüm yapan rejimleri ortadan kaldıracıklarını, yerine daha adil ve huzurlu bir sistem kuracaklarını vurgulamaktadır. Terör örgütlerinin temel iddiası, görüşlerinin mutlak doğrular olduğu ve bunun halka ulaştırılmasının mevcut yönetim tarafından engellendiği, bu yüzden şiddete başvurmak zorunda oldukları şeklindedir (Kaynak, 2006:5).

Dünyadaki “etnik” ya da “dini” bir temele dayanan terör hareketleri incelendiğinde terörün bir “amaç” değil, “araç” konumunda olduğu görülmektedir. Bu kapsamda terörün amacı kültürel ya da siyasi bir bilinç oluşturmak olup silahlı eylemler bu amacın gerçekleştirilebilmesi için araç olarak kullanılmaktadır. Örneğin, PKK terör örgütünün silahlı eylemleri “araç”, Birleşik ve Bağımsız Sosyalist Kürdistan Devleti’nin kurulması ise “amaç”tır.

Amacı toplumda korku ortamı yaratmak olan terörün genellikle hedef seçimi gelişi güzel olmaktadır. Böylece hiç kimsenin güvende olmadığı algısı yaratılarak korkunun genele yayılması arzulanı panik havası yaratılmaya çalışılmaktadır.

Terörün belki de en önemli amacı, bir güvensizlik ve belirsizlik ortamı yaratmaya çalışmasıdır. Güvensizlik, terörün seyircisi durumundaki insanlarda geleceğe yönelik kaygıları artırırken, belirsizlik ise buna ek olarak bir kontrolsüzlük duygusu vermektedir. Diğer bir amaç da çok da şaşırtıcı olmayan ve özellikle radikal kesimlerce pek sevilen “taraf olmayan bertaraf olur” yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın amacı; “biz” ve “onlar” ayrımını yaratmaktır (Kökdemir, 2003:2).

Terör odaklarının amacı kamuoyu nezdinde devlete yönelik duyulan güven ve itibarı zedelemek amacıyla eylemler yapmak veya mevcut gelişmeleri ajite ederek kitlesel hareketler gerçekleştirmektir.

Teröristler, şiddet eylemlerini örgütsel propagandalarının bir parçası olarak kabul etmektedir. Masum insanların öldürülmesi, hırsızlık, gasp vb. şiddet eylemleri, terör örgütü tarafından reklam amacıyla gerçekleştirilmektedir.

Teröristler; “Tek bir eylem, dağıtılacak yüz binlerce bildiriden fazla propaganda sağlar.” şeklinde özetlenebilecek bir düşünce tarzı içerisinde hareket etmekte olup, söz konusu anlayış; şefkat, merhamet, uzlaşma ve hoşgörü erdemlerinden uzak toplumlar arasında güç kazanabilmektir (Yalçın, 2002:7).

Teknolojiyi yakından takip eden terör örgütleri, mevcut teknolojiyi eylemlerinde, haberleşmelerinde, taban kazanma çalışmalarında ve propagandalarında kullanmaya başlamıştır. Günümüzde bu teknolojik gelişmeler terör örgütlerine çok fazla imkân sağlamıştır. Bu imkânlar;

“Teröre Karşı Savaşta Ulusal Strateji” raporunu göre; *“Terörist ağları, bugün daha yaygın ve daha az merkezi durumda bulunmaktadır. Ortak bir ideolojiye dayanan daha küçük hücreler halinde örgütlenmekte olup, daha az merkezi bir komuta yapısı tarafından yönlendirilmektedir.”* tespitinde bulunulmuştur.

nulmuştur. Söz konusu hücreler her biri birbirinden daha bağımsız bir hal alırken ve giderek küçülürken, artan ölçüde denetimi ve daha yakından takip etmeyi gerektiren politikaları zorunlu kılmaktadır. Ancak bu, sadece bomba yapanları araştırmayı değil, aynı zamanda nasıl bomba yapılacağını internetten araştıran ya da nasıl bomba üretileceği hususunda tartışan insanları kapsayan sonu gelmez bir çabayı gerektirmektedir. ABD Devlet Başkanı George W.BUSH, Salt Lake City’de yaptığı bir konuşmada; “Eğer El Kaide, Amerika’da birine telefon ediyorsa, saldırıları durdurmak için bunun nedenini bilmek zorundayız.” şeklinde açıklama yapmıştır. Bahse konu açıklamaya göre, dünyadaki tüm telefon konuşmalarını, yolculuk planlarını, kredi kartı kullanımını ve hatta tüm kütüphaneleri de bu sonu gelmez araştırma çabalarına eklemek zorunda kaldığımız görüşü ortaya çıkmaktadır (Lipschultz, 2006:10).

1.2.5. Terörün Faaliyet Alanı

Küreselleşmeyle birlikte, lokal anlamda bölgesel yoğunluk gösteren terörist eylemler dünya çapına yayılmıştır. Küresel terörizm ile birlikte kimi devletler, ülke dışından gelebilecek muhtemel tehditlere karşı meşruiyetlerini vatandaşları üzerinde yeniden oluşturmaya başlamıştır (Yasin, 2005: 11).

Terör, insan kaynaklarını artırmak için propaganda faaliyeti yürütebileceği ve maddi ihtiyaçlarını karşılamak için bağış ve aidat toplayabileceği alanlarda da hareket etmektedir. Bunun yanı sıra, terörün en önemli faaliyet alanı, hedef aldığı rejim, grup, hatta devletin zayıf noktalarıdır.

Terör örgütlerinin bir başka faaliyet alanı ise insan kaynaklarını geliştirmek maksadıyla eğitim kurumlarıdır. Toplumun bütün kesimlerine sirayet etmek isteyen terörist odakları; siyasi partiler, dernekler, vakıflar, sendikalar vb. oluşum içerisinde yapılanmaya da önem vermektedir.

Küresel ortamın araçlarından da yararlanan terör, artık daha tehlikeli hale gelmiş, bunun yanı sıra merkezi hareket tarzı benimsemeyi artık terk etmesi sebebiyle dağınık şekilde hareket eden terör eylemleri ile mücadele etmek eskiye oranla daha da zorlaşmıştır (Bahar, 2005: 13).

Teknolojik gelişmeleri yakından takip eden terör örgütleri faaliyetlerini sanal ortama taşımış olup “siber terör” olarak adlandırılan yeni bir terör faaliyet alanının ort

aya çıkmasına neden olmuşlardır. Sanal dünyadaki bu faaliyet alanını propaganda yapmak, taban kazanmak, diğer örgütsel çalışmalar için bilgi toplamak vb. amaçla kullanılmaktadır. Bununla birlikte teröristlerin en önemli iletişim araçlarından biri haline gelen bu faaliyet alanı birçok sosyal paylaşım sitesi üzerinden örgütsel buluşmalar şeklinde de kullanılmaktadır.

1.3. Terörün Sebepleri ve Etkileri

Ekonomik kalkınma ve kamu düzeninin olmadığı ortamlar teröre uygun bir kültür ortamı, yani mikropların üreyeceği, çoğalacağı bir ortam yaratmaktadır. Genelde ekonomik düzeyi düşük ve toplumlarında derin uçurumlar olan Ortadoğu ülkelerinin süregelen sorunlarının özünde bu olgu yatmaktadır (Külebi, 2006: 7).

Terörün varoluş nedenlerini tanımlamak gerekirse; bahse konu şiddet eylemini yürüten terörist grubun, mevcut rejimin ülkeyi iyi bir şekilde yönetemediği, kendi etnik kimliğinde yer alan insanları sistematik bir şekilde ezdiği veya dini inançlara günlük rejim içerisinde yer verilmediği biçiminde tanımlanabilmektedir. Söz konusu terörist gruplar, anılan amaçlarını gerçekleştirebilmek amacıyla taban kazanma çalışmaları çerçevesinde, bireylerin kafasında istifam yaratabilecek her türlü söylemi kullanmakta, mevcut söylemlerini kolaylıkla etkilenebilecek, eğitimsiz, cahil vb. kişi üzerinde yoğunlaşarak yürütmektedir.

Terör, hedef alınan ülke ve toplumda kargaşa ve belirsizlik çıkararak ardından birtakım siyasi ve ekonomik çıkarlar sağlamak amacıyla uluslararası rekabet içerisinde kullanılan enstrümanlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir terör eyleminin yarattığı sonuçlarının neden olduğu ölüm ve fiziki yok edişten daha vahim olabileceği ve bu anlamda da terör eylemi düzenleyenler için yaptıkları eylemin yarattığı siyasi, *ekonomik ve kültürel sonuçların esas amaç olduğu gerçeğini, herhalde dünya tarihinde 11 Eylül 2001 saldırılarından daha net ve açık ortaya koyan bir eylem olmamıştır.* (Keyman, 2006: 12). Zira bu saldırının ardından dönemin ABD Başkanı bu olaya menfur bir terör saldırısı yerine belirli ülkeleri hedef göstererek Amerika'ya karşı yapılmış bir saldırıdır şeklinde değerlendirmiştir.

Terör için kabaca; *“küçük maliyetle büyük iş” tanımlaması yapılmaktadır. 11 Eylül 2001 Saldırıları' nı gerçekleştirmek için birkaç uçak kaçırmanın teröristlere maliyeti birkaç bin dolarla sınırlı kalabilir. Ancak,*

söz konusu eylemin maliyetinin, ABD'ye 300 milyar dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir. ABD/Oklahoma'daki bombalamanın da, bomba hammaddesi kullanımı açısından maliyetinin 10 bin doların altında olmasına karşın, eylemin ABD ekonomisine faturası; 82 milyon Dolar'dır. Öte yandan, Aum Shrinkyo Tarikatı'nın, Japonya/Tokyo metrosuna yönelik olarak düzenlediği sarin gazı saldırısının 1 milyon doların üzerinde maliyeti bulunmasına karşın, saldırıda 12 kişi hayatını kaybetmiştir. Terörizmin yarattığı etki açısından sonuçlarına bakıldığında, medya tarafından yayınlanarak reklam yapmanın örgütlere sağladığı avantaj inanılmaz boyutlarda bulunmaktadır (Arıboğan, 2005: 54).

Merkezi hükümeti zayıflatarak, uluslararası kamuoyunun dikkatini bölge sorunlarına çekerek ve halkı sindirerek istediği hedeflere ulaşmaya çalışan terör örgütleri, sebep oldukları can kayıpları, anti-terör politikaları sebebiyle önemli bir çıkmaza girmektedir. Yıllardır terör ve anarşi yoluyla “bağımsızlık” elde etmek için mücadele eden örgütler arasında bugüne kadar “bağımsız bir köy” kurmayı başaran dahi olmaması, şiddet yoluyla sonuç alma politikasının terkine sebep olmaktadır (Başyurt, 2005: 2).

1.3.1. Politik Sebepler ve Etkileri

Aslında terör, bir devlet ve onun gizli servisinin desteği olmadan yapılamamaktadır. Bir devlet siyasi amaçlarını gerçekleştirmek için, savaş gibi maliyeti yüksek, sonuçları kolay telafi edilemeyen bir yola başvurmadan önce, bir ara kademe olarak, terörü kullanmaktadır. Örneğin bir ülkede sosyalist düşünceler giderek halkın beğenisini kazanıyor ve sorunlarının çözümü için bir umut olarak bakılmaya başlanıyorsa, sosyalizm adına bir terör hareketi başlar. Eylemler acımasızdır ve toplumun bütün kesimlerini hedef alınır. İlkokul çocukları bile eylemlerden zarar görebilir. Hareket adına haraç toplanır. Masum insanlara yönelik vahşi saldırılar düzenlenir. Ayrıca eylemcilerin başarısız kalmalarını garanti altına almak için hareket çeşitli fraksiyonlara bölünür. Sonuç olarak bir umut haline gelen sol düşünce bir kâbusa dönüşür. Ya da bir umut haline gelen İslamcı bir hareket adına benzer eylemler düzenlenir. İslamcı olarak tanınan kimselerin, din karşıtı davranışlar içinde oldukları sergilenir. Bu eylemler, zayıflatılmış mikropların vücutta antikor

üretmesi gibi, başlangıçta sempatiyle karşılanan düşüncelere karşı mukavemet yaratır. Eylemcinin iddiasıyla ulaşılan sonuç tam ters yöndedir (Kaynak, 2006: 5).

Uluslararası rekabet çerçevesinde ülkeler, kendi menfaatleri doğrultusunda hedef aldıkları diğer ülkelerin zaaflarını tahlil ederek istihbarat örgütleri vasıtasıyla bir takım operasyonlar gerçekleştirmiştir. Özellikle Soğuk Savaş Dönemi'nde yapılan operasyonlarda, hedef alınan ülkelerde bulunan sistem dışı gruplara, karşı oldukları siyasi düzeni yıkmak veya bazı siyasi kazanımlar elde etmelerini sağlamak hususları çerçevesinde destek verilmiş, söz konusu gruplar ise metodoloji olarak terörü seçmiştir.

1.3.1.1. Alt Kimlik-Üst Kimlik Tartışmaları

“Kimlik” kelimesi geniş anlamda kullanılan, sosyal grupların siyasi, hukuki ve kültürel boyutlarını içermektedir. Kimlik siyaseti ise belli bir grubun genel toplum içindeki yerini toplumun bir parçası olarak değil, o grubun ayırt edici özelliklerini esas alarak tanımlamasını ifade etmektedir. Kürt, Türk, Kadın, Alevi, Sünni vs. olarak yapılan bu tanımlamalar, grup dayanışmasını öne çıkartırken sosyal adalet taleplerini de dile getirmektedir. Fakat siyasi, hukuki ve kültürel alanlar arasındaki ilişkiyi net bir şekilde tanımlamak sanıldığı kadar kolay değildir. Dini ve kültürel farklılıkları olan gruplar aynı siyasal ideal etrafında birleşebildiği gibi, benzer kültür normlarına sahip gruplar farklı siyasi kamplarda yer alabilmektedir. Her halükarda kimlik siyasetinin belirleyici özelliği, bir sosyal grubun siyasi, hukuki, ekonomik yahut kültürel taleplerini siyasi bir program haline getirmektir. Türkiye'deki Kürt, Alevi, Ermeni kimlikleri hakkında yapılan tartışmalar kimlik siyasetinin somut örneklerini oluşturmaktadır (Kalın, 2006: 13).

Alt kimlik, bireyin içinde doğduğu grubun kimliğidir ve dolayısıyla objektif kimliğine denk düşmektedir. Örneğin Türkiye’de Kürt ana babadan doğan çocuğun alt kimliği Kürt’tür. Üst kimlik ise, devletin vatandaşa empoze ettiği kimlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda vatandaşlığa denk düşmektedir. Bireyin objektif kimliği, aynı zamanda onun alt kimliği olmakla birlikte, birey objektif kimliğini reddederek devletin kendisine vermek istediği kimliği (üst kimliği) kabul edebilir; bu artık onun subjektif kimliğidir (Oran, 2004: 18).

Türkiye’de iki farklı kimlik sorunu bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Tanzimat sonrasında içine girdiğimiz ve Cumhuriyet dönemiyle ivme kazanan kimlik

sorunudur. Bu birinci sorun batıyla yaşadığımız aşk & nefret ilişkisinin doğal neticesidir. Bunun günümüzde aldığı biçim kendini ancak “ötekileştirerek” anlayabilmektir. İkinci kimlik meselesiye tipik Tanzimat sonrası yaratılan yeni “Osmanlı Kimliği” gibi buna dayanılarak üretilen ve Cumhuriyet sonrasında benimsettirilmeye çalışılan yeni üst kimliğin toplumun bazı kesimlerince içselleştirilmemesi hatta bir Türkleştirme projesi olarak reddedilmesidir. Genellikle varsayıldığının aksine bir üst kimliğin kapsayıcı, herkese açık olması bunun benimsenmesi için (gerekli olmakla birlikte) yeterli değildir. Zaten Osmanlı son dönem tarihi de bu alandaki mücadele ve başarısızlığın tarihidir. Böylesi bir laboratuvara sahip olan bir toplumun bu alanda yeni siyasetler üretmesi zorunludur (Kahraman, 2007: 14).

1.3.1.2. Mikro-Etnik Değerlerde Yaşanan Artışlar

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’ nin dağılması ile birlikte, çok etnikli toplumsal yapılarda kaos ortamı oluşmuş, farklı etnik gruplar içerisinde milliyetçi cereyanların etkisi ile filizlenen ve kendi adına “özgürlük hareketi” olduklarına inanan yapılanmalar oluşmuştur. Söz konusu yapılanmalardan bazıları, terör organizasyonları kurarak kendi amaçları doğrultusunda hareket etmeye başlamıştır. Bahse konu etnik terör gruplarına, Türkiye’nin bir bölümünü sözde Kürdistan toprağı olarak ilan edip, Kürt milliyetçiliği güderek bölücü hareketlerde bulunan PKK veya Bosna-Hersek’teki Müslümanlara karşı kurulan Sırp Çeteleri örnek olarak gösterilebilir.

1.3.2. Ekonomik Sebepler ve Etkileri

Fakirlik, işsizlik ve eğitim eksikliği, birçok ülkenin önemli problemi olmakla birlikte, sosyal ve ekonomik hastalıklar ile terör arasında bir bağ bulunduğuna dair kanıt elde edilememiştir. Teröristler her zaman fakir değildir ve refah her zaman terörü sona erdirmez. Dünyanın en fakir elli ülkesi incelemeye alındığı zaman, anılan ülkelerde terör oranının oldukça düşük olduğunu görebiliriz. Üstelik teröristlerin profilleri üzerine araştırma yaptığımız zaman, anılan teröristlerin toplumun mahrumiyet katmanlarında yer almaktan çok, genellikle iyi eğitilmiş ve fakir olmayan şahıslar olduğu hususları karşımıza çıkmaktadır.

Ekonomik analizlere göre bir ülkede meydana gelen terör saldırılar iktisadi açıdan dört büyük zarar vermektedir.

Bunlar;

a)Terörist saldırılar nedeniyle insan ve makine gücü tahrip olmaktadır,

b)Terörist saldırılar toplumda belirsizlik ve kaosa sebep olduğu için üretime negatif etkide bulunmaktadır.

c)Terörü engellemeye yönelik olarak yapılan harcamalar ülke kaynaklarının yerinde kullanılmasını engellemektedir.

d)Terör, özellikle turizm gibi hassas sektörlerin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır.

Terör odakları, toplumda yaşanan gelir dağılımındaki eşitsizlik, yüksek enflasyon oranı, işsizlik, düşük yaşam standardı içerisinde hayat sürme vb. etkenlerin bireyler üzerinde yarattığı psikolojik, sosyolojik ve moral açıdan baskıları propaganda malzemesi yapmak suretiyle mensup kazanma cihetine yönelmektedir. Toplumun sosyoekonomik eksikliklerini ve yapısal bozuklukları istismar eden terörist gruplar, kuruluş ve çıkış nedenlerini anılan çarpıklıkların giderilmesi esasına dayandırmakla birlikte, yarattıkları kaos ve şiddet ortamı ile mevcut sorunları daha fazla derinleştirmekten öteye gidememişlerdir. Bunun yanı sıra, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere, gelişmiş ülkelerde kurulu bulunan Çok Uluslu Şirketler (ÇUS) tarafından yapılan yatırımların terörist odaklar tarafından hedef alındığı gerçeği karşımıza çıkmıştır. Örneğin, İstanbul'da, 15 Kasım ve 20 Kasım 2003 tarihinde bombalı eylemleri gerçekleştiren intihar saldırganları, "yabancı sermaye" gözü ile baktıkları bankaya intihar saldırısı düzenlemek suretiyle, Türkiye dışından ülkeye gelen yabancı yatırımı hedef almıştır (Keskin, 2007:39).

ABD'de 11 Eylül 2001 tarihinde gerçekleştirilen terör saldırılarından sonra Amerikan hükümeti, saldırılarda yakınlarını kaybedenlere 150 milyon dolar tazminat ödemiştir. Akabinde Amerikan Kongresi'nin, terörle savaş için kongrede onayladığı bütçe 432 milyon Dolar'dır. ABD hükümeti tarafından terörist şüphesi ile dünya üzerinde dondurulan mal varlıklarının toplamı 40 milyar doları bulmuştur. 11 Eylül saldırılarının akabinde, hava ulaşımını tercih eden yolcuların her uçuşta güvenlik harcamaları için verdikleri bedel 2,5 dolar olup, hava ulaşımını tercih eden yolcuların her seyahatte güvenlik harcamaları için ödediği ücret toplamda 2.1 milyon doları

bulmuş, havayolu şirketlerinin kaybı ise 432 milyon dolar olmuştur (Keskin, 2007:40).

ABD, dünya üzerinde “uluslararası terör ile savaş” gerekçesi ile 120 ülkede bulunan 860 adet askeri üs (15 büyük, 19 orta, 826 küçük) içerisinde toplam olarak 325 bin asker bulundurmakta olup, söz konusu operasyonların finansmanı olarak ayda 10 milyar dolar para harcamaktadır (Lipschultz, 2006:10).

1.3.2.1. Yoksulluk

XXI.yüzyıla girerken, dünyanın gündemini işgal eden önemli tehditler arasında yoksulluk sorunu bulunmaktadır. Dünya nüfusunun sadece yüzde 20'sine sahip bulunan Batı ülkeleri (Japonya dahil), doğal kaynakların yüzde 80'ini, üretilen toplam ürünlerin yüzde 86'sını, toplam et ve balık üretiminin yüze 45'ini tüketmektedir. Dünya nüfusunun yalnızca yüzde 4,5'luk bir bölümüne haiz bulunan ABD, dünya hammadde kaynaklarının yaklaşık olarak yüzde 40'ını tek başına tüketmektedir. Dünyada üretilen toplam enerjinin yüzde 25'i yine ABD'de tüketilmektedir. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)'in, 1998'deki raporuna göre, en yoksul 40-50 arasındaki ülkenin dünya toplam geliri içindeki payı sadece yüzde 1-1,5 arasında bulunmaktadır. Bu nedenle, söz konusu ülkelerde yaşayan 1 milyar 300 milyon çocuk yaşamlarını yoksulluk sınırının altında sürdürmektedir (Civelek, 2001:106).

Gelecek 50 yılda nüfusun ikiye katlanarak 9,3 milyara ulaşması; XXI. yüzyılın sonunda yaklaşık 10 milyarda kararlı hale gelmesi; kır-kent nüfuslarının küresel düzeyde 2006 yılında eşitlenmesi; nüfus artışının düşük olduğu bölge ve ülkelerde kişi başına milli gelir artarken, yoksulluğun azalması; Afrika, Güney Asya'daki bir çok ülkede yoksul nüfus oranı düşerken 2030 yılına kadar yoksul nüfusun sayısal olarak artma eğiliminin sürmesi beklenmektedir (Civelek, 2001: 106).

Yoksulluk, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumudur. Yoksulluğu dar ve geniş anlamda olmak üzere iki türlü tanımlamak mümkündür. Dar anlamda yoksulluk, açlıktan ölme ve barınacak yeri olmama durumu iken, geniş anlamda yoksulluk, gıda, giyim ve barınma gibi olanakları yaşamlarını devam ettirmeye yettiği halde toplumun genel düzeyinin gerisinde kalmayı ifade etmektedir (Uysal, 2007:2).

Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu'na göre Türkiye, yoksulluk sıralamasında 177 ülke arasında 96. sırada bulunmaktadır. Türkiye'de 28 milyon insan günde beş buçuk Yeni Türk Lirası'nın altında bir para ile geçinmektedir. Özellikle 11 Eylül 2001 terör saldırılarından sonra, politikacılar ve akademisyenler, terörü sona erdirebilmek için yoksullukla mücadele edilmesi gerekliliği üzerinde durmuştur. Hatta dönemin ABD Başkanı George W.Bush bir konuşmasında; "Umudun teröre karşı en iyi cevap olacağını, bu bağlamda yoksullukla mücadele etmenin terör ile savaşta oldukça önemli olduğunu" belirtmiştir.

Princeton Üniversitesi'nde ekonomist olan Alan Krueger, Ortadoğu uzmanı İka Maleckova ile ortak hazırladıkları tezde, *terörizm ile yoksulluk arasında dolaylı bir ilişki bulunduğunu belirtmiştir. Söz konusu teze göre, 1980'lerin sonlarında ve 1990'ların başlarında çatışmalarda hayatını kaybeden Hizbullah militanları ile ilgili istatistiksel bir analiz sunulmuştur. Analize göre, bahse konu Hizbullah militanlarının yoksulluk sınırının üstünde oldukları, ortaokul veya daha yüksek okulları bitirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Daha sonra iki uzman, yoksul ve eğitimsiz insanların özellikle İsraililere karşı yapılan terör saldırılarını daha fazla destekleyip desteklemediklerini bulmak için Filistin'de yapılan kamuoyu yoklamalarını incelemiştir. Bu araştırmanın sonucunda iki olgu arasında bir ilişki bulunama mistir. Son olarak uzmanlar, Filistinlilere karşı saldırılar yürüten Yahudi yerleşimcileri incelemiş ve anılan yerleşimcilerin çoğunun ekonomik durumlarının yerinde olduğunu saptamıştır. Bir dünya bankası araştırması; büyümenin hızlanması, toplum üstündeki baskının azalması ve ekonomilerin çoğu zaman teröristleri besleyen örneğin elmas gibi doğal endüstrilerden uzaklaştırılmaları halinde, iç savaş veya devletin basarisiz kalması gibi tehlikelerin azaldığını ortaya çıkarmıştır. Krueger'in araştırmasına göre; yoksul insanlar ekonomik sebeplerden dolayı sıradan suçlar isleyebilirlerken eğitilmiş insanlar ise politik ihtiraslar geliştirebilecek kadar bilgili oldukları için terör girişiminde bulunabilmektedir (Mallaby, 2002:14).*

Terör, bir insanlık suçudur. Ancak terör ortamını hazırlayan anlayış da sorgulanması gereken bir olgudur. Terörün daha örgütlü şekli olan asimetrik savaş ortamı; ekonomik sıkıntıları olan topluluk ve bölgelerde

gelişmektedir. Günümüzde terörist örgütlerin eleman ve sempatizan bulma konusunda bu olgudan yararlandıkları ve çoğu kez örgüt mensuplarını maaşa veya terör amaçlı belli işleri yaptırmada ücrete bağladıkları bilinmektedir. Özellikle Irak'ta teröristlerce yapılan işlerin belli tarifesinin olduğu dahi söylenmektedir (Külebi, 2006:7).

Bu anlamda, PKK terör örgütünün Çözüm Süreci boyunca bölge halkına yönelik örgüt mensuplarının ilerleyen zamanlarda devletin güvenlik güçlerine tabi olup asker ve polis olarak görev yapacakları şeklinde propaganda yaptıkları da bilinmektedir.

1.3.2.2. Gelir Dağılımındaki Eşitsizlikler

Türkiye’de, gelir dağılımında yaşanan adaletsizlik ve yoksulluk sorunu karşısında, hane halklarının geliştirdiği temel strateji, çocukların, çocukluk ve eğitim yaşamlarından koparak, erken yaşta çalışma yaşamına girme olgusudur. Sosyal güvenceden yararlanmada dezavantajlı konumda olan bu haneler ve çocukları için söz konusu durum bir seçimin ötesinde bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışan çocuk olgusu, ortaya çıkardığı ekonomik ve sosyal sonuçlar sonucunda, ileride de kendini üretecek olan dışlanma sürecine neden olmaktadır. Her şeyden önce, erken yaşta eğitim yaşamından kopan ve büyüklerin dünyasında büyük olmak zorunda kalan bu küçük “büyük adamlar” çalışma yaşamında, fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan gelişmelerini etkileyen ve ilerideki yaşlarda da etkisini sürdüren bir çok risk ile karşılaşmaktadırlar (Gökbayrak, 2007:4).

1.3.2.3. İşsizlik

Küreselleşmeyle beraber toplumların birbirleriyle ilişkisinin artması ve haberleşme araçlarının çoğalması, dünyada olup bitenlerden anında haberdar olunmasını ve çıkarlarını tehdit eden konularda kitlelerin eş zamanlı bir şekilde şiddete varan tepkiler göstermesini kolaylaştırmıştır. Özellikle başta Ortadoğu olmak üzere dünyanın her yerinde geleceğe umutsuz bakan işsiz gençler ordusu bu tepkilerde başı çekmiştir. Bugün teröre karşı mücadelede en etkili strateji, güvenliği sağlamanın yanı sıra, toplumlara daha mutlu bir gelecek vaat edebilmek, ekonomik koşulları iyileştirmek ve onların terör batağına sürüklenmelerini engellemek şeklinde olabilmektedir (Külebi, 2006: 7).

1.3.2.4. Yatırımlar Arasındaki Bölgesel Dengesizlikler

Gelir dağılımındaki adaletsizliğin ve yoksulluk sorununun ana sebeplerinden birisi, bölgelerarası gelişmişlik farklılıklarıdır. Ekonomik yönden kaynakların dağılımında sektörler ve coğrafi bölgeler arasında dengesizlikler bulunması; siyasi, sosyal ve kültürel sorunları da beraberinde getirmektedir. Türkiye’de, coğrafi gelir dağılımı adil olmamakta, ekonomik kaynakların ve fırsatların önemli bir kısmı belirli bölgelerde toplanmıştır. Gerek kişi başına gelir, gerekse insani gelişme temel göstergeleri yönünden değerlendirildiğinde, Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’nde geri kalmışlık sorunu hemen dikkatleri çekmektedir (Aktan, 2001:1).

1.3.3. Sosyokültürel Nedenler ve Etkileri

11 Eylül 2001 saldırılarının akabinde, ABD Devlet başkan George W.Bush, Afganistan’dan başlamak üzere Ortadoğu’yu şekillendirme planını tatbik etmeye başlamış, şekillendirme planına kılıf olarak ise; “küreselleşme”, “demokrasi ve insan haklarının yaygınlaştırılması” ve “terör ile savaş” kavramları ve hedeflerini kullanmıştır. Ancak dünyayı, özellikle Ortadoğu Bölgesi’ni askeri güç kullanarak şekillendirmenin bir maliyeti bulunmakta olup, söz konusu maliyetin en önemli unsuru ise bölgede ve dünyada gittikçe artan Amerikan düşmanlığı olarak ortaya çıkmıştır (Dumanlı, 2006: 12).

Terör sadece şiddet ve öldürmeyle sınırlandırılmayacak bir olgudur. Terörün sonucu, kültürel anlamda ve medyada askeri ve siyasi operasyonlara meşrulaştırma hedefiyle düşman üretmeye varmaktadır. Örneğin dünya medyasında, terörist düşüncenin İslam’dan kaynaklandığını, dolayısıyla da İslam ve terörün ikiz olduğunu iddia eden geniş kapsamlı bir fikri ve siyasi edebiyatı bulunmaktadır. Bu edebiyatın gerçekçi tercümesi, “teröre karşı savaş, İslam’a karşı savaş zorunlu olarak istiyor” çıkarımına varmaktadır. Konu ile ilgili olarak yürütülen savaş tek bir cephede değil, birçok cephede dönmektedir. Söz konusu cepheler; medyada, kültürel, dini, siyasi ve askeri alanlarda oluşturulmaktadır. Anılan cepheler, 11 Eylül 2001 terör saldırılarından sonra açılmıştır (Semmak, 2006:12).

11 Eylül sonrası dünyada, medeniyetler arası çatışma adı altında örgütlenmiş, savaş ve terör ekseninde hareket eden, dost-düşman ayrımını kendisine tanımlatıcı

kurucu öge olarak alan bir siyaset yasama geçirilmiştir. 11 Eylül sonrası dünya, dogmanın ve köktenciliğin hayatın her alanına giderek yaygınlaştığı bir “korku ve risk dünyasını” ortaya çıkarmıştır. Teröre karşı mücadele adı altında yaratılan 11 Eylül sonrası dünya, terörü ve şiddeti derinleştirmiştir (Dumanlı, 2006:12).

Türkiye’de ise, PKK örgütü tarafından “serhildan” adı altında düzenlenen toplu gösterilere kalkışan eylemcilerin profillerine bakıldığında, son derece eğitimsiz ve bilinçsiz oldukları, çoğunun ise çocuk yaşta bulundukları gözlemlenmektedir. Eylemcilerin gösterileri düzenleme nedeni kendilerine göre Kürt halkını kurtarmak şeklinde tanımlanmakla birlikte, eylemin ucunun teröre uzandığının hiç farkında olmadan, işsizlik, parasızlık ve cehalet üçgeninde bir asama sonra kendilerine terörist denildiğinde gerçekten şaşırarak kadar kendilerini bu oyuna kaptırmaktadır. (Keskin, 2007:47).

1.3.3.1. Eğitimde Yaşanan Problemler

1966 ile 1976 yılları arasında Japonya’daki “Kızıl Ordu” ve Türkiye’deki “Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO)”nın da dahil olduğu on sekiz örgüt içerisinde hareket eden üç yüz elli kadar terörist ile ilgili yapılan araştırmaya göre, söz konusu militanların üçte ikisinin üniversite eğitimi aldıkları ortaya çıkmıştır. 1980 yılında Mısırlı bir sosyal bilimci, hapishanelerde bulunan sözde dini motifli terör örgütleri mensupları ile yaptığı röportajlar neticesinde, anılan mahkumların çoğunun eğitilmiş ve toplumun üst sınıfına mensup şahıslardan olduklarını tespit etmiştir. Daniel Pipes isimli araştırmacının yaptığı incelemeye göre ise, Ortadoğu bölgesindeki sözde dini motifli terör örgütü mensuplarının genellikle orta sınıfa mensup şahıslardan oluştuğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Pipes’ in araştırmasına göre, terörizm ile mücadelede sonuç alabilmek için öncelikle eğitime önem verilmelidir. Okulların yokluğu öğrencileri terör odaklarının eğitim kamplarına itmektedir (Mallaby, 2002: 14).

Eğitim düzeyinin düşük olduğu ve kendilerine empoze edilen fikirleri sorgulayamayacak düzeydeki toplulukların terörist sağlamada uygun bir kaynak olduğu bilinmektedir. Ekonomik uçurumların ve refah düzeyi farkının bilincinde olanlar, çabuk etkilenebilen ve dolayısıyla kandırılmaya uygun eğitimsiz insanlar terör amacı etrafında uydulaştırmıştır. Bu nedenle XXI. yüzyılda kaos ortamının daha

da artmasını engellemek için bireylerin ekonomik koşullarının düzeltilmesinin yanı sıra eğitim düzeylerinin de artırılması gerekmektedir (Külebi, 2006:7).

Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde okuma-yazma bilmeyenlerin oranı Türkiye ortalamasının çok üzerinde bulunmaktadır. Türkiye'nin Batı bölgelerinde okuma-yazma bilenlerin oranı yüzde 93 olmasına rağmen, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde söz konusu oran yüzde 60'lara kadar düşmektedir. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin, Güneydoğu'nun profilini çıkarmak üzere Kasım 2006 ayı itibarıyla hazırladığı rapora göre; *“Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ne gönderilen öğretmenlerin çoğu stajyer öğretmenlerdir. Bu nedenle eğitim seviyesi çok düşük kalmaktadır. Hakkari son yıllarda hem üniversiteyi hem de ortaöğretime giriş sınavlarında sonuncu gelmektedir. Bölgeye mutlaka yeteri sayıda kaliteli öğretmen gönderilmeli, böylece eğitimin kalitesi artırılmalıdır. Bazı okullar kış aylarında tezekle ısınmakta ve öğrencilerden her sabah okula gelirken yanlarında bir parça tezek getirmeleri istenmektedir. Bu XXI. yüzyıl Türkiye'sine yakışmayan utanç verici bir durumdur. Türkiye mutlaka eğitime daha çok kaynak tahsis etmeli ve bölgeye yönelik eğitimde pozitif ayrımcılık yapılmalıdır.”* şeklinde hususlar yer almaktadır (Güvendik, 2006:14).

1.3.3.2. Kitlel Göç

Türkiye'de terör ve terörle ilgili sorunlar nedeniyle, Adıyaman, Ağrı, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elâzığ, Hakkâri, Mardin, Muş, Siirt, Şırnak, Tunceli ve Van'a bağlı köylerde mukim bulunan 357 bin kişi köylerini boşaltarak ülkemizin batı bölgelerinde bulunan metropollere göç etmiştir. Kendi yörelerinden göç alan iller arasında ilk beş sırada; Diyarbakır yüzde 14,71, Siirt yüzde 7,34, Batman yüzde 6,07 ve Mardin yüzde 5,48 şeklindedir. İç göç nedeniyle İstanbul başta olmak üzere büyük şehirlerde birçok sorun ortaya çıkmıştır. Göç alan iller sıralamasında İstanbul ilk sırayı alırken Ankara, İzmir, Adana, Mersin, Gaziantep, Bursa, Manisa ve Kocaeli gibi iller yer almaktadır. İç göç nedeniyle 1990 nüfus sayımına göre Mersin'in 422 bin olan nüfusu 1 milyona, Tarsus'un 177 bin olan nüfusu 350 bine, Adana'nın 927 bin olan nüfusu 2 milyona, Diyarbakır'ın 380 bin olan nüfusu 1 milyona, Gaziantep'in 600 bin olan nüfusu yine 1 milyona çekmiştir. Terör nedeniyle yaşanan

kitlesel göç sorunu Nisan 2005 ayında yapılan MGK Toplantısı'nda da masaya yatırılmış, iç göçü engellemek amacıyla geri kalmış bölgelere yatırımlar artırılarak geliri 1500 doların altında olan 36 ili içerisine alan teşvik kapsamına 13 il daha eklenmesi kararı alınmıştır. Terör olayları nedeniyle köylerini boşaltmak zorunda kalan 357 bin vatandaşın sadece 125 bini köylerine dönmüş, boşalan 393 köyden 225'ine vatandaşlarımız yerleşmiş olup, köye dönüşleri hızlandırmak amacıyla çok yönlü planların uygulamaya konulması gerekmektedir (Çetin, 2005:10).

Türkiye'de yaşanan iç göç, örgütlerin kentsel terör yapmasına olanak hazırlamaktadır. Yapılan araştırmalar, göç edenlerin yeni yerleşim yerlerinde karşılaştıkları en önemli sorunların basında konut ve is sahibi olmanın geldiğini göstermektedir. Göç edenler kentsel alanda sağlıklı mekanlarda genellikle gecekondulu mahallelerinde ve örgütlü bir işten uzak olarak yaşamaktadır. Kentle bütünleşememe süreci, göç eden bireyler üzerinde olumsuz etkiler yaratmakta olup, bireyleri suça eğilimli hale getirmektedir. Nüfus hareketlerine yıllar itibarıyla bakıldığında, 1950 yılında Türkiye'deki il sayısı 63 iken kentlerdeki yıllık nüfus artış hızı yüzde 22.47 olup, 1960 gelindiğinde il sayısı 67'ye yükselmiş ve yıllık nüfus artış hızı yüzde 28.53'e ulaşmıştır. 1990 yılında il sayısı 73'e, kentsel nüfusun toplam nüfusa oranı yüzde 59'a çıkmıştır. 1997'de kent sayısı 80 olurken oran yüzde 65'e ulaşmıştır. İç göç, örgütlerin kentsel terör yapmasına olanak hazırlamıştır. Örgüt için kentte yaşayan ve dikkat çekmeyen adaylara ihtiyaç bulunmakta olup, göç de buna ortam hazırlamaktadır. Büyük kentlerin farklılıkları daha rahat bünyesinde barındırmakta olup, böylece “terörist adayları” dikkat çekmemektedir. Göç edilen bölgeler, örgütlerin yerleşme ve gelişmeleri için tampon mekanizmayı oluşturmaktadır. Barınma teröristler için önemli olup, kent, fiziksel ve sosyal anlamda bu olanağı sağlamaktadır. İç göçle birlikte kentsel nüfus oranı yüzde 65'lere ulaşırken; göç edenlere kent olanaklarının sunulmaması ve ayrıca göçerlerin kentsel yaşamla bütünleşememesi terör örgütlerine vasat hazırlamaktadır. Terör örgütleri kentlerde yaşayan ve beklentilerini bulamayan kişileri hedef seçmektedir (Bahar, 2005:13).

1.3.3.3. Kültürel Kimlik Kaybı

Kimlik kelimesinin anlamı, Osmanlıca sözlüklerde “asıl, kök” veya “aranılan ya da olunmak iddiasında bulunulan kimse” *sekinde verilse de, söz konusu Arapça sözcük Türkçe'de salt “nüfus cüzdanı” anlamında*

kullanılmıştır. Latince “idem” kökünden türetilmiş özdeşlik anlamındaki “identity (identit’e, identität)” sözcüğüne kimlik anlamının yüklenmesi ve “kimlik” kavramına günümüzdeki anlamlarının verilmesi, Batı dünyasında ilk kez Sigmund Freud tarafından 1930 yılında yayımlanan “Das Unbehagen in der Kultur” adlı kitabında “cinsel kimlik” şeklinde kullanılmasıyla başlamıştır. İngiliz tarihçi Eric Hobsbawm; “Kimlik türü kavramların siyasal yazın alanına 1960’ların ikinci yarısından sonra girdiğini, bu nedenle 1968 yılında İngiltere’de yayımlanan Toplumsal Bilimler Ansiklopedisi’nde kimlik maddesi bulunmadığı gibi kimliğin sadece ruhsal toplumsal (psychosocial) bir kavram olarak açıklandığını” belirtmektedir. Gene Hobsbawm’ın verdiği bilgilere göre, 1970’lerde yayımlanan Oxford İngilizce sözlükte de “etmişe” sözcüğü için az (nadiren) kullanılan bir kavram denilmektedir. Kimlik kavramının siyasal bir mana kazanması, 1950’li yılların ortalarına, Soğuk Savaş yıllarına rastlamaktadır. Kimlik bilinci tıpkı kişilik gibi insanın toplumsal bir nitelik kazandığı günden beri var olduğu için, bugün kimliksiz ve kişiliksiz insandan söz edebilmek olanaksızdır. Ancak, kişiliğin salt kişiye özgü olmasına ve erginleşmeyle oluşmasına karşılık, kimlikler hem doğuştan kazanılmakta olup, hem de toplumsaldır. Yani, kimlikler kesinlikle kişiye özgü değildir. Örneğin, Türk, Müslüman ve gelir seviyesi alt grupta olan bir kişi, etnik kimliğini Türklerle, dinsel kimliğini Müslümanlarla, sınıfsal kimliğini alt gelir seviyesine haiz bulunan dilim ile paylaşmakta, öte yandan doğuştan kazandığı veya toplumun kendisine verdiği cinsel, etnik, ulusal, ailesel, dinsel, sınıfsal, ekonomik, eğitsel vb. bütün kimliklerini diğer bireyler ile bölüşmektedir (Ceyhun, 2006: 13).

Bireylerin kültürel kimlikleri, onlar üzerinde bağlayıcı olduğu oranda bireysel özgürlükleri sınırlamakta, ama aynı ölçüde bir kimlik kartı işlevini de yerine getirmektedir. Kültürel kimlik ile bireysel özgürlük arasında, bireyin tutum ve davranışlarının farklılıklarına izin verilen “manevra alanının” genişliği açısından tersine bir Kore latif ilişki söz konusudur. Bir başka deyişle, sert bir kültürel kimlik, bireyin, ait olduğu kültürel kimlik açısından yapması beklenen tutum ve davranışları büyük ölçüde kendisine empoze etmekte ve böylece “bireysel özgürlükler alanı”

önemli ölçüde sınırlanmış olmaktadır. Buna karşılık, yumuşak bir kültürel kimlik, bireyin tutum ve davranışlarına daha az müdahale ettiği için, onun “bireysel özgürlükler alanını” daha geniş bir çerçeveye taşımaktadır. Burada, bir kültürel kimliğin militan kimliğine bürünen birey, kendisini öteki kültürel kimlik sahiplerinden ayırmak için kendisinden farklı tutum ve davranışları önemli ölçüde olumsuzlaşma çabası içine de girmekte ve böylece toplumsal etkileşimi önemli ölçüde zedeleyici bir oluşum ortaya çıkmaktadır. Buna karşılık, yumuşak bir kültürel kimliği savunan birey, aynı toplum içinde yaşadığı öteki kimlik sahiplerine de hoşgörü ile bakma eğilimindedir. Böylece, yumuşak kültürel kimlik hem o kimlik sahibi olan bireyin özgürlük alanını daraltmamakta, hem de öteki kimlik sahipleriyle bir arada yasama dürtüsünü kısıtlamadığı için, toplumsal etkileşim miktarı kısıtlayamadığından toplumun isleyişi bozulmamaktadır (Kongar, 2007: 2).

PKK terör örgütü, hukuk devletinin ve demokrasinin sağladığı özgürlükleri kullanarak zora, şiddete, teröre başvurmakta, bu yolla ayrılıkçılık ve bölücülük olan amaçlarına ulaşmak istemektedir. Bölücü terör ve ayrılıkçı hareketin temelinde Kürtçülük olarak adlandırılan etnik milliyetçilik bulunmaktadır. Türkiye’deki etnik farklılığa milliyetçilik hakim olursa, etnik milliyetçilik ortaya çıkacaktır. Etnik milliyetçiliğin kullanılması ulus devleti ve devamında ünite devleti yok edecektir. Terör örgütünün hedefi önce ulus devlet, bunu takiben ünite devlet yapısının ortadan kaldırılmasıdır. Daha sonraki hedefi, ülkenin bölünmesine yöneliktir. Bugün için öncelikli hedefi ulus devlettir. Etnik kimliklerin tanınması ve anayasal güvenceye alınması, etnik kimlikleri öne sürerek ayrı bir ulus olduklarını iddia edilmesi, ulusal kültürün zayıflatmasına yönelik çalışmalar, ulus devlete zarar vermeye yöneliktir (Kuloğlu, 2007:14).

Türkiye’nin karşı karşıya bulunduğu mesele, üst kimliğe yeni bir ad bulmaktan ziyade onun içinin nasıl doldurulacağıdır. Ancak, üst kimliğin ne ölçüde hakim kimliğin değer ve sembolleriyle doldurulacağı, onun alt kimliklerle ilişkisinin hangi zeminde gerçekleşeceği benzeri hususlarda atılacak yeni adımlar mevcut durumda değişiklik yaratabilecektir. Buradaki temel amaç toplumdaki tüm bireylerin bu üst kimlik içinde kendine ait unsurlar bulabilmesinin teminidir. Bu şekilde toplumca dışlandıklarını düşünen kesimlerce de benimsenip, içselleştirilecek bir üst kimlik, bunun da ötesinde kimlikler çatışmasının önüne geçebilecektir. Hiç şüphesiz kimlikler, yaratılan aidiyetlerdir. Bu nedenle kimlik yaratılması, bilhassa üst kimlik,

ve benimsettirilmeye çalışılması tekeli biçimde ifa edilen bir işlev olmayıp, bunu kabule yanaşmayanlarla, bilhassa milliyetçi ideolojilerle, rekabet ederek gerçekleştirilen bir faaliyettir. Milliyetçi ideolojiler, toplumsallaştırma vasıtaları üzerinde tekel sahibi merkezlere karşı dahi çatışan kimlikler yaratmaktan geri kalmamışlardır. Bu ideolojilerle üst kimlik uzlaşması sağlamak neredeyse imkânsız olup, bu gayret söz konusu ideolojilere rağmen yapılmaktadır. Mesele üst kimliğin milliyetçi ideolojilerin yarattığı çatışmacı kimliklerden daha cazip hale getirilmesi, farklılıklarla beraber olma yollarının bulunmasıdır (Hanioğlu, 2005:13).

1.3.4. Dinsel Sebepler ve Etkileri

Dinsel nedenler ile hareket eden terörist, öncelikle kendisinin Allah tarafından görevlendirildiği kanısını taşımaktadır. Söz konusu düşünce teröristin motivasyonunu belirlemekte olup, terörist, Allah'ın kendisine verdiği kutsal görevleri yerine getirmek için ortaya çıkan tüm engelleri aşmayı bir nevi ibadet saymaktadır. 11 Eylül 2001 terör saldırılarının akabinde, dünya devletleri arasında “İslami Terör”, “İslamcı Terörist” şeklinde yapılan yakıştırmaların, terörün dine dayandırılmayacağı, hatta terörün dinini yaşamaktan başka istekleri olmayan masum kitlelere ne kadar büyük zarar verebileceği hususunun göstergesi olarak karsımıza çıkmaktadır.

Allah, Bakara Suresi'nin 11 ve 12.ayetlerinde, bu tür bir anlayışa sahip olanlar için söyle buyurmaktadır; “Kendilerine ‘yeryüzünde fesat çıkarmayın’ denildiğinde ‘biz sadece ıslah edicileriz’ derler. Bilin ki, gerçekten, asil fesatçılar bunlardır, ama surunda değildirler.” Dikkat edilecek olursa, terörü bir yöntem olarak benimseyenler, kimi zaman birbirlerine karşılıklı yarar sağlayacak bir ittifak içine girmektedir. Çünkü terörü uygulayanlar, ellerindeki silahın kendilerine sağladığı birtakım “rantları elde etmektedirler. Bu noktada, artık idealler kaybolmakta olup, terör bu tür insanlar için bir yaşam biçimi haline gelmektedir. Masum insanlara hiç acımadan kursun sıkabilir, küçük çocukların üzerine bomba atabilirler. Kan dökmek onlar için bir zevk ve amaç haline gelmektedir. İnsanlıktan çekip, gözü dönmüş birer vahşi hayvan haline gelirler. Aralarında en ufak bir merhamet hissi gösteren olsa, onu hemen “korkak” veya “hain” şeklinde lanse ederek saf dışı ederler. Zaten çoğu zaman birbirlerine karşı da silaha sarılır, kendi içlerindeki fraksiyonlara karşı kanlı tasfiyeler gerçekleştirirler. Görüldüğü gibi terör, tamamen şeytani bir “kan dökme kuyusundan başka bir şey değildir. Her kim bu vahşet çarkına destek olursa, şeytani bir sisteme destek vermiş

olmaktadır. Bir teröristin dini kavramları kullanması, dini sembollerle hareket etmesi kimseyi yanıltmamalıdır. Bu şekilde sahte bir dini kisveye bürünen teröristler, hem kan döktükleri hem de bunu din adına gibi göstererek, din aleyhinde propaganda yaptıkları için, iki kere suçludurlar (Yalçın, 2002:7).

1.3.5. Psikolojik Sebepler ve Etkileri

Teröristler, kendilik saygılarına olan ihmal ve istismarın veya narsistik yaralanmalarının kurbanı olabilirler. Ancak teröristler, akıl hastası ya da halk deyimiyle “deli” değildirler. Teröristlerin mentol organizasyonunda, bölünme ile ilgili mekanizmalar, inkar, omnipotens (tüm güçlülük ve tüm birlik) duygusu, devalüasyon ve idealizasyondur. Bölünme mekanizması, terörist “insanlık dışı” eylemlerini yaparken, aynı zamanda “normal” bir insan gibi işlev yapmasını sağlamaktadır. Bunun sonucunda teröristler, insanlık dışı eylemlerini gerçekleştirdikten sonra, evlerinde aileleri ile birlikte, soğukkanlı bir şekilde kendi gerçekleştirdikleri eylemlerini televizyonda seyredabilmektedir. Bunu izlerken, hiçbir suçluluk duygusu, ya da vicdani sorumluluk yaşamazlar. Jerald M.POST bu durumu; “Bu yapıdaki kişiler, kendilerini idealize ederek böler ve kendisine ait tüm aşağılanmış, değersizleşmiş ve nefret ettikleri yanlarını diğerlerine yansıtır. Bu kişiler sürekli olarak güçlük yaratan kaynakları ararlar. Bunlar, kendileri dışında suçlayabilecekleri bir düşmana ihtiyaç duyarlar. Bu tür kişiler, kutuplaşmış düşünceleri çekici bulurlar. Problemlerimizin kaynağı ‘biz değil onlardır’ anlayışı, onlarda neyin psikolojik olarak yanlış gitmekte olduğunu açıklar.” şeklinde tanımlamaktadır (Çevik, 2005: 99).

Terörist eylemlerin beklenmedik bir anda, beklenmedik alanlarda meydana gelmesi, bireyler açısından; ”Hiç kimsenin kendisini güvende hissetmemesi” hususuna neden olmaktadır. Söz konusu güçlü psikolojik etki toplumsal katmanları; daha sert, daha militan felsefede hareket eden bireyler haline getirmektedir. Terörist saldırılara maruz kalan toplumlar üzerinde yapılan araştırmalara göre, bahse konu toplumları oluşturan bireylerde;

- a) Grup psikolojisi ve aidiyet duygularında gelişme,
- b) Politik yapıda sürükleyicilik yaratabilecek, toplumun her katmanını birleştirebilecek ve hiyerarşik bir yapı sağlayabilecek bir lider özlemi,
- c) Komşu devletler ile her an savaşılmaya yönelik güdünün oluşması,

- d) Dinin günlük yaşamda etkisinin artması,
- e) Bireylerin birbirine yönelik toleransında yaşanan büyük oranda düşüş,
- f) Doğum oranında artış ve seksüel konularda bağnazlıkta yaşanan artış, şeklinde oluşmaktadır.

Öte yandan, terör olaylarına maruz kalan toplumlarda enteresan bir şekilde; bilim, mimari, resim, hatta müzik alanında düzenli bir gelişim temayülü olduğu belirlenmiştir.

Teröre uğramayan toplumlarda ise, öncelikle yoğun bir bireysel tolerans olduğu gözlemlenmiştir. Bireysel tolerans ile birlikte, sıhhatli düşünen ve değerlendirme yapan bir toplumsal yapı karşımıza çıkmaktadır.

1.4. Terör Çeşitleri

Terör tanımı konusunda farklı kaynakların, farklı tanımlamalara yöneldiği gibi, terör çeşitleri konusunda da pek çok farklı görüşler ortaya konmaktadır. Ortak bir terör tanımında birleşilemeyen günümüzde, farklı terör çeşitleri üzerinde görüşlerin ortaya çıkması da doğal karşılanmalıdır.

1.4.1. Amaçlarına Göre Terör Çeşitleri

Bir toplumda terörün ortaya çıkması, uygulayıcılarının farklılıklar arz etmektedir. Bir kısım teröristler; içinde yaşadıkları ülkenin siyasi yapısı içinde mensup oldukları etnik gruba ait bazı istekleri doğrultusunda bu yola başvurdıkları gibi, bir kısım teröristler; mensup oldukları ideolojinin terör yolu ile iktidarı ele geçirme çabası içinde bulunmaktadırlar. Bir kısmı ise; mevcut iktidarlarını baskı yolu ile korumak amacı ile teröre başvurmaktadırlar.

1.4.1.1. Etnik Terör

Belirli bir etnik kimliğe sahip kişilerin, içinde yaşadıkları ülkenin siyasi yapısı içerisinde tek unsur olmamaları durumunda, yaşadıkları ülkeden toprak talepleriyle birlikte ayrılıp kendi devletlerini kurmak amacıyla hareket etmeleri temelinde ortaya çıkan terör hareketleridir. Bağımsızlık iddiası ile ortaya çıkan bazı küçük gruplar, ait oldukları etnik toplumun büyük çoğunluğu tarafından kabul görmemelerine rağmen, şiddet eylemlerine yönelmektedirler (Erdoğan, 1998:34). Uygulanan bu şiddetten maksat, hem ülke içi ve hem de ülke dışı kamuoyunun dikkatlerini üzerlerine çekerek,

davalarını daha büyük kitlelere ulaştırmak ve propagandalarını yapmaktır. Ayrıca ait oldukları etnik gruptan kendilerini desteklemeyenleri bu şekilde şiddet yoluyla sindirmeyi de amaçlamaktadırlar.

Etnik terörizmde, teröristlerin etnik grubunun kurban olduğunun doğrulanması için masum insanlar kurban edilir. Ancak terörist eylemlerin kendileri çok fazla dehşet verici olduğunda, dünya topluluğu etnik grubun mağduriyetine duyduğu sempatiyi kaybeder (Volkan, 1999:186). Bunun farkına varan terör örgütleri, içinde bulundukları bu durumdan kurtulabilmek için işlenen cinayetleri, ilgili ülkenin emniyet kuvvetlerine atarak, hem kendilerini kamuoyu önünde temize çıkarma gayreti içine girmektedirler, hem ilgili ülkeyi ve emniyet kuvvetlerini dünya kamuoyu önünde zan altında bırakmaktalar, hem ilgili ülkenin vatandaşlarının yönetime güvenini zedelemekte ve hem de kendi etnik gruplarına mensup muhalifleri bu yolla ortadan kaldırmaktadırlar.

PKK terör örgütü bu senaryoyu ülkemizde pek çok kereler oynamıştır. Mesela militanlara asker elbisesi giydirilerek köy ve mezra gibi yerleşim birimleri basılmakta, masum insanlar katledilmekte, akabinde devletin bölgede Kürtlere karşı soykırım yaptığı propagandası yapılmaktadır. Bu gibi katliamlara katılan teröristlerden pek çoğu, daha sonra yapılan operasyonlarda yakalanmış ve suçlarını itiraf etmişlerdir. Fakat bu itiraflar kamuoyuna yeterince aksettirilmediği için, daha önce yapılan propaganda zihinlerde yerini muhafaza etmektedir. PKK terör örgütü bu şekilde “çamur at, yapışmazsa izi kalır” mantığı ile hareket etmektedir.

Etnik terörizm, terörist liderlerinin kendi büyük grup kimliklerine aşın derecede bağlanarak ve onu yaygın bir şiddetle genişletmeye çalışmasıyla ortaya çıkar. Onlar, gelişmiş politik durumlar altında grup için özerklik ya da devlet olma gibi durumları amaçlarlar. Etnik teröristler, kendi hareketlerini baskın etnik grup ya da başka büyük bir grubu işgalci, engelleyici, kolonileştirici ya da dış güç olarak nitelendirerek yasallaştırırlar. Baskı kurtuluş örgütü Euskadi Ta Azkatasuna (ETA), Kürdistan İşçi Partisi (Partiya Karkari Kürdistan-PKK), Tamil Kurtuluş Kaplanları (LTTE), İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA) gibi örgütlerin hepsi etnik terörist grupların örnekleridir (Volkan, 1999:186).

Nitekim Alkan’a göre de, Dünya’da İngiltere’de faaliyet yürüten IRA, İspanya’da faaliyet yürüten ETA, ülkemizde faaliyet yürüten terör örgütü PKK, etnik

terör uygulayan bölücü terör grupları içerisinde değerlendirilmektedir (Alkan, 2002:22-23).

PKK terör örgütü, ülkemizin bir bölümünü sözde Kürdistan olarak nitelendirmekte ve söz konusu bölümün Türkiye Cumhuriyeti tarafından işgal altında olduğu propagandasını yapmaktadır. Bu bölgemizde yaşayan vatandaşlarımızın ayrı bir ırk olduğunu ve faşist olarak nitelendirdikleri Türkiye Cumhuriyeti tarafından kasıtlı olarak geri bırakıldığı ve soykırıma tabi tutulduğu iddia edilmektedir. Kendilerinin ise bu bölgede baskın etnik grup olduklarını ve işgal altında bulunan sözde Kürdistan'ın kurtuluşu için mücadele verdikleri propagandasını yaparak, uyguladıkları terörü meşru bir zemine oturtma çabası içine girmektedirler. Her terör örgütü gibi PKK terör örgütü de, meşruiyet kazanmak için kendisi ile self determinasyon (her milletin kendi kaderini tayin hakkı) arasında bir bağ kurmaya çalışmaktadır.

1.4.1.2. Devlet Terörü

Terörizm kelimesi ilk kez 1795'te kullanıldığında, bir devlet tarafından insanlarına karşı yapılan sindirme hareketlerini belirtiyordu, yani yukarıdan gelen terörizmi. Bu terim Fransız devriminin başlangıç yıllarında Fransız devrimci devlet adamı Maximilien de Robespierre'nin 1785-1794 Terör Devrinde ortaya çıkmıştır. Robespierre devrimde, özgürlük despotizminin zulme karşı harekete geçtiğini belirterek devlet terörünü savunmuştur (Volkan, 1999:182).

Devletin, mevcut siyasi rejimi korumak amacıyla, vatandaşlarına karşı, kendi koymuş olduğu hukuk kurallarının dışına taşarak, sindirme, işkence, korkutma, kötü muamele, belirsiz şekilde ortadan kaybetme vb. gibi eylemlerde bulunmasına, devlet terörü denilmektedir. Bu terör türünde şiddet ve zorun yanı sıra, mevcut rejimi eğitim faaliyetleriyle zorla kabullendirme yönünde bir strateji izlenmektedir (Alkan, 2002:19). Diktatör Mao yönetimindeki komünist Çin buna en güzel örneği teşkil etmektedir. Bu dönemde tüm eğitim kuramlarında komünist ideoloji dikta yolu ile öğretilmekte ve rejime sadakat komünist eğiticiler tarafından zorla telkin edilmekte idi. Komünist olmayan hocalar ise öğrenciler tarafından işkenceye tabi tutulmakta ve halka teşhir edilmekte idi.

20. yüzyılın ilk yansında Stalin Rusya'da, Hitler Almanya'da, Mussolini de İtalya'da devlet terörünü uygulamışlardır. İsrail'in Filistinlilere karşı uyguladığı

devlet terörü de Yahudilerin ideolojilerini anarşi yolu ile gerçekleştirmeleridir. Bulgaristan'ın bir dönem Türklere karşı uyguladığı şovenist baskı, Sırp'ların sivil Bosna halkına yönelik uygulamaları ile Kosova'daki katliamları veya Çin'in Doğu Türkistan üzerindeki asimile politikaları devlet terörünün bir başka yüzüdür (Demirel, 2002:31).

Bu tür bir sistemde kurulu düzenin sahibi olan devlet, baskıcı bir devlettir; toplumu adaletsiz bir biçimde yönetmekte, yöneticiler kendi menfaatleri için her türlü yolsuzluğu uygulamaktadır (Yahya, 2000:1).

Başka bir tanımlamayla; devlet yönetimini elinde bulunduran güçlerin, ayrıcalıklarını ve etkinliklerini yitirmek kaygısıyla, buyrukları altındaki resmi kuruluş ve gruplar aracılığıyla, şiddete başvurarak karşıtlarını yok etmeyi ya da en azından onları sindirmeyi amaçlayan hareketlere “devlet terörü” denilmektedir (Örgün, 2001:19).

Devlet yönetimini ellerinde bulunduran güçler, ayrıcalıklarını ve etkinliklerini yitirmek kaygısıyla, buyrukları altındaki resmi kuruluş ve gruplar aracılığıyla şiddete başvurarak karşıtlarını yok etmeyi, en azından onları sindirmeyi amaçlamaktaysa bu durumda devlet teröründen söz edilebilir (Avşar, 1992:19).

Devlet terörü, demokratik olmayan ülkelerde daha yaygın olarak kullanılan bir uygulamadır. Çünkü yasal süreç içerisinde istenen sonucu devleti yönetenlerin alması zordur. Buna karşılık, terörle halk üzerinde baskı, korku, sindirme ve yıldırma sağlanarak istenen sonuç daha kolay alınmaktadır. Ek olarak, devlet faili meçhulleri ortaya çıkarmaktan sorumlu olduğu için de faili meçhuller meçhul olarak kalmakta ve devlet ‘temiz’ kalmaktadır. Bazı durumlarda, terörle mücadele çerçevesinde ‘karşı terör’ olarak devlet terörü ele alınsa da bu doğru değildir. Çünkü yasal mücadele ile devletin kendi koyduğu yasalara uymadan yaptığı terör eylemleri farklıdır (Çınar, 1997:244).

Devlet terörü, ilk organize devletin kurulduğu günden bugüne hep var olagelmıştır. Acımasız devletlerin elindeki bu korkunç silahın kullanılması sonucu, insanlık tarihinde belki de hiç görülmemiş oranda insan hakları ihlalleri meydana gelmiştir. İnsanların kalbine korku salarak yöneten Neron'un imparatorluğu gibi, Hitler Almanya'sı ve Stalin Rusya'sı bunun en çarpıcı örnekleridir. Nazi Almanya'sında çoğu Yahudi olmak üzere 6 milyon, Stalin döneminde SSCB'de 20 milyon civarında insanın teröre kurban verilmesi, devlet terörünün ne kadar

yaygınlaşabileceğim göstermektedir. Daha yakın bir zamanda İran Devrimi esnasında yaşananlar, Afganistan'da Taliban hareketinin yaptıkları ve Suriye'de rejime muhalif oldukları gerekçesiyle Hama şehrinin askerler tarafından kuşatılıp 20 bin kişinin öldürülmesi, devlet terörünün günümüze yansıyan önemli örnekleri olarak görülebilir (Alkan, 2002:20-21).

Totaliter sistemlerdeki devlet terörünün bir diğer özelliği muhalif kabul edilen halk kesimlerinin hepsine bir ayırım gözetmeden uygulanabilmesidir. Bunun için muhalif kalmaları, rejimi tehdit ediyor olmaları veya herhangi bir şekil bulunmaları yeterli olmaktadır. Suçlu yahut sorumlu olmasalar dahi, öyle olduğuna inanılması terör uygulanması için yeterlidir (Korkmaz, 1999:36).

1.4.1.3. İdeolojik Terör

İdeolojik terör, bir ideoloji etrafında örgütlenen birden fazla kişinin, şiddet eylemleri temelinde mevcut siyasi iktidarı ve rejimi hedef alan faaliyetleridir. Bu şekilde hareket eden gruplar çoğu zaman kendi ideolojileri ile popüler kültürde yer bulan hümanist yaklaşımlar arasında belli bir irtibat kurmaya çabalarlar. Bu minvalde olmak üzere komünistlerin, komünist yöneticilerin barıştan, barış içinde yaşamadan, dostluk ve işbirliğinden bahsetmeleri; saldırı niyet ve hazırlıklarını gizlemek, hasımlarının uyutmak, aldatmak, gevşetmek, maddeten ve manen silahsızlandırmak için ustalıkla kullandıkları bir taktik, bir savaş manevrasıdır. Sovyet hükümeti güdümündeki komünist kuruluşlar barıştan, işbirliğinden, dostluktan, silahsızlanmadan bahsederken, hedef seçtikleri ülkelerde milli savunma hizmetleri ve güvenlik tedbirleri aleyhinde duygu ve düşüncelerin yayılmasına gayret ederler. Hasımlarının ruhi, fikri, maddî ve manevi seferberliğini bozmayı hedefleyen; içten komünist örgütlenme, ayaklanma ve darbe, iç savaş suikastlarına, dıştan Sovyet istila tehdidine karşı yeterli tedbir almayı imkansız kılacak bir planı uygulama durumundadırlar (Özdağ, 2003:14).

Marksist-Leninist kaynaklı terör için anaç, devletin ve milletin bölünmezliğini ortadan kaldırmaktır. Bu çeşit bir terör içinde yer alanları, toplumdan intikam almaya dönük protestocuları tabii ki Bayrak, İstiklal Marşı, Atatürk ve Türk büyükleri ile milli menfaatler ilgilendirmemektedir. Bu aslında soğuk harbin sebep olduğu ideolojik bir göçtür. Öyle bir göç ki, fert mekan değiştirmemekte, maddî yapısı aynı yerde kalmasına rağmen, manevi varlığı çok uzaklara sürüklenmektedir. Toplumda

huzursuzluğu, terörü ve ideolojik göçü arttıran, sistemleştiren ve belirli bir modele oturtan hareketler bir din gibi kabul edilen ideolojilerdir (Erkal, 1981:142).

1.4.2. Uygulanma Alanlarına Göre Terör Çeşitleri

Her ne sebeple olursa olsun, ortaya çıkan bir terör hareketi belirli bir çerçevede dâhilinde gerçekleşmektedir. Bazen terör, sadece ilgili ülke sınırları dâhilinde gerçekleşirken, bazen ilgili ülke sınırlarını aşarak uluslararası bir boyut kazanmaktadır.

Yerli veya uluslararası olsun terörizm, “zayıfın silahıdır.” Terörizm, meşru yollarla iktidara ulaşamayan veya hükümet siyasetini etkileyemeyen muhalif siyasi grupların hükümetleri zorlayabilecekleri, yerleşmiş rejimleri devirebilecekleri ve tüm halkı korkutabilecekleri bir stratejidir (Altuğ, 1995:23).

1.4.2.1. Yerli (İç) Terör

İç terör; bütün yönleriyle sadece belirli bir ülkenin sınırları içinde meydana gelen, yalnızca o ülkedeki bazı hedeflere yönelen ve söz konusu ülke vatandaşları tarafından gerçekleştirilen terör olarak tasvir edilebilir (Korkmaz, 1999:41). Örneğin, bütünüyle Yunanlılardan oluşan, sadece Yunanistan içinde, Yunanlı kişi ve kuruluşlara karşı eylem yürüten ve bu eylemler sırasında dışarıdan hiçbir destek almayan terör yerli (iç) terör olarak adlandırılır. Fakat günümüzde bütün terör örgütleri birbirleri ile ilişki içinde bulunmakta ve dış devletlerden destek görmektedir.

Bir devletin milli hudutları içerisinde cereyan eden ve dış kaynaklı hiçbir terörist örgüt veya örgütlerle işbirliği yapmadan gerçekleştirilen başka bir devletin veya şahsın menfaatini veya zararını amaçlamayan tedhiş hareketleri olarak tanımlanan iç (yerli-milli) terörde teröristin milliyeti söz konusudur. Yine ortaya konan eylemin, o memleketin toplumunu veya fertlerini ya da mevcut otoriteyi hedef alması gerekir.

1.4.2.2. Uluslararası Terör

Bir devletin milli hudutları içerisinde cereyan eden ve başka memleketlerin ya da memleketlere mensup fertlerin menfaatlerini hedef alan veya haleldar eden, organizeli bir şekilde yürütülen tedhiş hareketlerine uluslararası (international) terörizm denir (Güvenir, 1980:51). Günümüzde cereyan eden hemen hemen bütün

terör olayları uluslararası bir nitelik kazanmıştır. İletişim ve teknolojinin gelişmesi ile artık terör örgütleri hem kendi aralarında ve hem de diğer devletler ile menfaate dayalı sıkı bir işbirliğine girmektedirler.

Terörizm eğer; yabancılara veya yabancılara ait hedeflere yöneltirse, mesela turistlerin kaçırılması gibi; hükümetler veya bir devletten fazla devletlerin beslediği, desteklediği unsurlarca yapılırsa; bir yabancı hükümetin veya uluslararası örgütlerin siyasetlerini etkilemek için yapılırsa uluslararası nitelik kazanır.

Terör örgütü PKK da bu çıkar ilişkileri çerçevesinde diğer terör örgütleri ile ilişkiye girmekte, bazı devletler tarafından desteklenmekte ve himaye edilmektedir. Ülkemizin sınırları içinde katliam yapıp komşu ülke sınırları içine kaçmaktalar ve eğitimlerini bu ülke sınırları içinde gerçekleştirmektedirler.

Terörizme uluslararası niteliğini kazandıran, eylemin bir yönüyle ulusal sınırları aşmasıdır. Bu durum örneğin failin veya kurbanın yahut da fiile bir şekilde iştirak edenlerin vatandaşlığı nedeniyle ya da fiilin işlendiği yer nedeniyle ortaya çıkar (Başeren, 2000:4).

Uluslararası terörizm, ülkelerin istikrarını bozmak için dış güçlerin başvurduğu bir yöntem olarak günümüzde, uluslararası politikaların belirlenmesinde bir araç olarak sıkça kullanılan bir yöntem haline gelmiştir.

Uluslararası terörizm bağlamında; ÇAKAL CARLOS lakabıyla tanınan Venezuela'lı terörist Iñaki RAMIREZ'in faaliyetleri, İsrail Gizli Servis görevlilerinin Avrupa'da Filistin Kurtuluş Örgütü mensuplarına karşı gerçekleştirdikleri operasyonlar, İspanyol Polisi'nin Güney Fransa'da gerçekleştirdiği Basic karşıtı faaliyetler belirtilebilir. Öte yandan ülkemizin yurt dışı temsilciliklerine ilk olarak Ermenilerce bir dönem gerçekleştirilen terör hareketleri uluslararası terörizmin bir parçası ve hareket alanı içerisinde değerlendirilmelidir. Bu hareketlerin faileri olarak görülen "Ermeni Terör Örgütleri" uluslararası terör hazırlayıcıları, planlayıcıları, destekleyiciler tarafından seçilmiş, örgütlendirilerek, harekete hazır hale getirilerek hedeflere yöneltilmiştir. Bu yaklaşım ile uluslararası terör psikolojik savaşın bir parçası olarak kullanılmıştır (Korkmaz, 1999:44).

Yerli terör ile uluslararası terör arasındaki farklardan birisi olarak; yerli terör halinde bazen sırf adi suçların kolaylıkla işlenmesi amacıyla gerçekleştirilebilmesine karşılık uluslararası terörün esas amacının mutlaka siyasi birtakım hedeflere ulaşmak, belirli bir yöntemde siyasi değişikliklerin gerçekleştirilmesini sağlamak olduğu söylenebilir (Dönmezer, 1980:114).

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE’DE PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN TARİHÇESİ

2.1. PKK Terör Örgütünün Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Türkiye bulunduğu coğrafi konumu ve geçmişten gelen büyük bir mirasın temsilci olması sebebiyle kurulduğu günden bugüne uluslararası arenada öncelikle küresel güçlerin ve doğal konumu gereği komşu ülkeleri açısından da tehdit olarak görülmüştür. Bu nedenle de tarihin akışı içinde sürecin gerektirdiği tekniklerle her daim mücadele edilen ülke konumunda olmuştur.. Dolayısıyla Türkiye’nin PKK terör örgütü sorunu iç etnik bir sorun olmaktan çıkıp uluslararası mücadele içinde de önemli bir enstrüman olarak kullanılmıştır.

2.1.1. Bölücü Terör Örgütü PKK’nın Kuruluş Aşaması

PKK terör örgütü, 27 Kasım 1978 tarihinde, Diyarbakır/Lice-Fis Köyü’nde yapılan toplantı neticesinde kuruluş bildirgesini açıklamış olup, örgüt kuruluşunda; Türkiye’de yaşayan Kürt halkını temsil eden yegane örgüt olduğunu ilan etmiştir (Demirel, 2002: 650).

Türk Halkı, 15 Ağustos 1984 yılında Eruh Baskını ile PKK terör örgütünü tanımıştır. Ancak ne var ki, dönemin iktidarı tarafından PKK’nın gerçekleştirdiği şiddet olayları “bir avuç eşkıyanın marifeti” veya “adi birer zabıta vakası” olarak değerlendirilmiştir. Bu sebeple de terörle mücadelede gerekli müdahaleler zamanında başlatılamamıştır.

2.1.2. Bölücü Terör Örgütünün Gelişme Aşaması

Kürdistan İşçi Partisi PKK, Doğu ve Güneydoğu Anadolu’nun bir kısmını da içine alan Suriye-İran-Irak üçgeni arasındaki topraklar üzerinde ayrı bir devlet veya federatif yapı kurma amacıyla, bu bölgelerde yaşayan insanların etnik kimliğini temel alan bir hareket başlatmıştır. Terör örgütü PKK, ilk başlarda yöre halkı tarafından ciddi bir rağbet görmemişse de, zamanla örgütün yoğun şiddet uygulamaları ile halkı sindirilmesi, çok iyi örgütlenmiş bir propaganda faaliyeti yürütmesi ve en önemlisi bölgenin arazi ve iklim şartları nedeniyle, sosyal-ekonomik birçok eksikliğinin rahatlıkla istismara açık olması ve ayrıca güvenlik kuvvetlerinin yaptığı birtakım hataların zaman içerisinde PKK lehine bir temel oluşmasına neden olmuştur (Erdoğan, 1990:24-25).

PKK'nın gelişmesinde ilk terör eylemlerine başladığı yıllarda siyasi iktidarı ellerinde bulunduranların olaya yeterince ehemmiyet vermeyerek, olayı basit bir silahlı saldırı olarak algılamalarının da büyük etkisi vardır. PKK'nın 1984 yılında Eruh ve Şemdinli'de gerçekleştirdikleri eylemlere, dönemin Cumhurbaşkanı tarafından “Üç beş çapulcunun işi” olarak bakması, olayların bu günkü vahim duruma gelmesine sebep olmuştur. O günkü “üç beş çapulcu”, zaman içinde 5000 civarında asker, polis ve köy korucusu, 5500 civarında içinde öğretmen, kaymakam, imam, belediye başkanlarının da olduğu sivil halk olmak üzere toplam 30000 civarında insanımızın can vermesine ve bunun yanı sıra milyarlarca dolar milli servetin heba olup gitmesine de sebep olacaktır.

Yıllar içinde güç kaybeden PKK, Çözüm Süreci'nde yapmış olduğu alan çalışmaları ile yeniden güçlenmiş olup, Kandil'den yapılan açıklamalarda bugünkü mensuplarının sayısının 1993'teki sayılarını bile aştığı dillendirilmiştir. Ancak örgütün özellikle son üç yıl içinde daha önceki yapılanmalarından farklı bir şekilde yapılanmaya gittiği özellikle “kıra dayalı şehir gerillacılığı” üzerine eğitime yönelerek örgüt mensuplarının kırsalda değil bir fiil şehir içinde konuşlanmasını sağladığı bilinmektedir.

2.2. PKK'nın Gençliği Kazanmada Uyguladığı Psikolojik Süreçler

Gençlik, terör örgütlerinin taban oluşturma ve insan devşirme konusunda öncelikli hedef kitlesi konumundadır. Gençliğin realiteden uzak heyecan ve romantizme göre olaylara kapılan, aktif, dinamik ve sorunların çözümünde kinetik bir yaklaşımı ön planda tutma eğilimi, tüm bu yaşına has doğal sürecinde var olan zaaflarından dolayı terör örgütlerinin propagandalarına daha kolay inanabilmelerini sağlamaktadır.

Gençlik, bir terör örgütünün varlığını devam ettirebilmesi için gerekli olan her türlü argümanın temini ve kullanımı için büyük bir madendir. Terör örgütlerinin militanlarının yaş ortalamasına bakıldığında bu gerçek ortaya çıkmaktadır. Tüm bu sebeplerden dolayı hedef kitle konumunda bulunan gençlik, terör örgütlerinin eleman temin etmek için uygulamış oldukları psikolojik süreçlere en fazla muhatap olan kitle durumundadır.

PKK terör örgütü, gençlik üzerinde en fazla odaklanan ve en fazla propaganda yapan terör örgütüdür. PKK terör örgütü, öncelikle propaganda yöntemlerini kullanarak bireyin fikir dünyasında tahribatlar oluşturarak içinde bulunduğu olumsuz şartları istismar etmektedir. Belirli aşamaların ardından birey sempatizan konumuna getirilme

ktedir. Ardından yoğun bir ideolojik eğitime tabi tutularak eylem yapacak motivasyon ve alt zemin oluşturulmaktadır. En son aşama ise pratik eğitimidir. Bu eğitimden de geçirildikten sonra birey artık sorgulamayan bir katil haline gelmektedir.

2.2.1. Gençliğin Tanımı

Birleşmiş Milletler Örgütü'nün tanımına göre, “Genç, 15 ile 25 yaşları arasında, öğrenim gören, hayatını kazanmak için çalışmayan ve ayrı bir konutu bulunmayan kişidir.” (Yörükoğlu, 1993:13).

Devlet Planlama Teşkilatı ve Milli Eğitim Bakanlığı ülkemizde 12-24 yaş arasındaki grubu gençlik olarak tanımlamaktadırlar (Büyükkaragöz, 1987:21).

2.2.1.1. Gençliğin Psikolojik Özellikleri

Çocukluktan ergenliğe geçen bireylerdeki değişim ilk önce fizyonomilerinde gerçekleşir. Bu ani fiziksel değişiklikler, ellerin, ayakların büyümesi, burun ve çenenin büyümesi, vücuttaki kıllanma, sesteki değişiklikler vs. bireyi tedirgin etmeye başlar. Özellikle fizyonominin orantısız bir görünüm arz etmesi gencin psikolojik yapısında da değişimlere sebep olmaktadır.

Bu çağdaki gençler;

- *Fizikî özelliklerinde meydana gelen ani değişikliklerden dolayı kendilerini değersiz görürler ve güvensizlik duygusu taşırlar.*
- *Duygulan çabuk iniş çıkış gösterdiğinden çabuk sevinir, çabuk üzülür, birden sinirlenir, olur olmaz şeyleri sorun yaparlar. Bu nedenle tepkileri önceden kestirilemez.*
- *Alınan davranış hiç eleştiriye gelemeyen ana-babaların yerli yersiz eleştirmeye başlarlar.*
- *Sürekli bir geliş gidiş içerisinde maceracı ve kabına sığmaz bir ruh yapısına sahip olduklarından gel geç hevesleri çoğalmıştır.*
- *Bencilleşir, istekleri artar, konan yasakları saçma, kendine tanınan hakları yetersiz bulurlar.*
- *Ana-babadan devlete varana kadar otoriteyi temsil eden her şeye başkaldırma eğilimi taşırlar.*
- *Coşkulu, hayalci ve idealisttirler. Duygu ve düşüncelerini inançla savunur, haksızlıklara karşı acımasız bir tutum takınır, yaşanan gerçeklere aldırmaz.*

an toplum düzeni birden değişsin, eşitsizlikler ortadan kalksın isterler (Alkan, 2000:37-38).

2.2.2. Ebeveyn tutumlarının Terör Örgütlerine Giden Sürece Etkisi

İlkokul yılları uysal ve uyumlu geçen bir çocuğun ergenlikte tepkilerinde ve davranışlarındaki değişimler pek çok ana-babayı hazırlıksız yakalar ve şaşırtır. Çünkü ana-babalar çocuk büyüdükçe sorunların azalacağını düşünür. Her şeyin yoluna gireceğini çocuklarının artık kurallara uygun davranacaklarını sandıkları bir dönemde birden ortaya çıkan huysuzluklara, tedirginliklere ve nedensiz öfke patlamalarına bir türlü anlam veremezler. Yaşanan bu beklentilerin aksine gelişen durum ailelerin çocuklarıyla olan ilişkilerinin yakınlaşmak yerine daha da uzaklaşmalarına sebep olmaktadır.

Ancak ne var ki, ergenlik döneminde gençlerin gösterdiği tutarsız davranışlar bir hastalık değil, olağan bir bunalım olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte iplerin daha çok gerilmesine sebep olan bireyin kendisi değil ailenin bu süreci yanlış okumasından kaynaklanmaktadır.

Bireyin ortaya koyduğu bu tavır ve davranışlar bütünü kendi benliğini, kişiliği bulma sürecidir. Birey yeni savunma yolları geliştirmekte, özgür denemeler yapmakta, iç ve dış baskıların üstesinden gelmeye çalışmakta, kısacası hayatı keşfetmeye ve bu hayat içinde pozisyon almaya çalışmaktadır. Bu nedenle bireyin bocalaması, değişkenliği, çelişkili davranışların aile tarafından doğru okunması gerekmektedir.

Gencin bu kritik dönemde gösterdiği ruh hallerinden terör örgütleri yararlanmak için beklentilerine cevap verecek ortamları en iyi şekilde hazırlamaktadırlar (Alkan, 2000:39).

Terör örgütleri taban kazanmada yüz yüze propaganda metodunu kullanmaktadır. Yapılan bu propagandalardan etkilenen bireyler, kendini kanıtlamanın en kısa ancak en tehlikeli yoluna girerek kendisi gibi öfkeli ve tahammülsüz bireylerle birlikte hareket etmeye ve örgüt içinde artık bir sempatizan olarak yer almaya başlamaktadır.

Ülkemizde terör olaylarının yoğun olduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan ailelerin profiline bakıldığında durum terör örgütü tarafından kullanılmaya daha müsait bir alan oluşturmaktadır. Zira bu aileler ebeveyn çocuk ilişkisi içinde çocuğu yok sayan, dışlayan, kendi içinde bile iletişime kapalı ailelerdir. Dolayısıyla böyle bir ailede yetişen genç, PKK terör örgütünün propagandalarına daha rahat bir şekilde inanabilmekte, içinde yaşadığı toplumun ve aile ortamının baskısından kurtulu

ş yolunu, örgüte katılmakta bulmaktadır. İçinde yaşadığı toplumda ve ailede yer edine meyen genç, örgüte katılarak eline silahı alacak ve değer görmediği toplum kesiminde korku oluşturarak kendinden söz ettirecektir. Böylelikle, ailesinde ve içinde yaşadığı toplum içerisinde kendince göremediği sosyal statüyü, zor kullanarak ve korku ortamı yaratma gayretiyle elde etmeye çalışacaktır.

2.2.3. PKK'nın Eleman Temininde Kullandığı Psikolojik Aşamalar

Her genç için ergenlik dönemi farklı düzeylerde ve farklı yaş aralıklarında geçirilmektedir. Kimi gençler bu dönemi ana-babasının ve çevresinin anlayışsızlıklarında n dolayı içine kapanık ya da dışa dönük öfke patlamalarıyla geçirirken, kimi gençler d e sıkıntısız atlatabilmektedirler.

Ülkemizde faaliyet yürüten terör örgütleri öğrenci, işçi, kamu çalışanı gibi toplumun her kesiminde kurdukları organizasyonlarla, kaybettikleri her elemanın yerine yeni bir elemanla besleyerek ayakta kalmayı başarmaktadırlar. Bu bağlamda, örgütler k azanmayı hedefledikleri kişileri birtakım psikolojik süreçlerden geçirmekte, daha sonr a ideolojik ve pratik eğitime tabi tutmaktadır (Erdoğan, 1999:94).

Psikolojinin süreçlerini kısaca şöyle açıklayabiliriz.

2.2.3.1. Grup Dinamiği

Bir grubun varlığından söz edebilmek için en az iki kişinin karşılıklı tutum ve davranışlarla birbirini etkilediği, zamanla güçlenip köklenen karşılıklı ilişkiler içinde bulunduğu bir durumun ortaya çıkmış olması gerekir.

Buna göre, grubu doğuran iki temel öge vardır. Birincisi, üyeler arasında ortak amaç ve çıkarlara dayalı belirli ilişkilerin bulunması; İkincisi ise ilişkilerin süreklilik göstermesidir. Bu iki öge, grubu gelişigüzel kalabalıklardan, insan yığınlarından ayırıcı kılan temel ölçütleri oluştururlar.

Terör örgütlerinin eleman temininde uyguladığı psikolojik süreçlerin ilk adımı örgüte kazandırılacak bireyin sahnesi, dekoru, senaryosu, oyuncularını önceden hazırlanmış bir grubun içerisine çekilmesidir.

Çünkü bir terör hareketinin başarılı olabilmesi için daha ilk anlardan itibaren kapalı bir teşkilat kurması ve bütün taraftarlarını bu örgüt içerisinde eriterek örgütün ayrılmaz bir parçası haline getirebilecek bir güce sahip olması gerekmektedir (Hoffer, 1980:63).

Bundan dolayı grup ve grup dinamiği hakkında kısaca bilgi vermek gerekirse;

Bireyler gruplar içinde yer alır; çoğu kez kendi başlarına yaşayamaz, çalışamaz ve öğrenemezler. Grup, bireyin yaşantısının geçtiği başlıca toplumsal birimdir. Başka deyişle, grup, toplumsal sistemin küçültülmüş bir örneği olarak düşünülebilir.

Günlük konuşmada kullanılan “grup” sözcüğü en geniş anlamda çoğul olmayı belirler. Sosyolojide ve sosyal psikolojide ise grup kavramı çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımlara göre bir kalabalığın grup olabilmesi için ortak amaçlar, ortak normlar, kendilerini bir grup olarak hissetmeleri gibi koşullar önemsizdir. Gruplar şüphesiz bu özellikleri göstermekle beraber, bir topluluğun grup olabilmesi için bir “etkileşim” in olması gerekmektedir. Buna göre grup, “Etkileşim halinde olan birden fazla insan” demektir (Kağıtçıbaşı, 1980:200).

Bu bağlamda; stadyumda futbol maçını izleyen insanlar, durakta otobüs bekleyen kimseler, bir trende birlikte seyahat eden yolcular, çocuklarını akşam okuldan almak üzere okul önünde bekleyen veliler birer grup değildir. Daha çok bireyler toplamını anlatan yığınlara kimi zaman fiziksel grup adı verilse de bunlar psikolojik içerikten, dolayısıyla da niteleyici grup özelliklerinden yoksundurlar. Çünkü bunlar gelişigüzel biçimde ve geçici olarak bir araya gelmiş, aralarında kalıcı ilişkiler olmayan dolayısıyla da psikolojik olarak grup özelliği taşımayan yığınlardır. Yığınlarda karşılıklı etkileşim ve ortak grup bilinci yoktur. Öte yandan, anılan kavramın çok yalın biçimindeki kullanımlarında ise, yalnızca iki kişi arasında geçici süreli bir “etkileşimin olması” da grup tanımlaması için yeter sayılabilmektedir (Uluğ, 1999:63).

Grup dinamiği ise, bir grup içinde oluşan sebep-sonuç ilişkileri, grupların oluşması ve işleyişini ifade etmektedir (Kağıtçıbaşı, 1980:203).

Gruplar insanların rastgele bir araya geldikleri topluluklar değildir. Onları bir arada tutan normlar ve değerler sistemi vardır.

- Her insan istediği gruba giremez. Çünkü grubun yazılı olmayan yasaları vardır.
- Her grubun bir işleyişi, kalıplaşmış değerleri, amaçları ve ilişki düzeni vardır.
- Her grupta bir dayanışma, birlik, iş bölümü ve üyelerden ayrı beklentiler vardır.
- Her grubun ortak bir aklı, tavrı, tutum ve davranış şekli vardır (Alkan, 2000:44).

İşte terör örgütleri, “grup dinamiğini örgüte militan kazanmada ilk süreç olarak kullanmaktadırlar.

Liselerde, üniversitelerde, işçi sınıfı içerisinde, kamu sınıfı içerisinde örgüt adına sorumlu militanlar örgüte kazanmayı planladıkları kişiler hakkında teferruatlıca bilgi toplarlar. Bu bilgiler örgüte kazanılmak istenen kişinin;

- Aile yapısı,
- Zaafları,
- İrtibatta olduğu arkadaşları,
- Ekonomik düzeyi hakkında yapılmaktadır.

Örgüte kazandırılması planlanan kişinin hakkında gerekli bilgiler toplandıktan sonra insan psikolojisini iyi bilen örgüt militanları bu bilgilerin ışığında harekete geçmektedirler.

2.2.3.2. GÜDÜLEME

Güdü ve güdülenme kavramları psikolojinin keşfetmiş olduğu en önemli kavramlardan biridir. İnsanların ve hayvanların davranışlarının temelinde güdüler vardır. Güdüler ya bugün bilinen ve rahatlıkla anlaşılabilen ya da henüz pek açık seçik anlaşılabilen türden olabilir. Nerede olunursa olunsun ve ne yapılırsa yapılsın, her davranışın altında bir güdü veya güdüler zincirinin yattığı unutulmamalıdır (Cüceloğlu, 1991:230)

Örneğin bir çocuk her sabah okula gider, bir üniversite öğrencisi doktor olmak için çalışır, bir politikacı seçimlere katılır, bir genç kız arkadaşı ile çıkmak ister, bir hırsız banka soyar. Bütün bu ve diğer adlandırabileceğimiz davranışlar güdülenmiştir. Biz sadece kişinin yaptığı davranışı görürüz. Ancak, kişiyi harekete geçiren güdü gizlidir. Yapabildiğimiz ise en azından gündelik yaşamda, bir davranışın ardında hangi güdünün yer aldığını tahmin etmektir. Sıklıkla “Keşke onun bu davranışı neden yaptığını bilebilseydim!” gibi sözler söyleriz. Bununla davranışın ardında yatan güdüyü öğrenmek isteriz (Morgan, 1989:190).

Güdülerimiz davranışlarımızı yönlendirdiğine göre, insanlarla kuracağımız iletişimlerin ve yaratacağımız çatışmaların niteliğini belirleyen faktörlerden birisi de güdülerimiz olacaktır. Bazı güdülerimizin etkisiyle birtakım çatışmalara girebiliriz ya da bazı ihtiyaçlarımızı gidermemiz engellendiğinde saldırgan olabiliriz. Örneğin çevre

dekiler bizi “ağzının payını ne güzel verdin” diye arada bir pekiştiriyorlarsa, sosyal on ay almak için yeni kavgalara girişebiliriz (Alkan, 2000:45).

PKK’nın içinde 3,5 yıl faaliyet yürüttükten sonra teslim olan Sami Demirkıran “Ürperten İtirafılar” isimli kitabın örgütün eleman kazanırken bireylerin hangi güdülerine hitap ettiğini şöyle yazıyor:

“...Peki neden örgüte katılım sağlanıyordu? Güneydoğu’da işsizlik yüzünden örgütün eleman topladığı bir dereceye kadar doğru idi. Kimi maceraya yaşamak, kimi gerçekten devlet kuracaklarına inandığı için PKK’ya katılıyordu. Gerilla romantizminin yükseltilmesi de özellikle büyük şehirlerde etkili idi.

Ezilmişlik ve romantizm bayanları dağa çeken en önemli faktörlerdir . Örgüte katılanların çoğunun daha ilk günlerinde pişman oldukları gözlerinden okunabiliyordu. Çünkü kimine örgüte katıldıktan sonra iş verileceği ve ailesine maaş bağlanacağı; kimine dağdaki insanların tamamı Müslüman diye tanıtılıp bu mücadelenin vatani bir vazife olduğu; kimine devlet kurulunca subaylık, kaymakamlık verileceği; kimine ise örgütün kobraları, savaş uçakları v.s. bulunduğu söylenmiş. Hatta bazıları dağda otellerde kalacaklarını sanıyorlarmış. Önlerine altı yanmış, üstü hamur sac ekmeği konduğunda gerçekleri kavramaya başlıyorlar. Asıl gerçeği kavramaya başlamaları ise çatışmaya girmelerinde oluyor. Yani başında arkadaşları patır patır ölmeye başlayınca umutsuzluk girdabına düşüyorlar” (Demirkıran, 1996:222).

Görüldüğü üzere örgütlenme ve militan kazanmada terör örgütleri tarafından planlı ve devamlı aksiyonlar şeklinde uygulanan psikolojik harekât faaliyetleri, insanın fizikî bütünlüğünü değil zihnini, kalbini ve ruhunu hedef almaktadır. Planlayıcısı, uygulayıcısı ve hedefi insan olan bu mücadele türü oldukça karmaşık bir şekilde cereyan etmektedir. Öyle ki çoğu zaman hedef haline gelen bireyler kendi düşünce, duygu ve davranışlarında meydana gelen değişikliklerin farkına bile varamamaktadırlar . (Ergene, 1993:122).

2.2.3.3. Tutum Değişiklikleri için Yapılan Çalışmalar

Bilindiği gibi tutum; “Bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir.” (Kâğıtçıbaşı, 1980:84).

Kitaplar, gazete ve dergilerle amaçlanan, tutumların oluşumundaki birinci süreç olan düşünce boyutunun beslenmesidir. Düşünce boyutu beslenirken grup içinde özellikle gruba yeni katılmış bireyin okuduklarını hazmetmesi için sözde tartışmalar ve münazaralar yapılır. Aslında bu münazara ve tartışmalar genellikle güdümlü sorular ve bunlara verilen cevaplardan oluşur. Bu arada bireye işlenen süreçle ilgili görüşleri sorulur. Grup halinde örgütün hazırladığı seminer ve toplantılara gidilir. Bitirilen her yeni kitabın yerini ise başka bir kitap alır. Bu bilişsel süreçte örgüt bireyin farklı ya da kontrol dışı bir mecmua ya da yayınlı muhatap olmaması için itina gösterilir. Çünkü bu süreçte her farklı görüş bireyin sorgulamasını sağlayacaktır.

İkinci aşamada ise, birey aktif olarak okuduğu yayınların dağıtımında ya da sosyal eylemlerinde yer alması sağlanır. Böylece bireyin statik değil kinetik eylem refleksi beslenir. Bununla beraber bireye örgüt içerisinde irili ufaklı sorumluluklar verilir. Grup sorumluluğu, sınıf sorumluluğu gibi...

Çünkü terör örgütleri, bir kimseyi savaşıma ve ölmeye hazır hale getirebilmek için o kimsenin kişiliğini bedeninden ayırmaktadır. Diğer bir ifade ile onun kendi gerçek kişiliğine sahip olmasını önlemektedirler. Bu işlemi o kimsenin kapalı kolektif bir topluluğun içinde eritilerek o topluluğa uydurulması ile; ona hayali bir kişilik tanıtmak; şimdiki zamanın küçümsenmesini ona aşılacak ve onun ilgisini henüz var olmayan şeylere kaydırmak suretiyle ve nihayet onunla gerçek arasında bir perde (doktrin) germek ve ihtiraslar enjekte ederek o kimseyle nefsi arasındaki dengeyi önlemek suretiyle yapmaktadırlar (Hoffer, 1980, s.85).

Düşünce ve duygu boyutu örgütün yaşam felsefesi doğrultusunda beslenmiş bir birey, artık silahlı eylemlere katılmayı kendi ister hale gelmiş olur. Bu arzuyu fark eden örgüt ilk başlarda yeni kazandığı militanına görev vermeye pek istekli görünmez. Tabii ki bu yeni kazandığı militanına karşı bir manevradan başka bir şey değildir. Örgütün böylesi bir tutum sergilemesi yeni kazanılan militanı davasına daha da motive eder (Alkan, 2000:53).

Bu sürecin tamamlanması ile artık birey silah eğitime tabi tutulabilecek hale gelmiştir.

2.2.3.4. Algılama

Algı; “Duyu organlarından beynimize ulaşan verilerin örgütlenmesi, yorumlanması, anlamlandırılması sürecine verilen addır. Duyu organlarımızı za ulaşan veriler, algılama olmaksızın tek başlarına fazlaca bir değer taşım azlar. Duyusal verilerin algılanması, yani anlamlandırılması gereklidir. Biz e ulaşan duylumlara ne tür tepkilerde bulunacağımızı ancak algılama sonuc unda kararlaştırabiliriz.” (Dökmen, 1994:84).

Terör örgütleri, bireyin kendi tercihi gibi algılamasını başardığı sürecin sonun da, örgütün idealleri doğrultusunda, şartlandırma faaliyetlerini bu kadarlarla da bırak mamaktadır. Yeni kazandığı militanın algılama dünyasına etki ederek, örgütün ideal leri ve amaçlarından başka herhangi bir şey düşünmemelerini de sağlamaktadırlar.

2.2.4. Bir Teröristin Yetiştirilmesinde İzlenen Aşamalar

Bir teröristin yetiştirilmesinde izlenen aşamaları özetleyecek olursak aşağıdaki sıra takip edilmektedir:

- *Fikirlerin hedef kişi, grup veya toplum kesitine ulaştırılması, böylece sempatizan kazandırılması.*
- *Sempatizanların fikri düzeylerinin yükseltilmesi: Broşür, gazete, kitap, dergi vb. yayınların okutulması.*
- *Eylem için gerekli malzemenin taşıtılması.*
- *Eylem için gerekli malzemenin sağlanması.*
- *Eylem sırasında gözcülük yaptırılması.*
- *Eylem sırasında silahlı koruyuculuk yaptırılması.*
- *Yazı yazma, afiş asma eylemlerine katılmasının sağlanması.*
- *Legal gösterilere katılmasının sağlanması.*
- *Korsan gösteri ve direnişlere katılmasının sağlanması.*
- *İhtisas gerektirmeyen toplu olay ve çatışmalara yöneltilmesi.*
- *Silahlı eylemlere katılmasının sağlanması.*
- *Bütün bu faaliyetlere paralel olarak fikri düzeyinin terörist eylem planında yükseltilmesi (Soyvural, 1997:51).*

Program gereğince; kendilerine yurtsever, özgürlük savaşçısı, anti-emperyalist veya din savaşçısı (mücahit) olarak takdim etmeleri, kişinin başta aile olmak üzere düzen ile tüm bağlarını kesmeleri ve örgütü hayatlarının en önemli değeri olarak görmeleri sağlanmaya çalışılır (Korkmaz, 1999:73-74).

2.3. PKK'nın Uyguladığı Propaganda Yöntemleri

Propaganda, birey ve kitlelere ideolojinin kabul ettirilmesi, birey ve kitlelerin aktive edilmesinde en önemli vasıta. Bu sebeple psikolojik harekât faaliyetlerinin temelini teşkil etmektedir. Bugüne kadar var olmuş ve var olan tüm terör örgütleri mücadelelerini duyurmak, eleman temin etmek ve haklılıklarını kamuoyuna anlatabilmek için propagandaya başvurumaktadırlar.

Propaganda, dünyadaki tüm uygulamaları itibariyle fertten ziyade kitleyi nazara almaktadır. Çünkü büyük kalabalıkları bir araya getirebilmek başarılı bir propaganda kampanyası yürütülmesinde önemli bir yer tutar (Özsoy, 1999:47).

Propagandanın bilimsel kapsamı ne kadar çeşitli ve hedef kitlenin duygularına uygun olursa, başarı oranı da yüksek olur. Başarı bir propagandanın doğru şekilde yapıldığının en iyi ispat aracıdır. Propaganda da, ortaya koyulan bilginin doğru ya da gerçek olması değil, inanılabilir ve anlaşılabilir olması önemlidir. Sürekli tekrar, gerçek kanıtın sağlayamayacağı duygusal etkiyi sağlayabilir (Hitler, 2002:160).

Propagandanın görevi kişiyi bilimsel olarak zenginleştirmek değildir. Propagandanın görevi kitlelerin dikkatini belli olaylar, şartlar ve benzeri objeler üzerine çekmektir. Propaganda ilmi bilgi sahibi olmak isteyenlere ders vermek amacı taşımadığından hareket tarzı açısından duygulara, pek azı da akla hitap etmelidir (Hitler, 2002:160).

Propagandacının ilk görevi, hedef kitlenin dikkatini çekmektir. Bu sebeple örgütün fikirlerin rahatça aşılabilceği bir ortamın oluşması için çaba harcar. Bir propaganda kampanyasının başlamasından önce, duvarlara afişler asılması veya ev-ev dolaşarak afişler asılması gibi (Brown, 2000:20-21).

Kitlelerin dikkati bu şekilde çekilip gerekli ortam hazırlandıktan sonra sıra kitlelerde bulunan sorunlar üzerinde propaganda yapmaya gelmektedir. Bu nedenle örgütler eylemlerini ve propagandalarını, halk kitlelerinde var olduklarına inandıkları rahat sızlıklar üzerine kurumaktadırlar. Nitekim 1970'lerde öne çıkan eylemlerin anti-emper

yalist bir muhteva taşıması, 1980’ler ve günümüzde eylemlerin daha çok devlet güvenlik güçlerine yöneltilmesi bu duruma örnek teşkil etmektedir (Korkmaz, 1999:61).

Güvenlik güçlerine yönelik propagandayı PKK terör örgütü özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde halka yönelik olarak yoğun yürütmektedir. Bu bölgede terör örgütüne yönelik olarak yapılan operasyonlar! yöre halkını kışkırtmak için örgüt elemanları tarafından “Operasyon sırasında köyünüz yakılıp yıkılacak, genç olanlar kurşuna dizilecek, iyisi mi biran önce gelip bize katılın!” denmektedir (Ersever, 1998:104)..

PKK terör örgütü için önemli olan propaganda’dır. Örgüt bu propagandayı kendisi için en kolay yol olan masum vatandaşları öldürerek yapmaktadır. Silahlı propaganda terörün hayat kaynağıdır (Köksav, 1999:23). Geçmişte köylerde uyguladıkları propaganda sistemi şöyle işliyordu. Hakkında geniş bilgi aldıkları köy veya mezranın etrafı çevriliyor, asker olmadığı anlaşıldığında köy halkı meydana toplanıyor propaganda konuşmaları yapılıyor, ama istedikleri hava oluşmadığında, seçtikleri birkaç kişi kurşuna diziliyordu. Bu hava içerisinde köylülerin gözü iyice korkutulduktan sonra istendiği kadar erzak alınarak gidiliyordu (Kışlalı, 1996:174). PKK’nın terör eylemlerine bakışı örgüt yönetimi tarafından “ne kadar eylem o kadar propaganda, ajitasyon; ne kadar eylem o kadar otorite” şeklinde değerlendirilmiştir (Tekin, 1999:179).

PKK Terör Örgütü, gayrinizami savaş yöntemlerinin, gerilla savaş taktığının benimsenmiş görünmesine rağmen, eylemlerinin hedefi ideolojik, psikolojik ve siyasi değildir. Yıkıcı faaliyetinin temeli propaganda’dır, silahı propaganda için kullanmaktadır. PKK uzun örgütlenme ve etkinlik döneminde adına savaştığını ve temsilcisi olduğunu ileri sürdüğü halktan maddî, manevî, fiili kayda değer bir ilgi ve destek görmemiştir (Özdağ, 2001:462).

Terörizm niteliğine haiz suçlarda fail ile suçun mağduru arasında bir bağlantı yoktur. Fail çoğu kere kurbanını hiç tanımaz; esasen suçun mağdurundan hiçbir alıp veremediği yoktur. Mağdur hemen her zaman tümüyle masumdur, sadece başkaları üzerinde yaratılacak bir etki adına kurban edilmektedir (Başeren, 2000:6).

Che Guevera bu konuda şöyle demektedir: “*Örgüt mensuplarının moralollerini yükseltmek, mevcut otoriteyi halkın gözünden düşürmek için şahıstan önce şahsın taşıdığı üniformaya, üniformanın temsil ettiği dokunulmaz olması gereken otoriteye saldırı esastır.*” (Güvendik, 2006:87-88). Buna istinaden PKK terör örgütü, bu amaca uygun zaman zaman bu tür eylemlere başvurma gereği duymaktadır.

PKK terör örgütü eleman kazanmak maksadı ile propagandalarda yalana da sık sık başvurmaktadır. PKK terör örgütü içerisinde 3.5 yıl faaliyet gösterdikten sonra itirafçı olan Sami Demirkıran bu gerçeği şu şekilde dile getirmiştir: *“Ezilmişlik ve romantizm bayanları dağa çeken en önemli faktörlerdir. Örgüte katılanların çoğunda daha ilk günlerinde pişman oldukları gözlerinden okunabiliyordu. Çünkü kimine örgüte katılım sağlandıktan sonra iş ve rileyceği ve ailesine maaş bağlanacağı; kimine dağdaki insanların tamamı Müslüman diye tanıtılıp bu mücadelenin vatani bir vazife olduğu; kimine devlet kurulunca subaylık, kaymakamlık verileceği; kimine ise örgütün kobraları, savaş uçakları vs. bulunduğu söylenmiş. Hatta bazıları dağda otellerde kalacaklarını sanıyorlarmış. Önlerine altı yanmış üstü hamur sac ekmeği konduğunda gerçekleri kavramaya başlıyorlar. Asıl gerçeği kavramaya başlamaları ise çatışmaya girmelerinde oluyor. Yanı başında arkadaşları patır patır ölmeye başlayınca umutsuzluk girdabına düşüyorlar”* (Demirkıran, 1996:222).

Bu çerçevede spesifik olarak Terör Örgütü PKK;

Her eylemi ve faaliyeti propaganda aracı olarak kullanmaktadır.

Bölge halkı ile kolayca iletişime geçebilmektedir.

Devletin ilgili kurumları tarafından yapılan propagandaya karşı anti-propaganda geliştirmeye önem vermektedir.

Propaganda hedefleri, toplumun her kesimini kapsamaktadır.

Propagandanın işlevinde yetersizlik hissedildiğinde gerekirse zor kullanarak, hatta öldürerek etkisinin kabulünü sağlamaktan çekinmemektedir.

Propagandanın kullanıldığı hedef kitle kendilerinin yakınları ya da akrabası olması propaganda aracılığı ile hedef kitleyi etkileme ve inandırma açısından avantajlarını oluşturmaktadır.

Propagandanın niteliği ve neler söyleneceği tek elden hazırlanmaktadır.

Propagandayı bu konuda eğitilmiş grup lideri ve uzmanlarına yaptırmaktadır.

Propagandayı sistematik ve tüm kesimlere yapmaktadır.

Yöre halkının tahsil seviyesi düşük olduğu için propaganda abartılı bile olsa etkili ve kolaylıkla yapılabilir. (Erdoğan, 1998:123). PKK terör örgütü propagan-

da yaparken üç başlık altında sistemini ortaya koymakta ve bu üç nitelik altında propagandalarını geliştirmektedir.

2.3.1. İdeolojik Açıdan Propaganda

Günlük dilde kullanılan bakış açısına göre anlam yüklenen kavramlar vardır. İdeoloji de bunlardan birisi olup, zamanımızda oldukça sık bir şekilde kullanılmaktadır.

Bu kavramı ilk defa XVIII. Yüzyılın sonunda “Detutt de Tracy” kullanmıştır. İdeolojiyi, “fikirlerin kaynakları, özellikleri ve kanunlarından bahseden ilim” şeklinde ortaya koymuştur (Elibol, 1985:77).

Bir başka tanıma göre ideoloji; *“Belirli bir biçimde düşünmeyi ve davranmayı haklı çıkarmak ya da düşünce ve davranışları belirli bir biçimde etkilemek işlevini taşıyan inanç, tutum ve düşünceler demetidir.”* (Korkmaz, 1999:49).

Şerif Mardin’e göre ise İdeoloji; “sistematik bir fikir yapısı veya anlatısı olarak ya da gerçekleri olduğu gibi yansıtmayan bir fikir yapısı”,’dır (Mardin, 1992:13).

PKK bir taraftan Marksist, Leninist, Maoist argümanlar kullanırken, mücadele içinde kırsal kesime vereceği mesajlarda İslamcı, anti-sömürgeci argümanlara öncelik vermiştir (Gürses, 1998:200).

Terör örgütünün bu yola başvurmalarının sebebi, bölge halkının Marksist, Leninist argümanlarının bölge halkı tarafından benimsenmesinin gerçekleşmemiş olmasıdır. Ancak ne var ki, etnik milliyetçilik tabanında oluşturulan örgütün bölgede kabulü için önce milliyetçiliği reddeden bir anlayışa toplumu hazırlaması gerekmektedir. Bölge halkının dini hassasiyetlerinin yüksek oluşu PKK’nın işini güçleştirmektedir.

PKK içinde 3.5 yıl kalan ve daha sonra itirafçı olan Sami Demirkıran, PKK’nın dini argümanları kullanarak yapılan propagandaları şu sözlerle ifade ediyordu:

İnanılması güçtü ama Darvinci Apo’nun ve Marksist PKK’nın propagandaları camilere değin taşınmıştı. Yörenin en önde gelen sözde din adamları hutbelerde, PKK’ya İslami kılıf giydireyorlardı. Ve aynen şöyle deniyordu:

“Her kim bu davaya destek verirse, büyük sevap kazanacaktır. Her kim bu uğurda ölürse, Allah tarafından şehit sayılacak, geçmişte işlediği tüm günahlar af görecektir ve cennetin kapısından, sonsuz nimetlerle ödüllendirilmeye hak kazanacaktır.”

ek üzere içeri girecektir. Dağdakiler bizim çocuklarımızdır. Onlara Allah rızası için yardım edelim! Bundan böyle en büyük ibadetiniz bu sayılacaktır.

(...) Onlara karşı olan kimselerin biliniz ki, ne duaları, ne namazları, ne tuttukları oruçları dinimizce kabul görmeyecektir. Onlar açken sizin yiyeceğiniz her lokma haram sayılacaktır.” (Demirkıran, 2002:222-223).

“Örgütle yöre halkı arasında dağlar kadar fark var.. Yöre halkı dini ne örfüne bağlı iken, PKK, Marksist teoriyi savunuyor, elemanlarına dinsizliği empoze ediyor. PKK’da ayrıca despotizm hâkimdir. Her şeyi zorla yapma yaptırma alışkanlığındadır. Yöre halkını korkutarak emeline ulaşacağına inanmıştır. Balığın suya değil de, suyun balığa ihtiyacı varmış gibi tavır sergiliyor” (Demirkıran, 1996:214).

Terör örgütü PKK dini değerlere bağlı bölge halkına yönelik propaganda yapılması amacı ile 1991 yılında gerçekleştirdiği 4. Kongrede terörist başı A. Öcalan’ın talimatıyla İslami yönü ağır basan kesimi PKK saflarında örgütlemek ve kamuoyuna imaj değişikliği mesajını vermek amacıyla Abdurrahman Dürre ve arkadaşlarınca Kürdistan İmamlar Birliği, Kürdistan Mollalar Birliği ve Kürdistan Dindarlar Birliği lağvedilerek yerine KİH (Kürdistan İslami Hareketi) oluşturma kararı alınmıştır (Bal, 2004:173).

2.3.2. Etnik Propaganda

Terör örgütü PKK, yapmış olduğu propagandaların temelini etnik kökene dayandırmaktadır. Kürtlerin ayrı bir ırk olduğu ve Kürdistan olarak tabir ettikleri bölgenin Türkler tarafından işgal edildiği ve sömürüldüğü propagandasını devamlı olarak bölge halkına karşı yapmaktadır. PKK, komşu düşmanlıkları, akarsu ve petrol pazarlığı üzerine kurulmuş, karargahı ülke dışında, ülke topraklarında faaliyet gösteren acımasız bir “ırkçı terör” örgütüdür (Hafizoğulları, 2003:47).

1960 yılından beri bir takım yayın organları, kürtçülük mevzuunu işlemeye başlamışlardır. Hele 1961 Anayasası’nın getirdiği demokratik anlayışı ve sosyal adalet ilkesini yanlış tefsir edenlerin ortaya attığı sosyalist görüşlerle bu düşünceler daha da şiddetle ele alınmış ve adeta devlet içinde devlet yaratma, millet içinde milletler yaratma çabasına girilmiştir. Öyle ki bu çabalara bakılırsa, adeta her aşiret bir millet, her aile bir kavim olarak ilan edilecek (Toplu, 1978:112). Kürtçülüğe bilimsel bir boyut getir

mek için ise özellikle oryantalistler vasıtası ile pek çok yayın yapmaktadırlar. Kendilerine ayrı bir tarih, ayrı bir kültür, ayrı bir dil oluşturma çabası içine girmişlerdir.

Zazaların, Kurmançların, Kürt adı altında toplanmak istenen toplumların büyük bölümünün Türk soyuna mensubiyetleri siyasi bir tez ve tercih değil; ilmi, tarihi, sosyolojik gerçeği ifade etmektedir.

Türk Devleti'ne ve Türkiye halkına düşman güçleri Kürt adı altında toplamak ve Türk kimliğinden ayrı bir milliyet duygu ve emeli telkin edebilmek için bölge halkının Türk varlık ve kökeni ile ilgili bağlantılarını kanıtlayan binlerce bilgi ve bulguyu görmezlikten gelerek inkar ve tahrif ederek bu yurttaşlarımıza Ermeni, Gürcü, Fars, Arap, Indo-Germen vs. ata icat etme çabaları, ilmi ciddiyet taşımayan kışkırtıcı propaganda faaliyetleri, saldırgan psikolojik savaş operasyonlarıdır. Günümüzün en önemli olayı, basının medyanın geniş bir diliminin Türk varlığına düşman güçlerin etkisiyle denetimine girmiş olması ve aziz milletimizin yetkililerinin gaflet ve hamakat ifade eden bu tutumlarıyla varlığının teminatı olan üniter milli devleti, cumhuriyeti yıkmayı amaçlayan çok yönlü saldırılara, tertiplere karşı savunmasız bırakılmasıdır (Özdağ, 2003:121-122).

2.3.3. İktisâdi Propaganda

PKK Terör Örgütü, bölgenin diğer yerlere nazaran geri kalmışlığını önemli bir propaganda aracı olarak kullanmaktadır. Bu propaganda argümanını kaybetmemek adına da bölgenin geri kalmışlığını devam ettirebilmek için yoğun çaba sarf etmektedir. Bunun en önemli kanıtı ise bölge halkını eğitmek üzere gelen savunmasız öğretmenleri katletmesi ve okulları yakmasıdır (Köksav, 1999:26-27).

Ekonomik şartların zorluğu, insanları maddî yönden etkilediği gibi psikolojik ve moral yönünden de etkiler. Bu nedenle toplumdaki dengesiz gelir dağılımı, terör odakları için yararlanılması gereken en önemli unsurlardan biridir. Konu propaganda malzemesi yapılarak, mümkün olduğunca istismar edilmeye çalışılmaktadır (Alkan, 2002:38).

Nitekim terör örgütü PKK'nın Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ekonomik değere haiz kuruluşları, makineleri, tesisleri sabote etmesi, bölgeye yöre halkının hayat seviyesini yükseltici hizmetlerin götürülmesini önlemeye çalışması, örgütün yöre halkı üzerindeki ekonomi eksenli propagandalarının devamlı zinde tutmaya yönelik faaliyetleri olarak görülmektedir (Korkmaz, 1999:100).

Bu şekilde PKK tarafından bölgeye yapılan yatırımlar engellenerek, devletin bölge insanına karşı ayrımcı bir politika benimsediği, bölgenin yer altı ve yer üstü kaynaklarını sömürdüğü propagandasına inandırıcı bir zemin oluşturmaya çalışmaktadır. İlmi olarak yapılan incelemeler, Doğu'nun sömürüldüğü tezini desteklememektedir. Doğu'da askeri harcamalardan arındırılmış kamu harcamaları kamu gelirlerinin hep üstünde olagelmıştır. Sırf yatırım harcamaları ele alındığında da Doğu, kamu yatırımlarından genel bütçe gelirlerindeki payının çok üzerinde pay alagelmıştır. Bölgede yapılan kamu yatırımları, en azından 1960'lardan bu yana Bölge'nin gayri safi hasılası göz önüne alındığında kendi imkânlarıyla, kendi tasarruflarıyla, finanse edebileceğinin çok üzerinde olmuştur (Mutlu, 2002:359).

PKK itirafçısı Abdulkadir Aygan bu yönde yapılan propagandanın kendisi üzerindeki, etkisini şöyle aktarmaktadır;

- 1- *Geçimini amelelik ve ırgatlık yaparak zar zor sağlayan bir ailenin çocuğu olmam,*
- 2- *Yurdumuzun diğer yörelerine nazaran geri kalmış olan ve kendine has bazı özellikleri bulunan Güneydoğulu olmam,*
- 3- *Çocukluğumdan beri zaman zaman ailemden kopuk yaşamak zorunda kaldığımdan, kendimi boşlukta hissetmem, dini ve milli düşünce doğrultusunda eğitim alamamış olmam,*
- 4- *Gençlik döneminin başlangıcında karşılaştığım sorunları yoksul aile çocuğu olmam dolayısıyla çözememiş olmam,*
- 5- *Aşırı duygusal ve arkadaşlığa büyük önem veren bir şahsiyete sahip olmam,*
- 6- *16-17 yaş dönemimde her genç insanda olduğu gibi; bir arayış içerisinde olmam* diyen Aygan;

“Ailemin ekonomik durumunun çok zayıf olması dolayısıyla çocukluğumda ve çocukluktan gençliğe geçiş döneminde sahip olmayı arzuladığım birçok şeye sahip olamamıştım. Yaşıtlarım okul tatilinde keyfince eğlenirken, ben her yıl okul kapandıktan sonra ailemle birlikte Çukurova'ya göç ederek yazın kavurucu sıcaklığında pamuk tarlalarında ırgatlık yapıyordum. Hem çalışıp, hem okumak zorundaydım. İçerisinde bulunduğum durum fakirlik edebi

yatım durmadan işleyenlerin propagandasından etkilenmeme ve onlara yaklaştırmama neden oluyordu” (Aygan, 1987:101-102).

Yoksulluk yüzünden PKK terör örgütüne katılan başka bir itirafçı ise şunları ifade etmektedir.

“Maddi sıkıntı nedeniyle gurbete çalışmaya gitmiştim. Mesleğim yoktu ve tahsil yapma imkânı da bulamamıştım. Bu nedenlerle inşaatlarda amele olarak çalışmaya başladım. Kazandığım para ile kendime bir yaşam kurabilmem mümkün değildi. Önceleri, aynı şehre yine çalışmak için gelen abla mlarla birlikte kalıyordum. Ancak sonraları onların tavır ve davranışlarından, yük olduğumu hissettim ve yanlarından ayrıldım. Artık inşaatlarda kalıyordum. Bunalımdaydım ve parasal durumum da hiç iyi değildi. İçinde bulunduğum durum beni insanlardan ve yaşamdan nefret ettirmişti. Kendimi toplumdan dışlanmış gibi hissediyordum. İntihar etmek istedim, ancak bunu bir türlü yapamadım. İnsanlardan uzaklaşmak istiyordum. Sonra bir örgüte girmeyi düşündüm. Hangi örgüt olacağı önemli değildi. Hiçbir örgütün benim nazarımda önemi yoktu. Örgüt benim için sadece içinde bulunduğum durumdan kurtaracak bir araçtı” (Erdoğan, 1998:31).

Bu ve buna benzer örnekleri çoğaltmak mümkündür. Terör örgütü PKK bölgenin kasıtlı olarak geri bırakıldığı propagandasını devamlı şekilde yapmaktadır. Hâlbuki bir bölgeye yatırım yapılabilmesi için gerekli olan bazı şartlar vardır. Eğitim seviyesi düşük olan bölge insanı bu hususları bilmediği için kısmen de olsa bu propagandalara aldanabilmektedir.

Doğu Anadolu’nun sarp arazi yapısı ve sert iklimi sebebi ile her türlü yatırım-karşılaşılan güçlükler yüzünden- hem çok pahalı, hem de çok fazla zahmetli olmaktadır. Bırakın büyük yatırım hamlelerini, normal altyapı hizmetlerini gerçekleştirmek bile pek kolay olmamaktadır. Üstelik devletin gücü de -bir yerde- sınırlıdır. Buna mukabil özel teşebbüs için, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu’nun pek cazip bir yatırım sahası değildir. Yani, bütün yük, bütün ağırlığı ile devletin omuzlarında kalmaktadır (Avrasi, 2000:51).

PKK eylemlere başlamadan önce yöre halkı üzerinde çalışmalarda bulunmuş ve taban oluşturma çabası içine girmiştir. Özellikle Irak sınırı boyunca bu çalışmalara ağırlık verilmiştir. Çünkü PKK için Kuzey Irak, Türkiye'ye geçiş konusunda olağanüstü bir rahatlık sağlayacaktı. Cudi dağları buradan başlıyordu ve Şırnak, Hakkari, Siirt, Bitlis, Diyarbakır ve Bingöl üzerinden Munzurlara uzanıyordu. 1983 senesi içinde PKK elemanları Türk sınırından geçerek Beytüşşebap, Uludere, Çukurca, Şemdinli ve Şırnak bölgelerinde halkla ilişki kuruyor silah ve erzak depoları hazırlıyorlardı (Özdağ, 1996:82-83). Yörede halkla ilişkiler sürecinde belli bir aşamaya gelip, kısmi destek sağlandıktan sonra artık PKK 1984 yılından itibaren eylemlere başlamıştır.

PKK terör örgütü bir dönem kırsalda sürdürdüğü eylemlerini zaman zaman şehirlere de kaydırarak toplumda huzursuzluğu artırma çabası içine girmiştir. Millet safhalarında yayılmak istedadı gösteren ümitsizlik ve karamsarlık havası haklı bir nedene dayanamamakta, kendiliğinden doğmamaktadır. Bu farkında olmadığımız, fakat Türkiye'ye karşı aralıksız sürdürülen gizli ve tahripkâr bir savaşın sonucudur.

Bu savaş psikolojik savaştır. Bu savaşın cephesi yoktur ve bütün ülke savaş alanıdır (Özdağ, 2003:79). PKK terör örgütü ise bu alanda kendisi için yazılmış senaryoyu icra etmektedir. Bir devleti zayıflatmak ve yıkmak için bu güne kadar bulunmuş en ucuz yöntem terördür (İlhan, 2002:56).

Başlangıçta örgüt topluma saldırmış, bebeğinden dedesine insanları öldürmekten çekinmemiştir. Ancak sonraki uygulamaları ile sempati, hiç değilse korkudan kaynaklanan bir sempati toplayabilmiştir. Mesela gece evlere saldırmış, sabah ev sahipleri ne gidip devletin saldırdığını söylemiş, onları devlete karşı koruyabileceklerini bildirmiş, böylece bu insanları kendilerine bağlamayı başarabilmiştir. Aynı şekilde, imalat sahibine giderek işçi için, yüklü miktarda zam istemiş, tehdit neticesinde, bu zammı kopardı, daha sonra işçiye giderek, sağladığı zammın belli bir yüzdesini almış, hem maddî kâr sağlarken hem de sempati toplayabilmiştir.

Örgüt önce eylem yapmakta, sonra ajitasyon çıkarmakta ve nihayet büyümesini temin ederek halkı yanına çekmekte; böylece önce zulüm yapıp sonra, müdafî kesilmektedir. Bu durumda bile yine de bölge halkı tarafından yeterince kabul gördüğü söylenemez. Örgüt sempatzan toplamak maksadıyla ideolojilerini topluma yansıtırken, toplumdaki aksaklıkları abartarak, devlet toplum bağına zayıflatmayı amaçlamaktadır. Buna ilaveten, devleti sarsmayı, otorite bunalımı yaratmayı ve kitleleri umutsuzluğa düşürmeyi de ana gaye olarak seçmektedir (Canbay, 2000:294).

Yörede hâkim olan yüzlerce aşiret ve kabilenin temsil ettiği nüfus birikimi, belirli kişilerin çıkarı, dünya görüşü ve amaçları istikametinde yönlendirilmekte, ülke topografyası bölük- pörçük duruma getirilmektedir. PKK'nın kabile ve aşiretler arası diyalogu yanında Cizre, Nusaybin yörelerinden gelen bazı etnik kökenli dini temsilcilerinin -Sütçü İmam kimliğine bürünürcesine- Kürtçülük akımlarını körüklemeleri de bu yapısal durumun bir görüntüsüdür (Türkdoğan, 1998:165). O halde, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'muzda, vaktiyle, ağa, bey, eşref baskısından şikayet edilmişse ve hâlâ yer yer ediliyorsa, orada, o bölgede ve o havzada, "devlet" kendi otoritesini istenen ölçülerde hissettirememiş demektir (Arvasi, 2000:47).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. PSİKOLOJİK HAREKÂT

Psikolojik Harekâtın genel olarak amacı; hedef alınan toplumlarda taraftar bulmak için propaganda yapmak ve karşıt görüşleri çürütmek için de antipropaganda faaliyetleri uygulamaktır (Gümüş, 2000:692). Askeri hareketlerde tesislerin, silahların, insanların imhası gibi mutlak fiziki sonuçlar hedeflenirken, terörist faaliyetlerde psikolojik sonuçlar daha önemli olmaktadır (Korkmaz, 1999:16). Olaya terör örgütleri açısından bakıldığında, terör örgütleri tarafından yürütülen psikolojik harekât faaliyetleri, örgütlenme ve militan kazanmak için müracaat edilen tek ve eşsiz bir mücadele yöntemidir (Alkan, 2000:11).

II. Dünya Savaşı yıllarında dünyada propagandanın öneminin anlaşılması ve bu esnada kullanılan yoğun propagandanın halk üzerinde çok etkili olması, devam edegelen savaşın yanında adeta bir propaganda savaşı verilmesi, daha sonra da araştırmacıların böylesine önem kazanan bu toplumsal olgu üzerine eğitilmesine ve bu konu üzerine yapılan bilimsel araştırmaların artmasına neden olmuştur. (Bektaş, 2002:59).

General Eisenhower, II. Dünya Savaşı'ndan sonra, *“Askeri bilimlerde yasadığımız en büyük değişim, psikolojik savaşın belirli ve tesirli bir silah olarak gelişmesidir.”* (Tarhan, 2005:11). demiştir.

Yazar Ahmet Çeşme kitabında, *“20.yy.da asırlar boyu milli hedef ve menfaatlere ulaşmanın tek ve son vasıtası olarak bilinen “Sıcak Harpler ”in yerine fert ve toplumların beyinlerini hedef alan “Psikolojik Harekât Faaliyetleri” ne terk ettiğini hiç şüphesiz kabul etmeliyiz.”* demiştir.

Soğuk savaşın en önemli argümanı olan psikolojik savaş, günümüzde ülkelerin birbirleri ile olan mücadelelerinde en çok başvurulan yöntem halini almıştır. Psikolojik savaşın kansız oluşu, sinsi bir uygulama olanağı vermektedir (İlhan, 2002:45) Maliyeti düşük, etkisi büyük olan bir yöntemdir.

Psikolojik Savaş uygulamalarının tarihte örnekleri oldukça fazladır. Bununla birlikte düşmanı yıldırmaya yönelik olarak uygulanan bu faaliyetler, bazen de özellikle dost birliklere yönelik olarak uygulanmıştır.

3.1. Tanımı

Psikolojik harp tüm milli güç unsurlarıyla (bir ülkeyi ayakta tutan ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi, askeri, teknolojik unsurlar) bir devletin veya devletler grubunun diğer devlet veya devletler grubu üzerinde milli menfaatlerini gerçekleştirmek üzere yürüttüğü faaliyetlerdir (Alkan, 2000:7).

Laswell'e göre Psikolojik Savaş; "fikirlerin fikirlerle savaşıdır" ve bu kadar önemli hale gelmesinin nedeni ise, bir savaşın kaybedilmesi ya da kazanılması noktasında sivililerin desteğinin önemli olmasıdır. 19'uncu yüzyıldan bu yana savaşın ayırıcı ve derin değişimini getiren özellik, ne teknolojidir ne de çok belirleyici olmalarına karşın kitle imha silahlarıdır. Bu yüzyılın savaşlarındaki asıl değişim, savaşların orduların arasında değil, ulusların arasında olmasıdır (Finch, 2002: 85).

Psikolojik harp ve psikolojik harekât terimleri aynı şeyi ifade etmekle birlikte, psikolojik harp, uygulama alanı olarak psikolojik harekâtı kapsamaktadır. Psikolojik harekât milli hedeflerin gerçekleştirilmesi için, milli güç unsurlarından biriyle yürütülen faaliyetlerdir.

Psikolojik harp, muhatap tarafın moralini bozarak sıcak veya soğuk harpte mücadele azmini yok etmek için yürütülen faaliyetlerin bütünüdür (Baştürk, 2005:105). Psikolojik savaş bizzatihi bir savaş olmayıp topyekûn savaşın en yakın bir yardımcısı ve destek unsurudur. Bunun ihmalı çok fena neticeler doğurabilmektedir (Türkoğlu, 1969:107).

Diğer bir ifadeyle psikolojik savaş, savaş ve barış döneminde dost, tarafsız veya düşman hedef toplumlarının tutum ve davranışlarını etkileyerek politik ve askeri hedeflerin elde edilmesini desteklemek için, milli güç unsurlarından (ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi, askeri, teknolojik) biriyle planlanarak uygulanan tüm faaliyetlerdir (Alkan, 2000:7).

Psikolojik Savaşın argümanları; yıkıcı fikirler, zararlı duygular, kötü alışkanlıklardır (Baştürk, 2005:106). Psikolojik hareket şiddetin yerine kullanılan bir araç olup çatışma durumunda onun tamamlayıcısıdır.

Etkili propaganda yöntemleri ile yürütülen, tasarlanmış, planlı bilgi savaşları vardır (Tarhan, 2005:21). Hem savaşta hem barışta, insanların duygu, düşünce ve davranışlarını değiştirmek maksadıyla bilginin kullanılması Psikolojik Savaştır (Tarhan, 2005:1).

Psikolojik savaşın argümanları; propaganda, eğitim ve provokasyondur. Amacı ise insanları ikna etmek ve değiştirmektir. Yöntemi ise beyin yıkamadır (Tarhan, 2005:35).

Psikolojik savaş, hedef kitlenin davranışlarında belirleyici olan duygularını etkiliyerek seçilmiş bilgilerin plânlı olarak bahse konu hedef kitleye iletmeyi sağlamaktır. Yapılan çalışmanın etkisi ve yıkıcılığı ise kişinin beceri ve yaratıcılığına bağlıdır. Her dönemde başarısı kanıtlanmış olan psikolojik savaş, insanlık tarihi içerisinde kullanılan en eski silahlardan biri olmuştur. Psikolojik savaşın vazgeçilmez oluşunun nedeni “kuvvet koruyucu/kuvvet artırıcı” ve “ölümcül olmayan bir silah sistemi” oluşunda yatar.

Psikolojik Savaş birimi iki genel faaliyetle ilgilenir. Birincisi araştırma/analiz ikincisi harekâttir. Araştırma ve analiz kısmında hedef ulusların psikolojik alt yapılarını tahlil etmek ve sürekli olarak izleyip değerlendirmektir. Bunun sonucunda hedef ülkenin politikalarının neler olduğu bu politikalar çerçevesinde faaliyetlerin yürütülmesini ve planlamasını etkileyen durumların belirlenmesini içerir. Araştırma ve analiz kısmı yapılacak psikolojik harekât faaliyetleri için vazgeçilmez bir öneme sahiptir. İkinci faaliyet alanı ise harekâttir. Harekât devletin ulusal ve askeri amaçlarını desteklemek için, hedef kitle ve bireylerin seçimi ve etkilenmesi, nelerin yapılabileceğinin tespiti ve eyleme dönüşmesini kapsamaktadır.

3.2. Psikolojik Harekât Kavramı

Ünlü düşünür Gustave Le Bon da günümüzde uygulanan psikolojik harekât faaliyetlerinin önemini “Kullanılması bilinirse psikolojinin tersanelerinde dünyanın en kudretli toplarından daha etkili silahlar vardır” sözüyle ifade etmektedir (Alkan, 2000:5-6). Psikolojik harekât; savaş ve barış döneminde dost, tarafsız veya düşman hedef toplumların tutum ve davranışlarını etkileyerek politik ve askeri hedeflerin elde edilmesini desteklemek için, siyasi, ekonomik, ideolojik ve askeri faaliyetleri de kapsayacak şekilde planlanarak uygulanan tüm faaliyetlerdir (Göksu, 2002:363).

Özellikle kitle iletişim araçlarının çeşitlerinin arttığı ve gün geçtikçe etkisinin genişlediği dünyamızda, psikolojik harekât faaliyetleri etkili ve yaygın bir silah olarak kullanılmaktadır. Bu kapsamda günümüzü “psikolojik savaşlar” çağı olarak da adlandırabiliriz.

Psikolojik Harekatı, “Silahlı mücadelenin dışında düşman veya hedef ülkenin moral güçlerini çökertmek, milli birliğini bozmak, iç huzurunu kaçırmak, bu ülkeyi siyasi ve sosyal karışıklıklara düşürmek, devlet ve vatandaşlar arasındaki güven ve itaati sarsmak, basın veya hedef ülke kamuoyunu tesir altına almak, korku, telaş, heyecan uyandır

mak ve benzeri maksatlarla girişilen yıpratıcı, zaafa uğraticı ve yıkıcı faaliyetler olarak tanımlayabiliriz (Gümüş, 2000:692).

Psikolojik harekatı, “Sistemli bir şekilde amacı gerçek kişiler olan, şiddetten öte şiddetin yarattığı korku atmosferiyle propaganda ve ajitasyon yöntemlerini kullanarak zihinlerde, duygularda ve davranışlarda etki yaratmaya yönelik bilimsel ve teknik faaliyetler bütünü olarak tanımlayabiliriz.

Diğer bir ifade ile psikolojik harekat, “Savaş ve barış döneminde dost, tarafsız veya düşman hedef toplumların tutum ve davranışlarını etkileyerek politik ve askeri hedeflerin elde edilmesini desteklemek için, milli güç unsurlarından -ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi, askeri, teknolojik- biriyle planlanarak uygulanan tüm faaliyetlerdir (Alkan, 2000:6-7).

3.2.1. Amacı

Psikolojik Savaşın genel olarak amacı; hedef alınan toplumlarda taraftar bulmak için propaganda yapmak ve karşıt görüşleri çürütmek için de anti-propaganda faaliyetleri uygulamaktır (Çesme, 2005:97).

Psikolojik harekât düşman unsurların moral ve motivasyonunu bozmayı amaçlar. Bu tür gruplara karşı psikolojik harekât askeri harekâtın etkinliğini arttıran bir silah olarak uygulanır. Bununla birlikte dost grupları birleştirir, bilgilendirir ve moralini artırır. Böylece işbirlikçi tutum ve davranışlar geliştirerek askeri amaçları desteklemek için kullanılır.

Sun Tzu şöyle der: *"Düşman ordularını, bir alayını, bir bölüğünü ya da takımını ele geçirmek, onu tümünden imha etmekten daha iyidir. Yüz muharebenin hepsini kazanmış olmak başarının zirvesinde bulunduğu anlamına gelmez. Düşmanı savaşımadan yenmek ir mükemmel olan... Düşmanı savaşımadan yenmek ustalığın doruk noktasıdır."* (Tzu, 1992:9).

Nevzat Tarhan psikolojik savaşın amacını; *toplumda itaat duygusunu arttırmak, uluslararası kamuoyunu yanıltmak, halkla yönetim arasını açmak, komutanları yanıltmak, kültür değişimini sağlamak* olarak belirtmiştir (Tarhan, 2005:24).

Psikolojik savaş, fiili savaşlar içinde daha önceden uygulamaya başlandığı takdirde hedeflenen süreden çok daha kısa bir sürede başarının elde edilmesine olanak sağlar.

Bir anlaşmazlığın yarattığı ortamdan yararlanmak bakımından psikolojik savaş, stratejik bir bozgunculuk aracıdır. Amacı, güçler arasındaki dengeyi bozmaya çalışmak ve

e silah ya da herhangi başka bir politik araç kullanarak bu halin taktik bakımından sömürülmesini çabuklaştırmaktır (Özyurtkan, 2006:472).

Psikolojik hareketin temel amacı; hedef toplumlarda istenen amaca yönelik kamuoyu oluşturmak ve bu amaca uygun olmayan fikir ve görüşleri bertaraf etmek için propaganda faaliyetleri uygulamaktır. Unutulmamalıdır ki, Lenin ve Hitler'in bu başlık altında geliştirdikleri yeni tekniklerle sıcak savaşların yerini soğuk savaş olarak nitelediğimiz günümüz şartlarını doğurmuştur.

3.2.2. Çeşitleri

Psikolojik savaş stratejik, operatif ve taktik olarak üç genel kategoriye ayrılabilir

Stratejik psikolojik savaş, askeri harekâtı icra etmede kullanılacak uygun bir çevreye oluşturmak için etraflı ve uzun vadeli amaçlar tasarlamak için icra edilir.

Operatif psikolojik harekât, büyük alan harekâtlarına ve bölgesel harekâtlara destek olacak orta vadeli amaçlara ulaşmayı amaçlar.

Taktik psikolojik harekât ise bir düşman gücüne karşı savaşan taktik birliklere direkt destek vererek kısa vadeli amaçlara ulaşmak üzere icra edilir (Lord, 1996:35).

3.3. Hedef Kitlenin Tanımı ve Analiz Edilmesi

3.3.1. Hedef Kitlenin Tanımı

Kitle en yalın tanımı ile belli bir coğrafi mekâna yayılmış, toplumsal atomlar ya da bireyler bütünüdür (Akarcalı, 2003:33).

Psikolojik harekatta hedef kitlenin analizi; inançları, güçlü ve zayıflı yanları gibi konularda bilgi sahibi olmakla başlar. Bununla birlikte hedef kitleyi neyin motive ettiğinin bilinmesi çok önemlidir.

İdealist felsefede kitle kavramıyla kültür kavramını birleştirerek birden fazla anlam üretilir. Herkes kitle kültürünü çoğunluğun taşıdığı kültür olduğu üzerinde hem fikirdir (Erdoğan-Alemdar, 1990:254).

Kitle, ortak çıkarlar merkezinde birleşmiş bireylerin oluşturduğu bir bütün olup bu ortak çıkar bireyleri bir davranışa ve amaca yönlendirmektedir. Buna rağmen kitleyi oluşturan bireyler birbirlerini tanımayıp, aralarındaki ilişki de son derece sınırlı olduğu görülmektedir.

Hedef kitlenin tanımı için toplum kelimesinin neyi ifade ettiği de bilinmelidir. Toplum kelimesi, milletleri, meslekleri, cinsiyetleri ve kendilerini bir araya toplayan her

ne olursa olsun, rasgele bir fertler topluluğunu ifade eder (Özyurtkan, 2006:452). Toplum içinde var olmak bireyin tek olduğundaki bağımsız var oluşunu ortadan kaldırır.

Toplum psikolojisi; kendilerine ustalıkla telkinde bulunulduğu zaman toplumlar kahramanlığa, nefsi fedaya ve feragate kabiliyetli olurlar (Özyurtkan, 2006:453). Toplumlardaki aşırılık zeka ile ilgili değil hissiyatla ilgilidir. Toplum içerisinde birey akıl ve muhakemeden uzaklaşır. Belli bir amaç etrafında birleşmemiş kalabalık asla psikolojik toplumu temsil etmez. Psikolojik toplum, bir an için birbirleriyle kaynaşmış, karışık unsurlardan toplanmış geçici bir varlıktır (Özyurtkan, 2006:453).

3.3.2. Hedef Kitlenin Analiz Edilmesi

Başarılı bir psikolojik savaşın gerçekleştirilebilmesi hedef kitle üzerinde yapılan analizin ayrıntılı ve gerçeği yansıtıcı bir biçimde olması gerekmektedir. Hedef kitle hakkında ne kadar çok şey bilinebilir ve reel olarak tahlillere yansıtıla bilinirse başarı o kadar kaçınılmaz olur.

Modern anlamda yapılacak bir psikolojik harekât planlaması şu şekilde bir hedef analizi içerir.

İlk olarak hedef kitlenin tanımlanmasıdır. Hedef kitle tanımlandığında zayıflıklar, hassasiyetler, şartlar ve hedef etkinliği şeklinde hedef kitleye ait özelliklerin analizi yapılır.

Zayıflıklar; algı, motivasyon, stres ve tutum hedef kitleyi etkileyen dört psikolojik faktördür.

Hassasiyetler, hedef kitleye verilen mesajlara verdiği tepkiye bağlı olarak etkilenme derecesini gösterir.

Hedef kitlenin içinde bulunduğu şartlar, hedef kitleyi etkileyen sosyal, ekonomik, politik, siyasi askeri ve fiziksel faktörleri içerir.

Hedef etkinliği, hedef kitlenin psikolojik harekât uygulayıcılarının istediği tepkileri gösterme yeteneğidir.

Kıta ve dünya devleti özelliklerini kazanmış bütün milletler psikolojik harekât tekniğini kullanmaktadır. Bu tekniğin kullanılışında en önemli husus içe veya dışa dönük psikolojik harekât uygulamalarında "temel inceleme" adını verdiğimiz sosyo-kültürel yapı analizlerinin doğru bilgiye dayalı olarak yapılması şartıdır. (Özönder, 1995:3).

Psikolojik savaşta hedef kitlenin zayıf noktaları ve hassasiyetleri anahtar faktördür. Hedef kitlenin analizi ile uygun temalar, semboller ve medya seçilir, propaganda m

esajları geliştirilir. Ön testi yapılan bu süreç geri bildirimlerin değerlendirilmesi ile devam eder.

Seslenilen kitlenin büyüklüğü arttığı oranda o gurubu yönlendiren temalar da o denli karmaşık bir nitelik kazanmaktadır. Karşı bir devlet ve ulus kadar büyük bir birime ulaşıldığında ise, propagandist o toplumun birbirine çelişik yanlarına ayrı şekilde seslenmek zorunda kalmaktadır. Bunun son derece güç bir iş olduğu ortadadır (Akarcalı, 2003:5). Hedef kitle üzerindeki iletişimin gücü, düşmanın gözünde mesajı verenin bu işi gerçekten yapıp yapamayacağının inanılabilirliğine bağlıdır.

Hedef kitlenin analizi tamamlandığında psikolojik harekât uzmanları kendi amaçları doğrultusunda taktik ve yöntem belirleme arayışına girerler.

3.4. Propagandanın Tanımı ve İşlevi

Terence H. Qualter propaganda için *“Bir bireyin veya gurubun başka bireylerin veya gurupların tutumlarını belirleyip biçimlendirmek, kontrol altına almak veya değiştirmek için, haberleşme araçlarında yararlanarak ve bu bireylerin veya gurupların belirli bir durum veya konumundaki tepkilerin kendi amaçlarına uygun tepkiler şeklinde olacağını umarak giriştikleri bilinçli bir faaliyettir”* demektedir (Akarcalı, 2003:11).

Propaganda; bireyler ve gruplar aracılığıyla diğer grupların kanılarını, görüşlerini ve davranışlarını iletişim araçlarını kullanarak propagandacının istekleri doğrultusunda etkileme, değiştirme veya kontrol altında tutmaya yönelik bilinçli bir davranıştır (Özsoy, 1998:5).

Bu kapsamda fikirlerin aktarılması ya da benimsetilmesinde modern iletişim tekniklerinin sağladığı büyük fırsatlar fark edilmiş radyoyla başlayan bu süreç internet yoluyla propagandayı bambaşka boyutlarda insanların dünyasına sokmuştur.

Propaganda, kişilere her türlü konuyu anlatmada, onların kanaatlerini etkilemede ve yönlendirmede çağın her türlü tekniği kullanılarak yapılan girişimdir (Bektaş, 2002:19). Propaganda kısıtlı bir bilgi ile sınırlandırılıp, bu sınırlı bilgi sürekli bir biçimde tekrarlanması şeklinde yapılır.

Hitler, *“propagandanın amacı, tek tek ve bilimsel olarak kişileri bilgilendirmek değildir. Onun görevi, kitlelerin dikkatini belirli olaylar, ihtiyaçlar ve gerekler üzerine çekmektir.”* ve bir başka yerde de *“propagandanın görevi, örgüt için taraftar toplamaktır. İkinci görevi yeni doktrini anlatmak ve benimsetmektir.”* der (Avşar, 2003:20).

Propaganda, kamuoyunun oluşumu sırasında özellikle kararsız kesimler üzerinde etkili olur. Propagandanın genellikle amacı özel bir davranış modeli oluşturmaktır.

Propaganda tarihsel bir kavram olduğu için tarih, toplumsal bir kavram olduğu için sosyoloji, siyasal boyutu olduğu için siyaset bilimi, hedef kitleleri olduğu için sosyal psikoloji, bireyi etkilediği için psikoloji ve nihayet kitle iletişim araçları aracılığıyla gerçekleştirildiği için iletişim biliminin bir alt dalıdır (Bektaş, 2002:14).

Bütün propaganda faaliyetlerinde bazı özellikler ortaktır. Bunlar; diğerlerinin tutum ve davranışları değiştirmeyi amaçlayan propagandistin varlığı, bu propagandist tarafından kullanılan argümanların (sözel, yazılı veya davranışsal semboller) varlığı, iletişim araçlarının varlığı ve bir hedefin varlığıdır. Uluslararası özelliklere sahip bir propaganda yı hedefleri açısından incelediğimizde; kendi halkı, dost devletlerinin halkı, düşman devletlerin halkları, tarafsız devletlerin halkları olmak üzere dört ana başlık altında toplayabiliriz (Avşar, 2003:22). Bir uluslararası Propagandist açısından genelde 4 hedeften söz edilebilir.

Bunlar; *propaganda yapımcısının düşman ülke halkı, dost ülke halkları, tarafsız ülke halkları ve kendi halklarıdır. Propaganda bir bakıma ticari reklamcılığın siyasete uygulanmasıdır. Bu nedenle de Batı demokrasilerinde genellikle “siyasal reklamcılık” deyimi ile ifade edilmiştir* (Bektaş, 2002:32)

Reklam türü propaganda, az yada çok aralıklı kampanyalarla sınırlanır, örneğin seçim kampanyaları gibi (Bektaş, 2002:33).

Propaganda da toplumun eğitim noksanlığından özellikle yararlanır (Baştürk, 2005:113).

Propaganda, ancak Birinci Dünya Savaşı sonlarına doğru ilmi bir araç mahiyetini kazanmış ve gelişmeye başlamıştır (Brown, 2000:72). Hitler ve Gobbels çağdaş propaganda da çok büyük katkılarda bulunmuşlardır. Hitler propagandayı bir silah haline getirmiştir. Ama Propaganda doktrinin oluşmasında asıl etkiyi yapan Lenin olmuştur. Lenin için propaganda, gerek devleti ele geçirmek, gerek devleti ele geçirdikten sonra temellerini sağlamlaştırmak ve devamını sağlamak bakımından son derece önemli bir silahtır (Akarcalı, 2003:3).

3.4.1. Propagandanın Türleri

Propaganda türleri açısından incelendiğinde “beyaz, gri veya siyah propaganda” şeklinde tasnif edilir (Bektaş, 2002:35).

Beyaz propaganda “açık propaganda” olarak da bilinir. Beyaz propaganda kaynağı resmi ve güvenilirdir. Mesajların kaynakları kolaylıkla teşhis edilir. Yapılırken çok dikkatli olmak gerekir çünkü duyulan en küçük bir şüphe büyük güvensizlik yaratır. Beyaz propaganda doğru bilinenin savunmasını yapar. Propaganda konuları genellikle hükümetin kontrolünden geçtiği için iletilenler yarı resmi sayılır. Gelişmiş ülkeler bu propaganda yöntemini sıklıkla kullanırlar “Amerika’nın Sesi” ve “Moskova Radyosu” barış zamanlarında genellikle bu tür propaganda yapmışlardır (Bektaş, 2002:35).

Gri propaganda, beyaz ile siyah propaganda arasında yer alan bir propaganda yöntemidir. Bu tür propaganda da haberin ya da mesajın kaynağı bazen açıkça ortaya konulurken bazen de gizlenir. Çoğu zaman yalan ve gerçek iç içe geçer ve rivayetler ile dedikodular kullanılır. Olaylar ise çarpıtılarak ya da abartılı bir biçimde kullanılır. Bazen güncel olaylar saptırılarak hedef kitlenin dikkati başka yöne çekilir (Bektaş, 2002:37).

Siyah propaganda bazı kaynaklarda aynı zamanda “kara propaganda” olarak da geçmektedir. Siyah propaganda asılsız bir kaynağa dayanır. Yalan, uydurma ve hile yöntemleriyle yaratılan bilgileri yayar. Gerçek kaynak her zaman gizlidir. Daima mesajlar başka bir kaynaktan iletiliyormuş gibi gösterilir. Kaynak ne kadar gizli ise propaganda o derece başarılı olmuş sayılır (Bektaş, 2002:36). Böyle bir propaganda yapılırken mesaj ve kaynak hedef kitlenin, kültürel ve siyasi değerlerine uyumlu olması gerekir.

Leonard W. Doop propagandanın gücünü telkinden aldığı ifade ederken, bunu ikiye ayırır ve tasarlanmış ve tasarlanmamış olarak iki çeşit propaganda olduğunu savunur. Tasarlanmış propagandayı birey veya bireyler yoluyla, birey veya bireylerin tavır ve hareketlerinin kontrol edilmesi olarak tanımlarken, tasarlanmamış propagandayı da; “*sırf telkin yolu ile gruptaki bireylerin tavır ve hareketlerini kontrol etmektir.*” (Abadan, 1956:24) der.

3.4.2. Propaganda ve Simgeler

Propaganda simge kullanarak çeşitli duygu, özlem, istek, kızgınlık gibi kavramları aktarır. Bu simgelerin gerçeğe uyup uymadığı, doğruluğu ve çevre koşulları irdelenmez. Simgelere her toplum kendi değer yargılarına göre anlam yükler (Akarcı, 2003:24)

Kişiler, bulundukları toplumun kültürüne ait simgelerden oluşan bir ortamda yaşar. Dil, din, ideoloji gibi alanlarda oluşturulan simgeler kişileri hayatları boyunca etkiler ve onlara içinde bulundukları topluma karşı bir aidiyet oluşturur.

Bruce Smith ise “simgeler aracılığı ile halkın inanışlarını tutumlarını ya da eylemlerini belli bir yöne kanalize etmek için sürdürülen uğraştır” şeklinde tanımlamaktadır (Akarcı, 2003:19).

Genellikle belirli bir hedefe yönelik propaganda çalışmalarında iletilmek istenen mesaj doğrudan değil de belirli semboller aracılığıyla ifade edilmektedir. Bir iletinin hedefe ulaşması için, hedef kitlenin özelliklerinin iyi bilinmesi ve bahse konu kitlenin dikkatini çekmesi önemlidir. İleti hedef kitle tarafından basit ve anlaşılır olmalıdır. Bununla birlikte iletinin doğruluk içermesi gerçeğe dayanmayan bilgiden uzak olması da son derece önemlidir.

Algılamaları şekillendirme genellikle sözlü iletişim ve imajlar yardımı ile gerçekleşir ki bu da bize savaş dönemlerinde slogan, poster ve sembol kullanımının ve hatta mimarinin neden geliştiğini açıklar (Bektaş, 2002:27).

3.4.3. Propaganda, İletişim ve Kamuoyu

İletişim propaganda açısından ele alındığında; bir tarafın, diğer tarafın davranışını istenen yönde etkileme veya değiştirme sürecidir. Eğer beklenen etki ortaya çıkmaz ya da farklı olarak gerçekleşirse bu iletişimin başarısızlığı olarak nitelenir (Erdoğan-Alemdar, 1990:51).

İletişim süreci, aktarıcı, ileti ve alıcıdan oluşan bir yapıdır. Amaç ise iletinin bir bütün halinde hedefe ulaşabilmesi ve onun tarafından algılanabilmesidir.

Kamuoyu ise; kanaatlerinin, hükümetlerinin fikirlerini, kadrolarını ya da yapısını etkilemesi veya belirlemesi hakkına sahip olduklarını savunan, yönetim dışı kişilerin, “ulusu ilgilendiren sorunlar üzerinde serbestçe oluşturulup açık olarak ifadelendirilen görüşleri” olarak tanımlanmıştır.

Kamuoyu “belli bir muğlak durum karşısında bu durumla ilgilenen bireyler grubuna veya gruplarına hakim olan kanaattir”. Ancak bu tanımda bahse konu gruptaki haki

m kanaatin nasıl ve ne şekilde ortaya çıktığı net değildir. Bu durumu etkileyen iki unsur vardır. Birincisi çoğunluk, ikincisi ise yoğunluk yani etkinliktir.

Kamuoyu oluşumunda “demokratik toplumların bir avuç seçkin elit tarafından yönetildiği ve siyasal kararların alınmasında seçkinlerin çok daha etkili bir rol oynadığı” düşüncesi kabul edilen bir gerçektir (Kapani, 1992:141-142). Bunlar bir anlamda kamuoyu yaratıcılarıdır. Kamuoyu yaratıcıları toplum içinde çok küçük bir grubu teşkil etmekle beraber, kamuoyunun hem kapsamı hem de oluşturulması bakımından çok önemli rol oynarlar. Kamuoyu yaratıcıları, bir toplum nüfusunun ancak yüzde 1-2’sini teşkil eden “elit” gruptur. Daha çok, dış işleri mensupları, üniversite öğretim üyeleri, askeri ve yönetsel seçkinler, yazarlar, sendikacılar ve sanayicilerden oluşur (Kutlu, 2003:102). Kamuoyu, yani hem pasif halkın hem de aktif halkın sahip oldukları ve ifade ettikleri kanaatler çoklukla kamuoyu yaratıcılarının, önce kendi kafalarında şekillendirdikleri sonra toplum içinde dolaşıma sunarak etrafa yaydıkları kanaatleridir (Akarcalı, 2003:79).

Kamuoyunun oluşabilmesi için bazı bilgilere ihtiyaç vardır. Kamuoyunun oluşumundaki ilk basamak bu bilgilerin iletilmesidir. İkinci basamaksa iletilen bilgilerin alınması ve algılanmasını kapsar. İşte bu ikinci basamakta propaganda önemli rol oynamaktadır (Bektaş, 2002:60).

Propagandanın nihai amacı davranış ve davranış kalıplarını yönlendirmektir. Burada elde edilmeye çalışılan iç kamuoyundan ziyade dış kamuoyudur (Bektaş, 2002:62). İnsan bir güçtür. Kamuoyu ise, daha büyük bir güçtür. Kitleleri belli odak etrafında bir araya getiren ve yönlendiren unsurların başında propaganda gelmektedir.

Kamuoyunun sağlıklı oluşabilmesi üç şeye bağlıdır: Bireylerin yeterli ve doğru haber almaları; aldıkları bilgileri duygusal değil bilişsel olarak değerlendirmeleri; ve kamu işlerine yakın bir ilgi göstermeleridir. Ancak bu üç koşulun kamuoyunun çoğunluğunu oluşturan bir kesim tarafından kabul görüp bir araya gelinmesi oldukça zordur.

3.4.4. Dezenformasyon

Propagandayı tanımlarken kullanılan bir diğer kavram yanlış bilgilendirme yani “dezenformasyon”dur. Bu tür bir propaganda, gizli hazırlandığından ve aslı gibi kullanıldığından, genellikle siyah propaganda olarak kabul edilir (Bektaş, 2002:38).

Yanlış bilgilendirme “hedef kitleye iletilen asılsız, eksik ya da yanlış yola sevk edici bilgidir.” Yanlış bilgilendirme gerçek dışı ya da hatalı bilgi değildir. Aksine hedef kitleyi zayıflatmak için hazırlanmış ve servis edilmiş haberlerdir. Bu haberler güvenilir k

aynaklardan verilen gerçek bilgiler olarak sunulur. Uluslararası politikanın gerçeklerinden biri olan bu uygulama tüm dünya ülkeleri tarafından yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Dezenformasyon bir “psikolojik savaş” unsurudur. Gerçek dışı bilgi verme yönteminin en önde gelen hedefi, halkı bilgilendirme, kamuoyunun oluşumuna yardımcı olmaya yükümlülüğü olan gazeteciler ve diğer kitle iletişim çalışanlarıdır (Mutlu, 2003:74).

3.4.5. Propaganda ve Toplumsal Denetim

Aslında propaganda bir yerde kamuoyunun denetlenmesi amacıyla kullanılan bir tekniktir. Bu nedenle de ahlaksal yönü olamaz; kendi başına ne “iyi” ne de “kötü”dür (Bektaş, 2002:38). Toplumsal denetim için girilen eylemlerde temel varsayım, belirli durumlar karşısında bireylerin ne gibi tepkilerde bulunabileceğini belirleyen tutumların dış etkilerin baskısı altında olduğu ve bu etkilerin de kısmen kontrol altına alınabileceği düşüncesidir.

Toplumsal faktörlerin, insanın karakterini etkileyen rolünü vurgulayan Hume; *“İnsan ilişkilerinde en önemli faktörlerden birisi, sempati. Çünkü bütün toplumlarda insanın karşılıklı bağımlılığı o derece büyüktür ki, hemen hemen hiçbir insani eylem kendi başına yeterli olamaz ya da başkalarının eylemlerini referans almadan yerine getiremez.”* (Swingewood, 1998:35).

Kamuoyunu etkilemek ve yönlendirmek isteyenler için propaganda en önemli araçtır ve doğal olarak demokratik sistemlerin siyasetçileri de onu en etkin biçimde kullanmaya çalışırlar. Bu nedenle günümüzde propaganda; kısaca, kamuoyu etkilemek için gerçek, yarı gerçek, ya da yalan bilgiler yaymada simgeler aracılığıyla bireylerin, grupların inançlarını, tutumlarını ya da eylemlerini etkileme yönündeki sistemli gayretlerinin tümüne verilen isim olarak tanımlanabilir (Bektaş, 2002:38).

Propagandanın özelliği içerik ve amaca göre siyasal nitelikte olmasıdır. Propaganda bilerek veya bilmeyerek yapılabilir. Ancak propagandanın en esaslı ve acımasız olanı siyasal propagandadır. Zira propaganda hangi amaçla yapılmış olursa olsun onu kelimelerin tam anlamıyla bir silah olarak değerlendirmek mümkündür.

3.4.6. Uluslararası İlişkilerde Propaganda

İlk kez 17.yy. da kullanılan propaganda kavramının ortaya çıkışı aslında çok daha eskilere dayanır. 1789 Fransız İhtilali ile Katolikliği sistemli bir şekilde yaymak için olu-

şturulan ve dinsel bir kurumun eylem alanı olan propaganda Fransız Devrimi ile dinsel alandan siyasal alana geçmiştir. Bu çok önemli sonuçlara yol açacak farklı bir dönüşümdür (Akarcalı, 2003:14).

Propaganda modern dünyadaki uluslararası ilişkilerde diplomasiyi yerini almayacak şekilde çalıştığı görülmektedir. Propaganda gelişen teknoloji ve kitle iletişim araçlarının kullanımının yaygınlaşmasıyla diplomatik, askeri ve ekonomik yaptırımların beraberinde kullanılan bir yöntem olarak süreç içinde yerini almaktadır.

19. yy. devlet ve devletin yöneticileri açısından bir dönüm noktası olarak kabul edilebilir. Yönetenler sadece şartlar gerektirdiği zaman değil her an kamuoyunun desteğini almak zorunda olduklarını anladıkları andan itibaren propagandaya siyasal iktidarların vazgeçilmez bir unsuru olarak değer vermişlerdir (Akarcalı, 2003:15).

20.yy.'da propagandanın pratikte denenmesi için ilk kez I. Dünya Savaşında uygulama alanı bulmuştur. Ulusal boyutunun yansırı uluslararası boyutları için de oldukça uzun zaman kamuoyunun kontrol altına alınması için girişilmiş ilk sistemli çaba olmuştur. Savaş sırasında düşman kuvvetleriyle doğrudan iletişim sağlayan el ilanları ve broşürler balon ya da uçak aracılığı ile düşman bölgelerine atılmıştır (Akarcalı, 2003:2).

Hitler'in isteği doğrultusunda basın özgürlüğü başta olmak üzere kişisel hak ve özgürlükleri sınırlandıran "Temel Hakların Askıya Alınmasına Dair Yasa'yı kabulünden 13 gün sonra felsefe doktoru olan Joseph Goebbels' in başkanlığında kurulan "Aydınlatma ve Propaganda Bakanlığı" yeni bir propaganda dönemini de başlatmıştır. Daha önce hiçbir ülkede böyle bir bakanlık kurulmamıştır. Bu ilk ve güçlü bakanlık Almanya'da propagandanın önemini de simgesi olmuştur (Akarcalı, 2003:7).

Günümüzde birçok ülkede propaganda ile ilgili özel birimler kurulmuş ve bütçede en büyük kaynaklar ayrılmıştır. İnsanların düşüncelerini etkilemek suretiyle dış politikalar üzerinde kendi ulusal çıkarları doğrultusunda doğrudan etki uyandırmayı amaçlayan propaganda faaliyetleri, hükümetler tarafından etkin olarak kullanılmaktadır.

Sıcak savaşların yerini soğuk savaşların aldığı günümüz siyasi arenasında, artık düşman kabul edilen ülkelerin topraklarının ele geçirilmesi devri kapanmış, bu ülkeleri sosyal, siyasi, hukuki, ahlaki ve kültürel olarak hegemonyaları altına alma devri başlamıştır. Bu mücadelenin en büyük silahı ise psikolojik harekât faaliyetleridir. (Çesme, 2005:100).

Klasik savaş metotlarının yanı sıra uygulanan bu psikolojik savaş yöntemleri savaşın şeklini değiştirmesine neden olacak kadar güçlü etkiler yaratmıştır. Propagandacılar

r hedeflere göre strateji ve taktik uygulamışlardır. Düşmana karşı mutlak zafer vurgulanırken, müttefiklere sadakat ve birlik gibi temalarla seslenilmiştir. Tarafsızlara kesin zafere olan inanç tekrarlanırken, yurttaşlar ise son güçlerine kadar ülke için çalışmaya ve fedakârlıkta bulunmaya teşvik edilmiştir (Akarcalı, 2003:7).

II. Dünya Savaşı'na kadar uluslararası platformda propagandanın niteliği, daha çok doğrudan propaganda şeklinde ve lider kişilikleri ile özdeşleşmiş olmasına nazaran II. Dünya Savaşı'ndan sonraki iki kutuplu dünyada lider kişiliğiyle bütünleşen doğrudan propagandanın yerini daha karmaşık ve dolaylı propaganda yöntemleri almıştır.

3.5. Kitle İletişim Kavramı

Kitle İletişim Araçları (=Medya); yazılı, sesli ya da görsel yapıtların dağıtımını, yayımını ya da iletişimini sağlayan her türlü teknik şeklinde tanımlayabiliriz.

Diğer bir tanıma göre kitle iletişimi; düşünce ve tutumların geniş bir kitleye teknik aygıtlarla iletilmesi sürecidir (Yumlu, 1994:16).

Yazılı kitle iletişim araçları olarak; kitap, gazete, dergi, broşür sayılabilir. Sesli ya da görsel kitle iletişim araçları olarak; radyo, televizyon, tiyatro, sinema ve günümüzde yaygın olarak kullanılan interneti sayabiliriz.

3.5.1. Kitle İletişim Araçlarının Toplum Üzerindeki Etkileri

Kitle iletişim araçları kamuoyu üzerindeki etkisinin çok büyük olduğuna kuşku yoktur. Türkiye'de ki terör örgütlerinin yapısı irdelendiğinde mevcut terör örgütlerinin kuruluşunda ve sonraki gelişim aşamalarının her birinde kitap, gazete, dergi gibi yazılı kitle iletişim araçlarına büyük önem verdikleri görülmektedir. İlerleyen dönemlerde imkânları ölçüsünde radyo, televizyon, sinema gibi sesli ve görüntülü kitle iletişim araçları da kullanmışlardır.

Kitle iletişim araçlarının önemini çok iyi bilen örgütler kitle iletişim organları kullanmaya büyük önem vermektedirler. Bu nedenle kitle iletişim araçları terörizmi önleyici olmak bakımından çok ciddi görev ve yükümlülükleri bulunmaktadır (Erdoğan, 1998, s. 105).

Yazılı, görsel ve işitsel kitle iletişim araçları, insanlara bilgi aktarır, davranış değişikliği yaparak bireyin ve toplumun yaşantısını etkiler. Ortak amaçların, beklentilerin, değerlerin, inançların ve eylemlerin oluşmasına katkı sunar. Asıl görevi bu olmasına naza

ran zaman zaman asli görevinden uzaklaşmış ve menfaate dayalı topluma karşı baskı araçlarına da dönüşmektedir.

Kitle iletişimi, toplumun sosyal, ekonomik ve siyasi yapısı göz önünde bulundurularak incelenmelidir. Örneğin gelişmiş toplumlarda yer alan kitle iletişimi ile gelişmemiş ya da gelişmekte olan toplumlardaki kitle iletişimi arasında birçok yönden büyük farklar vardır.

Toplumun ekonomik gelişmişliği kadar yönetim biçimi de (demokratik, totaliter, sosyalist ya da faşist askeri cunta gibi) kitle iletişiminin işleyiş biçimini belirler. Göz önüne alınması gereken bir diğer etken de, kitle iletişim kaynaklarını kimlerin yönettiğidir; devlet yönetiyorsa başka, ticari amaçlarla özel girişim yönetiyorsa başka türlü etkililik gösterir (Cüceloğlu, 1996, s.223).

Ülkemizde 1980 sonrasında kitle iletişim araçlarının toplumu etkileme gücünde büyük değişimler yaşanmıştır. İletişim teknolojisindeki baş döndürücü gelişmeler ve buna bağlı olarak değişimler, bu araçların toplumları etkileme gücünü de değiştirmiştir. 1980'e kadar olan biteni yansıtmakla sınırlı olan bu araçlar, artık kamuoyunu yaratma, etkilileme gücüne sahip olmuştur.

Teknolojik gelişmeler ekonomik boyut kazandıkça ya da ekonomik boyutu arttıkça, bu araçları ellerinde tutanların niteliğini de değiştirmiştir. Teknolojik gelişmelerin büyük yatırımları gerektirmesi bu araçlara sahip olanların "İletişimci" niteliğinden ayrılmalarını bir bakıma zorunlu kılmıştır. İletişim Araçlarına sahip olma, ekonomik bir güç göstergesi durumuna gelmiştir. Bu durum ise "Medya Grupları"nın doğmasına neden olmuştur. Bunun doğal sonucu olarak da yeni bir "Medya Politikası" oluşmuştur. Bu yeni "Medya Politikası" ile; ülke menfaatini ön planda tutan, basın yayın ahlâkına duyarlı bir medya yerini, şahsi çıkarlar doğrultusunda yayın politikası izleyen ve reytingi ülke menfaatlerinin önünde tutan bir medya ortaya çıkmıştır.

Türkiye gibi okuma oranının çok düşük olduğu ve bir olay üzerinde araştırma yapmaktan ziyade televizyondan izlediğine göre bilgi sahibi olunan bir ülkede medyanın etkisinin çok daha fazla olacağı da kuşkusuzdur.

3.6.3. Kitle iletişim Araçlarının Toplum Üzerindeki İşlevi

Kitle iletişim araçlarının en önemli işlevi şüphesiz kamuoyunu bilgilendirmektir. Ülke genelinde yaşanan olayların, halk tarafından öğrenilmesi kitle iletişim araçları yoluyla olmaktadır.

Kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki işlevlerinden bir diğeri ise, toplumu bilgilendirmek ve ülke menfaatleri doğrultusunda ortak bir hedefe yönlendirmektir. Kültürel değerlere sahip çıkılması, eğitim düzeyinin yükseltilmesi, bireylerin maddî ve manevî olarak geliştirilmesi yönünde çaba sarf edilmesi, ayrıca eğlendirici yayınlara yer verilerek toplumun eğlence ihtiyacına katkıda bulunulması da kitle iletişim araçlarının işlevleri arasında yer almaktadır (Korkmaz, 1999:158).

Kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki bu işlevlerin yerine getirilmesi ile sosyal barışın temini ve devamı yönünde çok büyük katkıları olacak, fertlerin haber alma hürriyeti sağlanmış olacak ve toplumun bilinçlenerek ortak paydalar etrafında toplanmaları temin edilmiş olacaktır. Oluşturulan tartışma ortamları ile çeşitli görüşlere yer verilecek ve bu görüşlerin ışığı altında en tutarlı çözüm yolunun belirlenmesine katkıda bulunulacaktır. Toplumun çeşitli meslek kesimlerine yönelik olarak verilecek olan eğitici programlar sayesinde, ilgili meslek mensupları hem kendi meslek dalları ile ilgili gelişmeleri yakından takip edecekler, hem de kendi dallarında daha da uzmanlaşma eğilimine gireceklerdir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

4.1. Problem Durumu

Yaklaşık kırk yıllık bir geçmişe sahip olan PKK sorunu Türkiye’de değişen hükümetlerle birlikte farklı mücadele tarzlarına dönüşmüş ancak sorunun tam anlamıyla çözülmesi sağlanamamıştır. Terör sorununun çözilemeyişindeki en önemli eksiklikler, PKK terör örgütünün etki alanının eksik tanımlanması ve etnik terörün bir örneği olan bu sorunun bitirilmesi için sosyolojik ve psikolojik açıdan yeterince irdelenmemesinden kaynaklıdır.

Terörle mücadelede psikolojik harekât geçmişi üç farklı sürece ayrılmaktadır. Bunlar:

1-) Örgütün aktif faaliyetlere başladığı ve ‘90’lı yıllara kadar devam eden süreçtir. Bu süreçte terörle mücadele tarzına bakıldığında, dönemin ilgili yöneticileri tarafından “üç beş çapulcunun marifeti” diye adlandırılarak aslında ortada bir terör sorununun olmadığı inancıyla yapılan çalışmalar görülmektedir. Bu süreçte yapılan çalışmalar psikolojik anlamda savunma mekanizmalarından “reddetme” ile ifade edilebilir.

2-) ‘90’ lı yıllarla başlayan ve Apo’nun yakalanışına kadar devam eden süreçtir. Bu zaman aralığında sorun ülke yöneticileri tarafından dikkatlice ele alındı. Ancak çözüm olarak sadece askeri yöntem ve tekniklere başvurulduğu görülmektedir. Bu süreçte yapılan çalışmalar psikolojik anlamda savunma mekanizmalarından “bastırma” ile ifade edilebilir.

3-) 2000’li yıllardan itibaren başlayan ve günümüze kadar devam süreçtir. Bu süreçte ülke yöneticilerinin sorunu sosyolojik anlamda değerlendirme çabaları öne çıkmış olup terör olgusunun sosyolojik bir problem olduğu gerçeği önem kazanmıştır. Bu aşamada sorun kabul edilip ilk defa olumlu anlamda psikolojik hareket çalışmaları yapılmıştır. Bu süreçte yapılan çalışmalar psikolojik anlamda sorunun kabulü ve soruna dair yapılabilecek çalışmaların tespit ve uygulama sürecini ifade etmektedir.

“Asimetrik savaş” diye tabir edilen psikolojik harekât teknik ve yöntemlerinin yoğun olarak kullanıldığı çağımızda psikolojik harekât konusundaki teorilerin pratiğe dönüştürülememesi ülkemiz adına önemli bir problemdir. Bununla beraber ülkemizde

terör sorununun sosyolojik uzantılarını yok etmek amacıyla bu bilgilerin kullanılamıyor oluşu ciddi eksiklikler doğurmaktadır.

Soğuk savaş yıllarının ardından ülkeler asimetrik savaş stratejilerini uluslararası platformda kullanmasına rağmen Türkiye’de bu teknik ve yöntemler yüzeysel olarak ele alınmaktadır.

Terörle mücadele tarihimize bakıldığında, operasyonel çalışmaların haricinde sorunun sosyolojik ve psikolojik açıdan üzerinde çalışmalar yapılması son on yıllık bir politikanın ürünü olmuştur. Bu süreçte devlet organları deneyimler elde etme şansı yakalamıştır. Ancak bununla beraber planlama ve uygulama süreçlerinde çok fazla hatalar yapılmıştır. Devlet olarak bu çerçevede atılan en önemli ve belirgin adım “ÇÖZÜM SÜRECİ” diye başlayıp farklı isimlerle devam ettirilen süreçtir. Ancak bu sürecin daha en başında yapılan en önemli hata çözüm sürecindeki muhataplar olmuştur. Bunun yanı sıra sürecin devletin değil belirli bir siyasi partinin ürünü olmaktan çıkamaması da problemin siyasi bir argümana dönüşmesini sağlamıştır. Gerek sürecin bir siyasi partinin argümanı olması gerekse çözüm sürecinde muhatapların yanlış seçilmesi 7 Haziran 2015 Genel Seçimlerinde oluşan siyasi atmosfere çözüm sürecinin feda edilmesine sebep olmuştur. 7 Haziran 2015 Genel Seçimlerinden tezin hazırlanışı sürecine kadar devam edegelen çatışmalı ortam teröre yaklaşımımızda geçmişe yönelik sapmalar olduğu şeklinde düşünülebilir.

4.2. Amaç

Türkiye’nin kronikleşmiş sorunlarından biri olan PKK terör sorununun bitirilmesine yönelik bugüne kadar yapılmış çalışmalar değerlendirilerek, günümüzde ortaya koyulan parametreleri daha sağlıklı hale getirmek gerekmektedir.

Doğru tedavinin yolu doğru teşhisten geçmektedir. Dolayısıyla bugüne kadar yapılan tüm çalışmaların neticesinde terör bitirilememiş aksine geçmişte yürütülen hatalı politikalar sebebiyle terörün sosyolojik bir sorunsala evrilmesini sağlamıştır.

Bu alanda önceden yapılmış çalışmalar incelendiğinde kırsala giden örgüt mensuplarının aileleri ile mülakat yapılmak suretiyle ortaya koyulmuş bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Oysa bu insanlar, kırsala giden çocukları/kardeşleri açısından maktul, örgüte yakınlarını kaptırmak ve bir teröristin ailesi olarak görülmekten ötürü de birinci dereceden terörün mağduru pozisyonundadırlar.

Dolayısıyla terör sorununu irdelerken bu ailelerin görüşleri, fikirleri ve yaşadıklarının asla göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki, çözüm sorunun yanı başındadır.

Spesifik olarak PKK terör örgütünün dağ mensuplarına yönelik bir çalışma olsa da, genel anlamda her türlü terör örgütünün insan kaynaklarına yönelik yöntemleri bakımından açılımlar sağlamak araştırmanın amaçlarından biridir. Türü, niteliği ne kadar değişirse değişsin örgütlerin insan devşirme yöntem ve taktikleri genel anlamda değişmediğinden bu araştırma terör örgütlerinin eleman kazanımına sebep olan unsurların değerlendirilmesi bakımından katkı sunmak amacına sahiptir.

Devletin terörle mücadelesinde ortaya koyduğu tüm politikalar, toplumun tüm kesimleri kadar örgütün kırsalda faaliyet gösteren elemanlarının ailelerini kapsamadığı müddetçe noksanlıklar içerecektir. Unutulmamalıdır ki, örgüt elemanlarının ailelerine yönelik sistematik ve planlı çalışmaların yapılmaması bahse konu ailelerin örgütün şehir yapılanmaları için ayrı bir insan kaynakları potansiyeli oluşturmaktadır.

Bu araştırma ayrıca örgütün özellikle doğu ve güneydoğuda ortaya koyduğu vahşeti perdelemek amacıyla ulusal ve uluslararası her platformda kendini” halk kurtuluş örgütü” olarak lanse etme gayreti bilinmektedir. Bu konuda örgütün yaptığı çalışmaların başarılı olup olmadığı, örgüt mensuplarının aileleri ile yapılan görüşmeler çerçevesinde mercek altına alınması amaçlanmaktadır.

1984’ten itibaren fiili olarak silahlı eylemlere başlayan PKK terör örgütünün silahlı eylemlerinden en çok da kendilerini Kürt telakki eden yurttaşlarımız mağdur olmuştur. Bu mağduriyete rağmen örgütün hem siyasi uzantılarının hem de YDGH, KCK gibi şehir yapılanmalarının yine Kürtler tarafından desteklenmesi son derece ironik bir durumdur. Bu ironinin oluşmasına sebep olan faktörlerin ne olduğu irdelendiğinde örgütün yapmış olduğu psikolojik harekât çalışmalarının ne kadar başarılı olduğu ve örgüte sağladığı katkının ne kadar pozitif olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu duruma örgütün yapmış olduğu psikolojik harekât çalışmalarının yanı sıra devletin, gerek yanlış gerekse eksik yaptığı çalışmaların da katkı sunduğu söylenebilir.

Doğru bir tespitin yapılabilmesi başarıldığında, yapılacak çalışmalardan elde edilecek sonuçta başarılı olacaktır.

Yukarıda bahse konu nedenler sebebiyle örgüte katılan bireylerin birinci ve ikinci dereceden akrabaları ile derinlemesine yapılacak mülakatlarla ülkemizdeki terör

sorununun yeniden tanımlanıp nelerin yapılabileceği konusunda öneriler ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Bununla birlikte örgüt mensuplarının birinci ve ikinci dereceden akrabalarının beyanları sayesinde geçmiş ve günümüz arasında devletin terörle mücadele tarzını mukayese etme amacı da taşınmaktadır.

Bu araştırma yakın zamana kadar “ÇÖZÜM SÜRECİ” adı altında devam eden politikaların başarılı yanlarını ortaya koymak amacı taşımaktadır. Bununla birlikte bu sürecin hatalarının neler olduğu ne gibi eksiklikler içerdiği ve bundan sonraki politikanın belirlenmesinde nasıl bir yol izlenmesi gerektiğini de amaçlamaktadır.

Özellikle 7 Haziran 2015 tarihinden itibaren “buzdolabına kaldırıldı” diye ifade edilen sürecin nasıl, ne şekilde ve kiminle yürütülmesi gerektiği de yine araştırmanın sonuçları üzerinden çıkarımlar yapılarak öngörüler ortaya koyulması amaçlanmaktadır.

4.3. Önem

Türkiye’de çok uzun yıllar boyunca devam eden terör sorununun çok büyük ekonomik külfete ve insan kayıplarına sebebiyet verdiği bilinmektedir. Terörle mücadelede askeri çalışmaların yetersiz kaldığı, bu çalışmaların yanı sıra bilgilendirme ve önleme faaliyetlerinin de problemin çözümü için çok gerekli olduğu görülmektedir.

İçeriği açısından çok belirgin olmayan “ÇÖZÜM SÜRECİ” diye adlandırılan zaman dilimi içinde halkın bu sürece gösterdiği teveccüh bu topraklarda etnik kimliği ne olursa olsun yaşayan her yurttaşın terörden ne kadar bıktığını açıkça ortaya koymaktadır.

Başarı doğru karar almakla doğru karar almak ise yanlış kararlardan elde ettiğimiz tecrübe ile mümkündür.

Her ne kadar şu an “ÇÖZÜM SÜRECİ” hem siyaset dünyasında hem de toplumun büyük bir kısmı tarafından reddedilse de unutulmamalardır ki, bu sürecin terörle mücadele bağlamında birçok katkısı olmuştur. En önemli katkıları ise; Türkiye terörle mücadele tarihi açısından bakıldığında ilk defa terörle mücadelede alternatif bir yöntem ortaya koymuştur. Bu yöntem devletin ve toplumun ilk defa denediği bir yöntem olması hasebiyle birçok hata yapılmıştır. Ancak bununla beraber yapılan hatalardan ciddi tecrübeler de edinilmiştir. Yine bu süreçte ileri demokrasi adına çerçeve bazında birçok değişiklik yapılmıştır. Tüm bu tecrübe ve ileri demokrasi adına atılan adımlardan vazgeçmeden yapılagelmiş doğru uygulamalara devam edip yapılmış

hatalı politikalardan uzak durarak yeni bir perspektifte terörle mücadele açısından bu araştırma önem arz etmektedir.

Bu araştırma, örneklemini oluşturan kişiler bakımından güvenlik ve gizlilik gerektirmesi sebebiyle görüşmelerin içerikleri literatür açısından da ayrıca bir önem atfetmektedir.

Bununla birlikte devletin ilgili kurumları tarafından bugüne kadar yapılmış tüm bilgilendirme ve önleme faaliyetlerinin (eski adı ile psikolojik harekât) değerlendirilmesi ve bundan sonra yapılabilecek çalışmaların, örgütün geliştirdiği bu alandaki tüm çalışmalara bir antitez oluşturması bakımından da önemlidir.

Terörle mücadele sadece güvenlik birimlerinin Bilgilendirme ve Önleme faaliyetleri ile sınırlı değildir. Bu mücadele devletin her organı ile topyekûn gerçekleştirildiği takdirde başarı elde edilebilir. Dolayısıyla bu çalışma sadece güvenlik birimlerinin çalışmalarının nasıl ve ne şekilde yapılması gerektiğini değil, tüm devlet organları tarafından yapılabilecek iş ve işlemlerin de bir betimlemesinin yapılabilmesine olanak sağladığı için ayrıca bir öneme sahiptir.

Terör konusunda toplumun yaşadığı sıkıntılar göz önüne alındığında bu araştırma nesnel faydalarının yanı sıra; devlet tarafından uygulanabilir politikaları ortaya koyabilmesi açısından da ayrı bir önem kazanmaktadır.

Terörle mücadele edilirken ilgisizi sempatizan, sempatizanı terörist haline getirebilecek her türlü politikadan uzak durmak önemli ve vazgeçilmez bir prensiptir. Geçmişte toplumsal olarak yaşadığımız ve bugünlere taşınan acıların gelecek nesillere aksetmesine sebep olabilecek her türlü politikadan uzak durulması için bu konuda yapılan bilimsel çalışmaların ülkemizin terör politikalarına sunacağı katkı çok önemlidir. Daha önce yapılmış hataları yapmadan, sorunun çözümünü tamamen güvenlik politikaları ile aşılabileceğini düşünmeden, terör sorunundan kurtulmak ülkemizin her konuda yeniden inşasına ve daha müreffeh bir toplumun oluşmasına direk katkıları olacaktır. Bu sebeplerle toplumsal barışın tesisine nesnel katkılar sunma amacı bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

4.4. Hipotezler

Terörle mücadelede psikolojik harekat çalışmalarının neler olduğunu belirlemeye yönelik olarak yapılan bu çalışmada, örgüt mensubu kırsala giden bireylerin birinci ve ikinci dereceden akrabalarına;

- 1- Örgüt mensubunun şuan nerede olduğu hakkında bilgilerinin olmadığı,
- 2- Örgüt mensubunun kırsala gidiş nedenlerine dair bir bilgilerinin olmadığı ancak örgüte nasıl katıldıklarını bildikleri
- 3- Örgüt mensubu ile iletişim kuramadıkları,
- 4- Örgüt mensubunun kırsala katıldıktan sonra örgüte müzahir siyasi yapıları ya da sivil toplum kuruluşlarının ailelerle irtibata geçtiği,
- 5- Örgüt mensubunun kırsaldan dönmesi için ailelerinin bir çabalarının olduğu ve bu çabalarını belirli periyotlarda tekrarladıkları,
- 6- Ailelerin, Örgüt mensubunun kırsala gidişiyle alakalı düşüncelerinin olumsuz olduğu,
- 7- Devletin kırsala giden Örgüt mensubunun ardından aileye yaklaşımı / bakış açısının olumlu olmadığı,
- 8- Örgüt mensubunun kırsala gidişinin ardından Devletin herhangi bir kurumu ya da kuruluşunun aileyle irtibata geçtiği,
- 9- Devletin herhangi bir kurum ya da kuruluşundan ailelerin aynı ya da nakdi bir yardım almadığı,
- 10- Ailelerin, Devletin terörle mücadele şeklini olumlu buldukları,
- 11- Anadilde serbestlik yasasının aileler açısından olumlu karşılandığı,
- 12- Örgüt mensubunun ya da ailenin devlet tarafından geçmişte bir baskıya maruz kaldığı ancak günümüzde böyle bir baskı görmedikleri,
- 13- Ailenin, Polis ve Askere Bakış açılarının olumsuzluk içerdiği,
- 14- Silahlı Eylemlerin ailelerce Sosyal Kazanımlara Etkisinin var olduğunu düşündükleri,
- 15- Kendilerini Türk Telakki Edenlere Karşı Bakış Açılarının olumsuzluk içerdiği,
- 16- Ailenin terörün varlığından Devleti Sorumlu tuttuğu,
- 17- Terörün Engellenmesi Açısından Devletten Beklentilerinin olduğunu,
- 18- Bireyin kırsalda faaliyet göstermesine yönelik olumlu duygu ve düşüncelere sahip oldukları varsayımından hareket edilmiştir.

4.5. Araştırmanın Yöntemi

4.5.1. Araştırma Modeli

Terörle Mücadelede Örgüt Mensuplarının Aileleri Çerçevesinden Psikolojik Harekat başlığını taşıyan bu çalışmada derinlemesine görüşme (mülakat) yöntemi kullanılmıştır. Tekin, “derinleme mülakat” yöntemini şu şekilde tanımlamaktadır: “... sosyal gerçekliğin anlaşılmasına ve algılanmasına yönelik olarak yapılan çalışmalarda nitel araştırma yönteminin bir tekniği olarak kullanılır” (2006:101).

Johnson (aktaran Tekin, 2006:102), derinlemesine görüşmedeki derin kelimesini, görüşme yapılan kişinin gerçek hayatta yaşadığı günlük aktivite, olay ve mekânların bütün yönleriyle anlaşılmasına çalışılması şeklinde ifade etmektedir. Nitel araştırmalarda çok sık başvurulmuş veri toplama tekniği olan görüşme, görüşülen kişilere kendilerini birinci elden ifade edebilme fırsatı verirken, araştırmacıya da görüşme yaptığı kişilerin anlam dünyalarını, bakış açılarını, içinde bulundukları özel durumlara ait duygu, düşünce ve tecrübelerini yine onların ifadeleri yardımıyla derinlemesine anlama imkânı sunar. Derinlemesine görüşmenin nitel yöntemde özel bir yeri vardır ve nitel yöntemin en güçlü tekniklerinden biridir (McCracken'den aktaran Tekin, 2006:102). Nitel araştırmalarda kullanılan derinlemesine görüşme tekniği, sosyal dünyadaki görünen birçok olgu, süreç ve ilişkinin görünen kısmından ziyade ayrıntılarda gizlenmiş olan gerçeği anlamaya imkân veren bir veri oluşturma sürecidir (age., 2006:108).

Derinlemesine görüşme, araştırılan konunun bütün boyutlarını kapsayan, daha çok açık uçlu soruların sorulduğu ve detaylı cevapların alınmasına imkân veren, yüz yüze, birebir görüşülerek bilgi toplanmasına imkân veren bir veri toplama tekniğidir. Karşıdaki kişinin duygu, bilgi, tecrübe ve gözlemlerine görüşme yoluyla ulaşılır. Görüşme, sosyal bilimlerin bütün araştırma alanları başta olmak üzere, gazetecilik, hukuk, iş dünyası, tıp gibi birçok alanda profesyonel bir teknik veya yardımcı bir başvuru aracı olarak kullanılmaktadır (Kahn, Cannel'dan aktaran Tekin, age.:101). Derinlemesine görüşme, araştırmacının görüşme yaptığı kişiden aldığı cevapları sınıflayarak ve o cevaplardan hareketle yeni sorularla konuyu mümkün olduğunca detaylı bir şekilde incelemeye çalıştığı esnek ve keşfedici bir veri toplama tekniğidir (age., 2006:103).

4.5.2. Evren ve Örneklem

Evren: Bu araştırmada, Terörle Mücadelede Psikolojik Harekât tarzlarının geliştirilebilmesi hedefine dayalı olarak Türkiye’de PKK terör örgütü mensubu olan tüm örgüt mensuplarının aileleri oluşturmaktadır.

Örneklem: Araştırmanın örneklemini Bingöl ilinde yaşayan 84 tane kırsalda faaliyet gösteren PKK terör örgütü mensubunun ailesinden, mülakatı kabul eden 25 aile oluşturmaktadır.

4.5.3. Sınırlılıklar ve Kapsam

Bu araştırmada, görüşmeler için seçilen örneklem grubu içerisinde bu görüşmeler deneklerden izin alınarak yapıldığından örgüt mensubu ailelerinin tamamının görüşmeyi onaylamaması, görüşmelerin ciddi güvenlik riski taşıması, görüşmelerde gizlilik ilkesine riayet edilmesi, PKK terör örgütünün kırsalda faaliyet gösteren bireylerin haricinde YDGH yada KCK gibi yapılanmaları içinde olan bireylerin ailelerini kapsamaması, mülakat yapılmasını kabul eden ailelerde sosyo-kültürel nedenler çerçevesinde kadınların geri planda kalması sebebiyle görüşülen kişilerin büyük oranda erkek olması ve araştırmanın Bingöl ili ile sınırlı tutulması araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

4.5.4. Görüşme Uygulaması ve Verilerin Toplanması

Görüşmeler, 01.09.2013 / 01.06.2015 tarihleri arasında Bingöl ili kapsamında değişik ilçe, köy ve mezralarında 25 örgüt mensubunun ailesi ile gerçekleştirilmiştir.

Kendileri ile görüşülmesini kabul eden ailelere araştırma kapsamında sorulan sorulara verdikleri yanıtların herhangi bir yasal sürece tabi olmayacağı, kimlik bilgilerinin hiçbir gerekçeyle ifşa edilmeyeceği belirterek alınan yanıtlar her sorunun başlığı altında toplanmak kaydıyla tasnif edilmiştir.

Yüz yüze görüşme tekniğiyle yapılan bu uygulama da soruların net anlaşılmasını sağlamak amacıyla gerekli görülen yerlerde deneklere herhangi bir yönlendirme olmaksızın sondajlama yapılmıştır. Katılımcıların, soruları objektif ve kuşkudan uzak bir şekilde cevaplamalarını sağlamak için isim belirtmemeleri özellikle istenmiştir.

4.5.5. Verilerin Analizi

Bingöl ili kapsamında yapılan bu araştırmada görüşmecilerle yapılan mülakatlar bireylerin kimlik bilgilerinin kesinlikle gizli tutulacağı teminatı ile gerçekleştirilmiştir. Mülakat boyunca sorulan sorulara verdikleri cevapların herhangi bir yasal yükümlölük içermediği, beyan ettikleri hiçbir fikirlerinden dolayı hukuki bir işleme maruz kalmayacakları beyan ve taahhüt dilmiştir. Bingöl ili kapsamında kırsala giden toplamda 84 kişi olduğu tespit edilmiş olup, tespit edilen bu ailelere yapılan çalışma hakkında ön bilgi sunulmuştur. Bu ailelerden toplam 25 örgüt mensubunun birinci veya ikinci dereceden yakını olanlar mülakat vermeyi onaylamıştır. Dolayısıyla araştırmanın veri toplam aracı olarak derinlemesine mülakat yöntemi esassından hareket edilmiştir.

Söz konusu bu yöntem ile deneklerden elde edilen veriler, nitel yöntem esaslarına da sadık kalınarak özellikle hermenutik yaklaşım ile yorumlanma yoluna gidilmiş ve bulguların frekans ve yüzdelik dağılımları tabloladırtırılarak analiz edilmeye çalışılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. VERİLERİN ÇÖZÜMÜ (MÜLAKAT SONUÇLARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ)

5.1. Görüşme Yapılan Deneklere İlişkin Demografik Bulgular

Tablo 1. Görüşme Yapılan Deneklerin Cinsiyetleri

	Frekans	%
Erkek	21	84
Kadın	4	16
Toplam	25	100

Görüşme yapılan deneklerin yirmi bir tanesi (% 84) erkek, dört tanesi % 16) kadındır.

Tablo 2. Görüşme Yapılan Deneklerin Yaş Aralığı

	Frekans	%
18-25	1	4
26-40	2	8
41-60	20	80
61 ve üzeri	2	8
Toplam	25	100

Görüşme yapılan deneklerden bir (1) tanesi (% 4) 18-25 yaş aralığında, iki (2) tanesi (% 8) 26-40 yaş aralığında, yirmi (20) tanesi (% 80) 41-60 yaş aralığında ve iki (2) tanesi (% 8) 61 ve üzeri yaş aralığında olan bireylerdir.

Tablo 3. Görüşme Yapılan Deneklerin Hükümlü/Tutuklu Örgüt Mensubu İle Olan Yakınlık Derecesi

	Frekans	%
1.Derece Yakını (Oğlu/Kızı)	23	92
2. Derece Yakını (Kardeşi vb.)	2	8
Toplam	25	100

Görüşme yapılan deneklerin Hükümlü/Tutuklu Örgüt Mensubu ile olan yakınlık derecesine bakıldığında; deneklerin yirmi üç (3) tanesi (% 92) birinci dereceden (oğlu/kızı) yakını olup, geri kalan iki (2) denek (% 8) örgüt mensubunun ikinci dereceden (kardeşi) yakınıdır.

Tablo 4. Görüşme Yapılan Deneklerin Çalışma Durumuna İlişkin Veriler

	Frekans	%
Serbest (Özel)	23	92
Kamu	2	8
Toplam	25	100

Görüşme Yapılan Deneklerin Çalışma Durumuna bakıldığında; deneklerin yirmi üç (23) tanesi (% 92) özel sektörde, geriye kalan iki (2) tanesi (% 8) kamu sektöründe hizmet vermektedir.

Görüşme gerçekleştirilebilen örgüt mensuplarının ebeveynlerinin çalışma durumuna ilişkin veriler Tablo 1’de aktarılmıştır. Ancak deneklerle gerçekleştirilen ve derinlemesine mülakatla elde edilen verilere ilişkin şu değerlendirmeler yapılabilir: Kırsala giden örgüt mensuplarının aile yapılarına bakıldığında genelde dar gelirli ve özel işletmelerde çalışan bireyler olduğu gözlenmiştir. Kırsala giden örgüt mensuplarının ebeveynleri açısından yalnızca iki tanesi kamu kurumunda görev yapmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan her iki bireyin de kırsala katılan çocukları, kırsala üniversite öğrencisi pozisyonunda katıldıkları da ayrıca dikkat çeken bir unsurdur. Diğer ailelere bakıldığında kırsala giden örgüt mensuplarının yaşlarının daha küçük ve genelde okul hayatında ya başarısız ya da okulu terk etmiş bireyler olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 5. Örgüte Katılanların Ailelerindeki Çocuk Sayısına İlişkin Bulgular

	Frekans	%
1-3 arası Çocuk	2	8
4 ve Üzeri Çocuk	23	92
Toplam	25	100

Örgüte Katılanların Ailelerindeki Çocuk Sayısına bakıldığında; deneklerin yirmi üç (23) tanesi (% 92) 4 ve üzeri çocuk sahibi olan ailelerden, geriye kalan iki (2) tanesi ise (% 8) 1- 3 arası çocuk sahibi olan ailelerden oluşmaktadır.

Kırsala giden örgüt mensuplarının aile yapısına bakıldığında görüşme yapılan ailelerden 23 tanesinde 4 ve üzeri çocuk sayısının olduğu, yalnızca 2 ailenin iki çocuk sahibi olduğu gözlemlenmiştir. Örgütün hedef kitlesini aile yapısının çok çocuklu ve ebeveyn çocuk ilişkisinin zayıf olduğu aileler oluşturmaktadır. Genel olarak aile yapısının pasif ebeveyn tutumlu aile yapıları olduğu da söylenebilir.

5.2. Hipotezlerin Test Edilmesi Amacıyla Görüşme Yapılan Deneklere Yöneltilen Sorular Bağlamında Elde Edilen Veriler

5.2.1. Mülakat Soruları

H1- Çocuğunuzun şuan nerede olduğu hakkında bilginiz var mı?

H2- Çocuğunuzun kırsala gidiş nedenlerine dair bir bilginiz var mı? Örgüte nasıl katıldı?

H3- Çocuğunuzla/Yakınıınız İle Hiç iletişim kurabildiniz mi?

H4- Çocuğunuz kırsala katıldıktan sonra örgüte müzahir siyasi yapıları ya da sivil toplum kuruluşları sizinle irtibata geçti mi?

H5- Çocuğunuzun kırsaldan dönmesi için herhangi bir çabanız oldu mu? Oldu ise ne gibi çabalardır ve çabalarınızı belirli aralıklarla tekrarladınız mı?

H6- Sizin yakınınızın kırsala gidişiyle alakalı düşünceleriniz nelerdir?

H7- Devletin kırsala giden aile bireyinizin ardından size yaklaşımı / bakış açısı ne oldu?

H8- Bireyin kırsala gidişinin ardından Devletin herhangi bir kurumu ya da kuruluşu sizinle irtibata geçti mi? Geçti ise hangi konularda sizinle ilgilendiler?

H9- Devletin herhangi bir kurum ya da kuruluşundan aynı ya da nakdi bir yardım aldınız mı?

H10- Devletin terörle mücadele şeklini nasıl buluyorsunuz?

H11- Çözüm süreci adı altında bazı reformlar yapıldı. Bunların en önemlilerinden biri anadili kullanma konusundaki serbestlik hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

H12- Size ya da çevrenizdeki insanlara karşı devletin bir baskısı var mı? Daha önce bir baskıyla karşılaştınız mı?

H13- Polis ve Askere Bakış Açınız Nedir?

H14- Silahlı Eylemlerin Sizce Sosyal Kazanımlara Etkisi Var Mıdır?

H15- Kendilerini Türk Telakki Edenlere Karşı Bakış Açınız Nedir?

H16- Sizce Devlet Bu Konuda Sorumlu mu?

H17- Terörün Engellenmesi Açısından Devletten Beklentileriniz Nelerdir?

H18- Çocuğunuzun Kırsal Alanda Faaliyet Göstermesiyle İlgili Düşünceleriniz Nelerdir?

5.2.2. Mülakat Sonuçları

H1- Çocuklarının Nerede Olduklarını Bilip Bilmediklerine İlişkin Bulgular (Çocuğunuzun şu an nerede olduğu hakkında bilginiz var mı?)

Ailelere çocuklarının şu anda nerde olduğu hakkında bilgilerinin olup olmadığı yönünde sorulan sorularda, üniversite öğrenciliği esnasında örgüte katılan bireylerin ailelerinin bilgi sahibi olduğu ancak diğer ailelerin çocuklarının an itibariyle nerede olduğuna dair beyanları doğrultusunda herhangi bir bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bilgisi olan aileler ise yapılan mülakatta çocuklarının örgüt içinde belirli bir konuma gelmelerinden kaynaklı olarak terör örgütüne ait televizyon kuruluşunda açıklamalar yaptıklarını, nerede olduklarını da bu kısıtlı bilgiyle öğrenebildiklerini ifade etmişlerdir. Özellikle PKK terör örgütünün yapılanmasında kırsalda çok fazla eğitimli birey tutmadığını, örgüt içinde eğitimli bireylerin gerek şehir yapılanmalarında gerekse örgütün sözcülüğünü yapmak gibi görevlerde kullanıldığı öngörülmüştür.

Bu veriler bağlamında aynı soruya ilişkin derinlemesine devam eden mülakat sonucunda şu sonuçlara ulaşılmaktadır: Pasif aile yapılarında bireylerin günlük yaşamları ve problemleri ebeveyn ilişkisinde dile gelmemekle beraber çocukların ne yaptığı nasıl bir ortam içinde bulundukları da denetlenmemektedir. Bu yargının oluşmasına özellikle kırsala giden bireylerin örgüte neden katıldığı hakkında sorulan soruya ailelerin “bilmiyoruz” yanıtının da katkı sunduğu öne sürülebilir.

H2- Örgüt Mensuplarının Kırsala Gidiş Nedenlerine İlişkin Değerlendirmeler (Çocuğunuzun kırsala gidiş nedenlerine dair bir bilginiz var mı? Örgüte nasıl katıldı?)

Kırsala giden bireylerin gidiş nedenlerine dair sorulara verilen cevaplar çoğunlukla kırsala neden gittikleri hakkında bilgi sahibi olunmadığı, örgüte katılımın nasıl gerçekleştiğinin bilinmediği yönündedir. Bu soruya verilen beyanlar şu şekildedir;

1. Katılımcı; *“Benim bu çocuk oraya gitmeden önce ben kendisine Kürtlerden uzak dur, Zazalar ile Türklerle arkadaşlık kur. Bu da oraya gitmiş Bingöllü bir Zaza ile arkadaş olmuş. Bu Zaza çocukta meğer ailesi hepten PKK’lı olduğunu çocuğumdan haber alamadıktan sonra öğrendim. Bu Zaza dediğim M. şu anda dağda. Bu M. çocuğumu örgütlemiş, yürüyüşlere götürmüş, orada ülkücülerle kavga etmişler. Poliste bunları gözaltına alırken benim çocuğuma biraz bağırıp çağırmış. Bu bağırıp çağırmadan sonra çocuğum bir hafta sonra pasaportla Kandil’e gitmiş. Ben bunları dağa sonra terör şubesinde konuştuğum polislerden öğrendim.”*

4. Katılımcı; *“Direk kırsala gitmedi. Elazığ’dan İstanbul’a çalışmaya gitti. Orada inşaat işlerinde çalışıyordu. Arkadaşları partiye gidince bunu da beraberinde götürmüşler. Bunun partiye gidiş tarihi Abdullah ÖCALAN’ın yakalandığı yıldır. 99’da yaklaşık bir yıl Gaziosmanpaşa’da partinin derneğine gidip geliyormuş. Gidip gelirken bir gün polis tarafından gözaltına alınmış. Alındığında üç gün boyunca gözaltında işkence görmüş. Bende duyunca gidip ona yalvardım, partiye gidip gelme diye. O da bana ayın 25’inde beraber memlekete gideriz dedi. Ondaki haber bekledim gelmeyince partiye gidip sordum. Partidekiler dediler biz görmemişiz. Bende onlara küfrettim, dedim gidip sizi şikâyet edeceğim dedim. Onlarda git nereye edersen et dediler. Ben de çektim eve gittim, şikâyet falan da etmedim. Kardeşim İstanbul’dan Yunanistan’a oradan Azerbaycan’a oradan da Irak’a gittiğini daha sonradan duydum. Gözaltındayken görmüş olduğu işkence onu dağa sürüklemiş diye düşünüyorum. İki arkadaşıyla beraber dağa çıktı.”*

8. Katılımcı; *“İstanbul’a gitti, orada ne ettiler kafasını karıştırdılarsa dağa gitti. Buradayken dağa falan hiç hevesi yoktu. Hem o dağdakilere bir bakın, çoğu parti falan bilmezler. Onun bir derdi de yoktu*

ama gidenlerin bir kısmı devletten bir hakaret falan görmüş ondan gidiyor bir kısmı da keyfi gidiyor zaten.”

11. Katılımcı; *“Bu Aydın’a üniversiteye gitmeden önce siyasi bir görüşü bile yoktu, ne olduysa orda oldu. Orada bu cezaevine falanda girdi. Orada artık baskı mı yaptılar ne yaptılarsa, hangi sebeple gittiğini bilmiyoruz.”*

12. Katılımcı; *“Ne sebeple gitti hiç bilmiyoruz, bu çocuk Ticaret Lisesini bitirdi, sınava da girdi, yüksekokulu beş puanla mı ne kaçırdı sonra İstanbul’a gitti, dedik orada çalışır, amcası da İstanbul’daydı, artık bu nasıl yaptıysa bir gün aradı dedi ben Belçika’ dayım. Sonra biraz vakit geçti dedi ben Hollanda’dayım, İtalya’dayım, İsviçre’deyim. Öyle en son işte şimdi Irak’tadır.”*

13. Katılımcı; *“Hiçbir sebebi yok tu, Van da çalışıyordu geldi valizini bıraktı gitti. Ne oldu ne etti hiçbir şey bilmiyoruz. Oralarda kandırdılar işte. Yani daha önce de kime sorarsanız sorun hiç öyle bir görüşü falan yoktu.”*

18. Katılımcı; *“A. terör nedir, BDP nedir, Kürtçülük nedir bile bilmiyor. H.’da böyle olunca oda merak etti o çevreye gitti o çevrelerde onu kandırdılar. A.’ın bana dediği ben o çevreye gideyim belki abimle alakalı bilgi verirler. Bende yok gidecek biri varsa ben giderim. Sen o işe karışma. Seni bu terörün içinde görmek istemiyorum dediğim halde yine gitti.”*

Diğer katılımcılar kırsala giden bireyin örgütle ne zaman nasıl temas ettikleri hakkında bilgilerinin olmadığını ifade etmişlerdir. Ailelerin bu süreçleri bilmemelerinin en önemli sebebi; örgütün eleman devşirmesinde etkili olan pasif aile tutumlarından kaynaklandığını da ortaya koymaktadır. Özellikle örgüt kırsala gidecek bireyin belirlenmesinde bu özelliğe dikkat etmekte ve hedef kitlesini bu tür ailelerde yetişen ve yaşayan bireylerden seçmektedir.

Tablo 6. H3- Ailelerin, Örgütte Olan Çocuklarıyla İletişim Kurup Kurmadıklarına İlişkin Bulgular

	Frekans	%
Evet	5	20
Hayır	20	80
Toplam	25	100

Elde edilen bulgular doğrultusunda deneklerin örgüte katılan çocukları/yakınları ile ilişki içerisinde olmadıkları veya olamadıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Zira Görüşme yapılanların sadece 5'i örgütteki çocuğu/yakını ile iletişim kurabildiğini beyan ederken, 20'si herhangi bir iletişim içerisinde olamadıklarını ifade etmişlerdir.

Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden bazı katılımcılardan alınan değerlendirmeler şu şekildedir:

(Çocuğunuzla/Yakınıınız İle Hiç iletişim kurabildiniz mi?)

1. Katılımcı; *“Hayır, hiç kuramadık. 8 yıldır hiç haber alamadık.”*

2. Katılımcı; *“2005’te Kız kardeşim vefat ettiğinde iletişime geçtik.”*

5. Katılımcı; *“Aradan iki yıl geçtikten sonra Hasanova tarafından birisi bizim köye geldi. Bana senin kardeşinin bu taraflarda olduğunu söyledi. Aradan birkaç ay geçtikten sonra Kardeşim bizi telefonla arayarak Tunceli tarafında olduğunu iyi olduğunu söyledi. Annem onunla konuştuğunda annem ağlayınca o da fazla konuşamadı. Ondan sonra bir kez daha bizi telefonla aradı, onu ikna edemedik. Babam ona seni görmeye geleceğiz. O bize buralar çok tehlikeli gelmeyin dedi. Babam kardeşimin geldiği Tunceli ile Bingöl sınırında bir ev vardı. Oraya gidip kardeşimle görüşecektim. Yedisu’da birkaç gün kaldı görüşmeden geri geldi. Çekiniyorduk devlet bizi yakalayıp cezaevine atar diye abim de bize zarar gelmesini istemiyordu”*

6. Katılımcı; *“Yok zaten gitti 11 ay mı ne kaldı sonra geldi”*

7. Katılımcı; *“Biz aramıyoruz, belli bir numarası yok ancak o bizi arıyor, bizi aradığı numaralar 964’lü, ben biraz kendisine kızıyorum diye benimle fazla konuşmuyor ama annesi ile ablalarıyla daha çok konuşuyor.”*

Zaten annesi Irak'ta yanına da gitti, 6-7 ay oldu herhalde ki orada evlendi de. Evlendiği zaman da annesi kardeşleriyle beraber düğününe gittiler.”

Sonuç olarak katılımcıların çocukları/yakınları ile iletişime geçme konusunda herhangi bir girişimlerinin olmadığı, bu konuda istekli oldukları ancak herhangi bir yol bulamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu soruya yanıt vermeyen ailelerin bu tür girişimlerde bulundukları fakat bunu devletin ilgili organlarıyla paylaşma isteği duymadıkları sonucuna ulaşıldığı da gözlemlenmiştir.

H4- Çocuklarının Kırsala Gidişinin Ardından Örgüte Müzahir Siyasi Yapılarının Ya Da Sivil Toplum Kuruluşlarının Ailelerle İrtibata Geçip Geçmediğine İlişkin Değerlendirmeler (Çocuğunuz kırsala katıldıktan sonra örgüte müzahir siyasi yapıları ya da sivil toplum kuruluşları sizinle irtibata geçti mi?)

3. Katılımcı; *“Onlardan ne bir fayda gördüm nede bir fayda görmek isteriz. Biz onları cenazemize bile sokmadık. Hatta cenazeyi almaya gittiğimizde BDP'liler konvoy yapıp getirmek istediler biz o konvoyu girmemek için gizlice cenazeyi alıp getirdik gece gömdük. Hatta taziyesinde gelip Solhan da BDP sahiplenmek ve propaganda yapmak istediler biz onları kovduk. Bu BDP'liler tarafından bize 100 Milyara yakın para vermek istediler biz o parayı da suratlarına çarptık, ben emniyete de haber verdim bakın böyle böyledir bize para falan vermek istiyorlar diye söyledim. Hatta ben onlardan tehditte aldım, dediler senen kızlarını da götürürüz diye. Ben dedim aha sıkıysa gelin. Benim kızlarımı götürmeye kalksalar kızlarım kendini arabadan atar öldürür yine onlarla gitmezler. Biz hep öyle yetiştirmişiz.”*

4. Katılımcı; *“Zaten çocuğumun dağa gitmesine BDP'lilerin sebep olduğunu, onu kandırdıklarını biliyoruz. Bırakın yardımcı olmayı, hatta babam yani B'nin dedesi bu konunun üzerine çok gitmesin diye baskı gördü darp edildi.”*

8. Katılımcı; *“Biz aile olarak ne Y.' tan önce nede sonra hiç onların kapısına gitmedik gitmeyiz de. Zaten onların amacı dağa sözde asker göndermektir. “*

12. Katılımcı; *“Bizi öldükten sonra sormaya başladılar. Ölüm yıldönümü ile köye geldikleri vakit eve gelip selam verirler.”*

15. katılımcı; *“Bizim BDP ile falan hiç alakamız olmamış bu vakte kadar, onlardan kimse de aramadı, zaten bizim de işimiz olmaz.”*

Katılımcıların kırsala giden aile bireylerinin ardından örgüte müzahir gruplar tarafından çokça taciz edildiği ancak ailelerin örgüt ve müzahiri olan her türlü yapılanmaya karşı bir duruş gerçekleştirdiği ortaya çıkmaktadır. Ancak ne var ki, bu ailelerin devlet kurumlarında örgüte karşı olan bu duruşları çok sahiplenilememiştir. 2014 mayıs ayı itibariyle kırsala götürülen çocukları için Diyarbakır da başlatılan eylemlerin doğru organize edilememiş olması, eylemin Ankara’da Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı bazında çocuklarının devletten istenmesine varmıştır. Oysa doğru bir planlamayla özellikle uluslararası çocuk organizasyonları ile görüştürülmeleri sağlanabilir, uluslararası sivil toplum kuruluşlarında ses getirecek çalışmalarda yer verilmesi sağlanabilirdi. Bu sayede hem uluslararası camiada PKK terör örgütünün bir halk kurtuluş örgütü imajı yok edilir, hem de teröre dolaylı olarak katkı sağlayan ülkelerin halkları tarafından mevcut soruna katkı sunmaları sağlanabilirdi. Ayrıca uluslararası medya kuruluşlarına seslerini duyurabilme olanağı sunulacağından Kandil başta olmak üzere politik anlamda açıklamalara sevk edilebilirdi. Bununla beraber oluşan uluslararası kamuoyu ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ile Kandil’e gidilip çocuklarının geri istenmesi sağlanabilirdi.

Tablo 7. H5- Kırsala Giden Bireylerin Ardından Ailelerin Bireyin Kırsaldan Dönmesi İçin Herhangi Bir Çabası Olup Olmadığı, Oldu İse Ne Gibi Çabalar Olduğu Ve Çabalarını Belirli Aralıklarla Tekrarlayıp Tekrarlamadıklarına İlişkin Değerlendirmeler

	Frekans	%
Evet	6	24
Hayır	19	76
Toplam	25	100

Elde edilen bulgular doğrultusunda deneklerin örgüte katılan çocukları/yakınlarının geri dönmesi için altısı uzun süreli uğraşlar verdiğini, geriye

kalan 19 aile ise çocuklarının nerede olduklarını bilmemekten kaynaklı böyle bir uğraşa giremediklerini ifade etmişlerdir.

Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden bazı katılımcılardan alınan değerlendirmeler şu şekildedir:

(Çocuğunuzun kırsaldan dönmesi için herhangi bir çabanız oldu mu? Oldu ise ne gibi çabalardır ve çabalarınızı belirli aralıklarla tekrarladınız mı?)

2. Katılımcı; *“Evet çok uğraştık. O zamanlar ortam biraz riskliydi, emniyetten eski bir istihbaratçı arkadaş ta bizimle çok ilgilendi hatta tam görüşmeyi falan ayarlamak üzereydik risk alamadığımız için olmadı. Çünkü öldürülebilirdik. Demin söylediğim girişimden sonra tekrar deneyemedik.”*

5. Katılımcı; *“Evet çok uğraştım ve uğraşıyorum da. Nerede olduğunu bilsem ne yapar eder giderim. Dedesi de çok uğraştı hatta legal yollardan K. Irak a gitti oradaki partililerle de görüştü ama yardımcı olmamışlar.”*

9.Katılımcı; *“Yerini yurdunu öğrenip, olduğu yere gidip almak için uğraştım. Sağda solda çok söylentiler oluyor, kimi şurada kimi burada görülmüş diyor. Bende elimden geldiği kadar ulaşabildiğim yerlere gitmek, öğrenmek için sürekli uğraşıyorum.”*

13. Katılımcı; *“Hayır bu zamana kadar hiç irtibata geçemediğimiz için getirmeye yönelik bir girişimde de bulunamadık. Ama nerede olduğunu bilsem gidip getirmek için her şeyi yaparım.”*

15.Katılımcı; *“Abi o zaman keşke güveneceğimiz kimse yoktu ki. BDP desen biz onlara ölsek gidip bir şey istemeyiz..eee zaten devlette ne yapsın, bilse zaten kendi alıp gelir..”*

17.Katılımcı; *“Hayır bu zamana kadar hiç irtibata geçemediğimiz için getirmeye yönelik bir girişimde de bulunamadık. Ama nerede olduğunu bilsem gidip getirmek için her şeyi yaparım.”*

19.Katılımcı; *“Abi o zaman keşke güvendiğimiz birileri olsaydı. O zamanki yapılan senaryolar çok farklıydı. Bir yandan adam gidip seni ihbar ediyor öbür yandan haber sallıyor bana şu kadar para yardımı yap seni, aileni, arkadaşlarını v.s karakoldan çıkarayım diyor. Benim çevrem bunu çok yaşadı. Örnek verirsem Y.K. bunlardan biriydi. Karlıova’da bir adam*

gözaltına alındı mı hemen millet bunun yanına gider bize yardım et, çocuğumuzu karakoldan çıkart derdi. O da para karşılığı çıkartırdı. Çok şükür ki devlet şu anda böyle insanlara itibar etmiyor. Ben de o zaman devletten kimseye güvenmiyordum, bana o güveni veren olmadığı için gidip de kardeşimle görüşemedim, görüşseydim ikna ederdim. İki defa telefonla bir defasında da babam kendisiyle yüz yüze görüşmek için çaba sarf etti. Bir keresinde de kardeşim ile gelip teslim olan H.B. Çilligöl Köyü'ne gelmişler. Evine gittikleri köylü kardeşime gidin teslim olun demiş. Kardeşim de biz teslim olursak olmayı biliriz, senin söylemene gerek yok diye duydum. Daha sonra Hilmi devlet görevlilerin çabasıyla teslim oldu. H.'nin hem çevresi vardı. Y.K. onun dayısıydı. Bizim öyle bir çevremizde güvendiğimiz devlet görevlileri de yoktu. H.Ç. onca yıl dağdaydı, çatışmada bir parmağını kaybetmesine rağmen çok az bir cezayı da yediğini biliyorum.”

20. Katılımcı ; *“Biz hep istiyorduk ki gelsin, dedim ya Ö. arada bizi telefonla arıyor, daha çok annesiyle görüşüyor, ben bu işlere girdi diye kızıyorum kendisine. Kaç defa dedik oğlum gel buraya, senin bir eylemin bir sıkıntıda yok, gelirsin düzenini kurarsın. Ama nasıl gelir bilmiyoruz aslında, yani pasaportu yok bir şeyi yok, birde askerliği var ama ben dedim gel aslanlar gibi askerliğini de yaparsın. Biz çok istiyoruz ki gelsin. Ha benden istediğiniz bir şey varsa ben yaparım. Gelmesi içinde ne dersiniz yapalım. Ben annesine de tembih ği görüştüğü zaman o da konuşsun gelmesi için. Valla biz hep gelmesini istiyoruz, ama sanki o çocuk gitmiş yerine başka biri gelmiş, yani beynini yıkamışlar başka bir beyin koymuşlar kafasına. 19 sene mi ne oldu ki bizden uzak, artık bizi yabancı biriymiş gibi görüyor, öyle soğuk, uzak yani. Yani duygusuz, sevgisiz... Bakın şimdi ben tek böbrekle yaşıyorum, bir tane böbreğimi kızıma bağışladım, ben çocuklarımı çok severim. Yalnız Ö. bizden yabancılaşmış, bizden kopartılmış aslında.*

Diğer katılımcılar bireyin kırsaldan dönmesi için herhangi bir çaba sarf etmediğini, bunun için birkaç girişimde bulundularsa da başarılı olamadıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra devletin ilgili kurum ve kuruluşları tarafından sistematik ve

belirli bir plan çerçevesinde bu ailelere yönelik bir çalışma yapılmadığı, kırsala giden bireyin ailesinin bu süreçlerde yalnız bırakıldığı gözlemlenmiştir.

H6- Ailelerin Kırsala Giden Bireyin Gidişiyle Alakalı Düşüncelerinin Neler Olduğuna İlişkin Değerlendirmeler (Sizin yakınınızın kırsala gidişiyle alakalı düşünceleriniz nelerdir?)

2. Katılımcı; *“Örgüt çocukları kandırıyor. Onlarda ne din ne iman var. Benim en çok zoruma giden çocuğum üniversitede faaliyetlere katılırken polislerin bana hiç haber vermemesi. Bir dakikalarını ayırıp bana bir telefon etseydi ne olurdu? Bana deseydiler buraya gel anında giderdim. Ben yanarım yanarım ona yanarım, çocuğum çıktıktan sonra haber vermelerine yanarım.”*

6. Katılımcı; *“Kandırıldığı için gitti. Cahildi, daha çocuktu bir şeyden anlamıyordu, aklını çelip gönderdiler.”*

9. Katılımcı; *“Kandırıldığı için gitti.”*

10. Katılımcı; *“İstanbul’da partiye giderken partinin onu gönderdiğini biliyorum. Keşke hiç gitmeseydi. Bütün dünyayı şu anda bana verseler kardeşimin yerini dolduramaz.”*

14. Katılımcı; *“Biz gittiğinden ya da gideceğinden haberdar olmadığımız için bir şey yapamadık. Ama daha önce o üniversitede molotoftan falan yakalanmışlar ceza evine falan girdiğinde ben konuştum. Niye böyle yapıyorsun, bizim ailemiz bellidir böyle işler hiç olmaz bizde, dikkat et kendine, eğer o yolda gidersen senin cenazene bile sahip çıkmam dedim yani, tamam baba dedi. Bende hiç böyle bir şey beklemiyordum O.’dan.”*

23. Katılımcı ; *“ Biz bu çocuk ilk İstanbul’a gittiğinde dedik orda çalışır, iş düzenini kurar, bir baktık ki yurt dışına çıkmış, bizde öyle dağ falan işi de olmaz, ben kendim de devlet memuruydum emekli oldum. Yurt dışının da ortamını bilmiyorum, artık her halde orada derneklere falan mı gitti ne yaptıysa çocuğun aklını yıkadılar. Ama benim bildiğim Türkiye’de herhangi bir olaya katılmadığıdır, hiç dosyasının olmadığını polisler bana söylemişlerdi. Ama yurt dışında ne yaptı ne etti ondan haberim yok. Türkiye’de olduğu vakit zaten 17 yaşlarındaydı.”*

25. Katılımcı ; *“Hiç kimse akıl sır erdiremedi, çünkü hiçbir problem yoktu.”*

Diğer katılımcıların yanıtları herhangi bir düşüncelerinin olmadığını bireyin dönmesinden başka arzularının bulunmadığını ifade etmişlerdir.

Örgütün en önemli propaganda başlıklarından biri olan “halk kahramanı”, “özgürlük savaşçısı” gibi algı çalışmaları hedef kitle açısından rağbet gören bir propaganda başlığıdır. Bu veriler bağlamında aynı soruya ilişkin derinlemesine devam eden mülakat sonucunda şu sonuçlara ulaşılmaktadır:

Ailelerin kırsala giden bireyin ardından ifade ettikleri düşünceleri, kırsala giden bireyin bir halk kahramanı, kurtuluş savaşçısı gibi pozitif yönde bir algıya sahip olmadıklarını göstermektedir. Özellikle örgütün kırsalda faaliyet göstermesi için belirledikleri hedef kitleye bu bireylerin bir halk kahramanı olduklarına dair yaptıkları algı çalışmalarının kırsal mensuplarının aileleri tarafından reddedildiği gözlemlenmiştir.

H7- Devletin kırsala giden bireyin ardından aileye yaklaşımının nasıl olduğuna ilişkin değerlendirmeler (Devletin kırsal giden aile bireyinizin ardından size yaklaşımı / bakış açısı ne oldu?)

3. Katılımcı; *“Bizim köydeki geçim kaynağımız hayvancılıktı. Askerler koyunlarımızı dağa çıkarmamıza engel oluyordu. Köydeki en masum dediğimiz şahısa bile sen teröristsin, teröristleri besliyorsun dedi. Durduk yere bir sürü insanı dayaktan geçirdiler. Kalencik’te bir tane B. Başçavuş vardı. Bizi köy meydanında toplardı. Oyunuzu MHP’ye vereceksiniz, vermemezlik yaparı ölümle tehdit ederdi. MHP’ye oy vermek isteyenler onun bu tavrını görünce inadına HADEP’e oy vermeye başladılar. Adam ayyaşın önünde gideniydi. Bak şu anda bizim köyde aslen Karadenizli olanlar var. Bunlar ilk geldiğinde Kürtçe bilmiyordular. Hepsi Türk’tü, sonradan Kürtçe öğrendiler. Devletin dayatmalarından dolayı bunlar şu anda Kürt’ten daha çok Kürtçü olmaya başladılar. Çoğu şu anda BDP’li.”*

4. Katılımcı; *“O.K. geldiğinde biz karakola gittik. O.K. orada ifade verdi. O karakolda bizim tanıdığımız vardı diye iyi davrandılar. Belki tanıdık olmasaydı öyle iyi davranmazlardı.”*

9. Katılımcı; “Ö. gittikten sonra beni bir kaç defa karakola çağırdılar birkaç defa da polis arkadaşlar yanıma geldiler. Polisler görevi icabı Ö.’dan haberin var mı, nerde şuanda biliyor musun gibi sorular sordular ama bir baskı yada hakaret hiç görmedim. Ben DSİ den emekliyim devletten ekmek yedim devlet yeri gelir biziz yani. Halk olmasa devlet devlet olmasa halk olur mu hiç. Bugüne kadar hiç sorunumuz olmadı çok şükür.”

12. Katılımcı; “Kimse gelip bize bir şey demedi. Ne faydası ne zararı var yani. Normal çevremizdeki herkes gibi yaşadık. Ama R. ilk gittiğinde asker eve gelip ayakkabılarla girdiler bu iyi olmamıştı. Tabii ki zorumuza gitmişti.”

21. Katılımcı; “Devlet her zaman bizim yanımızdaydı, emniyet sağ olsun hiç bizi yalnız bırakmadı. Bizim hiçbir problemimiz olamaz.”

25. Katılımcı; “Son zamanlarda biraz boş verilmiş. Eğer o getirme girişiminden sonra tekrar bizimle biri ilgilenseydi o çocuğu getirebilirdik. Kırşala gidenlerin aileleriyle ilgilenirse kesinlikle çok faydalı olacaktır.”

Diğer katılımcılar bu soruya yanıt vermemişlerdir.

Verilen yanıtlardan anlaşılaçağı üzere devletin ilgili kurum ya da kuruluşları tarafından ailelere karşı genelde pozitif bir tutum sergilediğı ancak bu ailelere yönelik daha önceden düşünölmüş sistematik ve planlanmış bir uygulama metodunun olmadığı öngörülmektedir.

Bu veriler bağlamında aynı soruya ilişkin derinlemesine devam eden mülakat sonucunda gösterilen pozitif tutumun, aile ile iletişim kuran devlet yetkilisinin yaklaşım tarzıyla doğru orantılı olduğı görölmektedir.

Tablo 8. H8- Bireyin Kırşala Gidişinin Ardından Devletin Herhangi Bir Kurumu Ya da Kuruluşunun Aile İle İrtibata Geçip Geçmediğıine, Geçti İse Hangi Konularda İrtibat Kurduğıuna İlişkin Bulgular

	Frekans	%
Evet	5	20
Hayır	20	80
Toplam	25	100

Elde edilen bulgular doğrultusunda deneklerin 5'i devletin en az bir kurumu ya da kuruluşu tarafından kendileri ile irtibata geçildiğini, geriye kalan 20'si ise kendileri ile herhangi bir iletişim kurulmadığını ifade etmişlerdir.

Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden bazı katılımcılardan alınan değerlendirmeler şu şekildedir:

(Bireyin kırsala gidişinin ardından Devletin herhangi bir kurumu ya da kuruluşu sizinle irtibata geçti mi? Geçti ise hangi konularda sizinle ilgilendiler?)

2. Katılımcı; *“Emniyette TEM de görevli polis arkadaşlarla görüştük görüşüyoruz da. Bize Y.’ la ilgili yardımcı olmak istediler, eğer irtibatımız olsaydı belki getirmek için uğraşacaktık ama bizim 8 senedir hiç iletişimimiz olmadı.”*

5. Katılımcı; *“2004 te bizimle irtibata geçtiler. Emniyetten ilgilendiler. Geri getirmek içinde uğraştık birlikte.”*

10. Katılımcı; *“Evet emniyetten arkadaşlar, sizler sağ olun. Yerini bulmak için geri getirmek için bana yardımcı olmaya çalıştılar”*

14. Katılımcı; *“Benim kardeşim dağa çıktıktan sonra hiç kimse gelip de kardeşini geri getirelim, annenin gözyaşları dinsin diyen olmadı. Keşke bize yol gösteren biri olsaydı. Gösteren hiç olmadı.”*

15. Katılımcı; *“Bizim oradaki karakolda tanıdığımız komutan vardı, onunla görüşüyorduk, iyi bir insandır.”*

18. Katılımcı; *“Polis birkaç defa aradı gittim konuştum. Sordular nerde olduğunu biliyor musun diye ama o zaman gerçekten bilmiyordum.”*

19. Katılımcı; *“Devletten herkeste bizimle irtibata geçti, MİT te geldi Emniyette geldi sağ olsunlar hep yanımızda oldular, hep bize yardımcı olmak için uğraştılar..”*

Diğer katılımcıların yanıtları herhangi bir iletişim kurulmadığını kırsala giden birey hakkında kendilerine belirli periyotlarda dönütlerin olmadığını ifade etmişlerdir. Kırsala giden bireyin ardından ailelerle irtibat kurulmaması, devlet kurum ve kuruluşlarının kırsala giden bireylere yönelik çalışmaların “Eve Dönüş Yasası” gibi kanunların çerçevesinde kaldığını sahada bireyin geri getirilmesi amacı ile sistematik bir çalışmanın olmadığını göstermektedir. Bu veriler bağlamında aynı soruya ilişkin

derinlemesine devam eden mülakat sonucunda, böylesi çalışmaların belirli bir standarda kavuşturulmasının gerekli olduğunu, bu çalışmaların içeriğine özellikle ailelerinde dahil edilmesi gerektiği öngörülmektedir.

Tablo 9. H9- Devletin Herhangi Bir Kurum Ya Da Kuruluşundan Ayni Ya Da Nakdi Bir Yardım Alıp Alınmadığına İlişkin Bulgular (Devletin herhangi bir kurum ya da kuruluşundan ayni ya da nakdi bir yardım aldınız mı?)

	Frekans	%
Evet	12	48
Hayır	13	52
Toplam	25	100

Elde edilen bulgular doğrultusunda deneklerin 12'si farklı başlıklar altında devletten yardım aldıklarını geriye kalan 13'ü ise herhangi bir ayni ya da nakdi yardım almadıklarını ifade etmişlerdir.

Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden bazı katılımcılardan alınan değerlendirmeler şu şekildedir:

H10- Ailelerin Devletin Terörle Mücadele Tazını Nasıl Bulduklarına İlişkin Değerlendirmeler (Devletin terörle mücadele şeklini nasıl buluyorsunuz?)

2. Katılımcı; *“İyi buluyordum ama son zamanlarda biraz boş verilmiş. Eğer o getirme girişiminden sonra tekrar bizimle biri ilgilenseydi o çocuğu getirebilirdik. Kırsala gidenlerin aileleriyle ilgilenirse kesinlikle çok faydalı olacaktır.”*

7. Katılımcı; *“Eğer ki devlet dış güçlerin ambargosundan kurtulursa güçlenirse, ekonomisi zenginleşirse bu terör de ortadan kalkar.”*

5. Katılımcı; *“Barış sürecini olumlu buluyorum. Benim gözlerim her gün haberlerde. Bu sürecin bir an önce hedefine ulaşmasını istiyorum.”*

10. Katılımcı; *“Bu koruculuğun kaldırılması lazım. Korucularda millete eziyet ediyor. Mesela askerde bir bakıyorsun örgüt elbisesiyle köye gelmiş, bu akıl mantık işimidir. Adam komutan, geliyor ayakkabıyla eve*

giriyor, adamın namaz kıldığı yere basıyor. Böyle olursa millet te sevmez. Devlet Karlıova da bir iki tane fabrika yapsa herkes kendi işinde gücünde olsa iyi olmaz mı? Milletin ne işi var dağda.”

13. Katılımcı; *“Ne bileyim keşke kimseler dağa gitmese, bizim kardeşimiz gitti, o bizim canımızdı. Annem hasta evde sürekli bir telefon çalsa onun adını duysa hemen fenalaşılıyor, bizim canımızdan biri gitti keşke hiç kimse gitmese. ”*

16. Katılımcı; *“İnsanlar ölmesin, . Hem maddi hem manevi zararları var. Barış süreci en doğru olan yöntemdir. Bir helikopterin kalkışı, maliyeti ne kadar? Devlete bir sürü yük, bir sürü zarar.”*

18. Katılımcı; *“Yani hiç bu işlerle işimiz olmadığı için öyle şeyler hakkında bir bilgimde yok.”*

19. Katılımcı; *“Bilmiyorum ona aklım ermez, devletin başındakiler yapıyorlar bir şeyler ama iyi mi kötümü bilmem.”*

20. Katılımcı; *“Abi ben kimseler kandırılmasın diye her şeyi yapmaya razıyım. Bu bazı kesimler insanları kandırıyorlar onlarla mücadele etmek gerek bende her şeyimi onlarla mücadele etmek için feda ederim.”*

21. Katılımcı; *“Keşke devlet gitse hepsini toplasa getirse cezası olana cezasını verse diğerlerinin ifadesini alsa bıraksa. Ya Ö.’nün hanımı, annesine anlatmış. Bir de hanım gitti oraları da gördü ya, bana anlatıyor benim aklım şaşıyor. Ne kadar kaçak, yaramaz adam varsa ordaymış, gidip o dağları yolları tutsanız kimseyi bırakmasanız oradakileri de tutup getirseniz keşke. Ne kadar Diyarbakırlı, Bingöllü varsa orda. Kimse kapıları bile kullanmıyormuş, sınırlar yolgeçen hanı. Benim hanımın kendisi bile bunu fark etmiş.”*

22. Katılımcı; *“Şuanda çok mükemmel. Bir taraftan terörle mücadele ediyor, bir taraftan eğitime önem veriyor, bir taraftan da bizim gibi insanları kazanmak istiyor. Bundan güzeli var mı?”*

23. Katılımcı; *“Mesela ben kendi abimi örnek vereyim cezaevine gittiğimizde yıllardır dağdan inmiş biri ile yeni bu işlere giren birini nasıl aynı ortama koyuyorlar bence yanlış bir şey.”*

Diğer katılımcılar bu konuda bir fikirlerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Verilen yanıtların ışığında, Çözüm Süreci içerisinde yapılan çalışmaların, sahadaki yansımaları açısından olumlu olduğu gözlemlenmiştir. Ancak, bu veriler bağlamında aynı soruya ilişkin derinlemesine devam eden mülakat sonucunda ailelerin kendi yakınlarının geri getirilebileceğine ilişkin umutlu olmadıkları da dikkat çekmektedir.

H11- Ailelerin Anadilin Serbest Kullanılması Konusundaki Düşüncelerine İlişkin Değerlendirmeler (Çözüm süreci adı altında bazı reformlar yapıldı. Bunların en önemlilerinden biri anadili kullanma konusunda oldu. Bu konu hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?)

2. Katılımcı; *“Herkes kendi dilini konuşsun ne olur ki, ne zararı olur ne faydası. Ama insanlar nasıl istiyorsa öyle konuşsun.”*

4. Katılımcı; *“İnsanlar nasıl istiyorsa öyle konuşsun. Şimdi ben küçükken sarığın yasak olduğunu askerler tarafından zorla milletin başından alındığına şahit oldum. Sonra rahmetli Özal geldi, sarığı serbest yaptı. Serbest yapınca da herkes kendiliğinden şapka takmaya başladı. Demek istediğim Yasaklar her zaman tatlıdır. 2002’den bu yana çok şeyler değişti. Eskiden insanlara ön yargılı bakma vardı, şu anda o yok. ”*

11. Katılımcı; *“Herkes istediğini konuşsun, bunun kime ne zararı var. Direkt konuşmadan dolayı değil ama illaki biraz farklı davranılıyor bize. ”*

14. Katılımcı; *“Kimsenin bir alıp veremediği yok. Aha Bingöl de millet Zaza’ca konuşuyor bir şey diyen mi var. Ben devlette çalıştım, devlet memuruyum. Bir sıkıntı da görmedim.”*

15. Katılımcı; *“Ben kendi açımdan düşünürsem ben kürdüm ama devlet bunu serbest bırakırsa bu sıkıntı biter benim görüşüm. Ne var yani Kürtçe bilen Kürtçe konuşacak tabi ki. Şimdi siz geldiniz ben Türkçe bilmesem ne olacak... Arada tercüme edecek birine ihtiyaç duyulacak. Ne siz bana diyebilirsiniz ki ya kardeşim Türkçe bilmiyorsan konuşmam ben senle ne de ben size diyebilirim ki Kürtçe bilmiyorsan konuşmam senle. Yani herkes samimi olduktan sonra bence sorun yok. Ama karşıyım. Diyeceksin*

neye karşısın. Şimdi adam Türkçe biliyor ama mahkemede yok ben Kürtçe ifade vereceğim diyor. Böyle yaparak bir yere varılmaz.”

17. Katılımcı; *“Çok mükemmel buluyorum. Daha önce sıkıntılar vardı. Eşim Türkçeyi bilmiyordu kendini ifade edemiyordu ama şimdi karakolda rahat ifade ediyor. Karakola gittiğimde şimdi hele bir bekçi çağırın ifadesini alalım diyorlar, Zaza’ca konuşuyoruz.”*

22. Katılımcı; *“Her insanın kendini ifade etme noktasında iyi olur.”*

Diğer katılımcılar herhangi bir fikir beyan etmemiştir.

Ailelerin verdiği yanıtlar çerçevesinde, ana dilin serbestliğinin anayasal koruma altına alınmasının sahada olumlu bir algı doğurduğu, örgütün en önemli propaganda başlıklarından biri olan ana dil konusunun halk üzerinde oluşturduğu ötelenmiş kimlik algısını yıktığı gözlemlenmiştir.

Bu veriler bağlamında aynı soruya ilişkin derinlemesine devam eden mülakat sonucunda da, anadilin serbestliği sonrasında aslında kamuoyunda değişen bir şeyin olmadığı, anadili Kürtçe, Zazaca olan bireylerin şayet Türkçe biliyorsa yine Türkçe kullandığı, anadil konusunun sadece siyasi bir malzeme olmaktan kurtarıldığı öngörülmektedir. Diyarbakır başta olmak üzere birçok ilde Kürtçe, Zazaca gibi dil kursları açılmış olmasına nazaran kursların ciddi bir talep görmemiş olması da bu konudaki öngörülerini doğrulamaktadır.

Tablo 10. H12- Ailelerin Kendilerine Ve Kendilerini Kürt Telakki Edenlere Karşı Devletin Herhangi Bir Baskısı Olup Olmadığına İlişkin Değerlendirmeler

	Frekans	%
Evet	0	0
Hayır	25	100
Toplam	25	100

Elde edilen bulgular doğrultusunda deneklerin tamamı şuan da herhangi bir nedenle baskı görmediklerini ifade etmişlerdir.

Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden bazı katılımcılardan alınan değerlendirmeler şu şekildedir:

(Size ya da çevrenizdeki insanlara karşı devletin bir baskısı var mı? Daha önce bir baskıyla karşılaştınız mı?)

7. Katılımcı; *“Abi şimdi Bu Tayyip Erdoğan’ın yaptığını kim yapmış? Bir baba evladına yapmadığını bir başbakan Kürtlere yapıyor. Ben kendimi Kürt olarak değil insan olarak görüyorum. Benim için ırk değil insanlık ön planda olmalı. Bana yine de Kürt’sün deseler Kürt olmama rağmen saygı duyarım ama asla PKK’lı değiliz. Abi ben şu anda bir baskı görmüyorum. Çocuklarımıza örgütün baskısı var devletin değil.”*

15. Katılımcı; *“ Ben sana bir örnek vereyim. Yaklaşık 14-15 sene evvel ben o zaman köyde oturuyorum. Evliyim. Köye jandarma geldi. Evleri arayacağız dediler. Biz de tabi köyün ortasında toplandık. Evleri aradılar bir şey bulamadılar tabi. Böyle kışa girmişiz hava üşütüyor adamı yani. İşte hamilesi var, yaşlısı var. Bir de ev haliyle çıkmışız. Üzerimizde bizi koruyacak öyle kalın bir şeyde yok... Askerlerin başındaki adam tuttu arama bittikten sonra ben diyeyim 10 sende 15 saat eve girmeyi yasak etti. Başımızda da asker var. Hatta o zaman çocuklardan çoğu zatürre oldu. Merhamet diye bir şey yoktu. Yanlış anlamayın ama bunu ben yaşadım. Tabi bu bizim yaşadığımız devede kulak. O zamanlar neler duyuyorduk neler. Allah bir daha yaşatmasın...”*

22. Katılımcı; *“ Ben sana bir örnek vereyim. Biz kahvede oturuyorduk. Galatasaray’ın bir Avrupa maçını seyrediyorduk. Polis gelip kahvede genel arama yaptı. Bir arkadaş kalkınca gözümüzün önünde tokat attı. Şimdi ile o zaman arasında dağlar kadar fark var.”*

Diğer katılımcılar günümüz şartlarında herhangi bir baskının olmadığını ancak geçmişte yaşadıkları baskı konusunda da konuşmak istemediklerini beyan etmişlerdir.

Bu veriler bağlamında aynı soruya ilişkin derinlemesine devam eden mülakat sonucunda genel çerçevede Türkiye’nin ileri demokrasi adına bireyin uluslararası temel hak ve hürriyetleri bağlamında attığı her adımın, toplumsal uzlaşa açısından ciddi katkıları olduğu öngörülmektedir.

H13- Ailelerin Polis Ve Askere Bakış Açılarına İlişkin Değerlendirmeler
(Polis ve Askere Bakış Açınız Nedir?)

1. Katılımcı; *“Bizim polis ve askerle hiçbir sorunumuz yoktur. Sadece gözaltı esnasında polisin önyargılı tutumu bizi yaraladı. O polisle daha sonra çok samimi olduk. O da öyle olacağına ihtimal vermemiş. Ailece görüşürüz, evlerimize gidip geliriz. Bu yıl tayini çıktı. Bize S.’in böyle bir ailesinin olduğunu bilmiyordum”*

4. Katılımcı; *“Bir problemimiz yoktur”*

6. Katılımcı; *“Burada TEM de çalışan polis arkadaşlarla ara ara görüşüyoruz, geliyorlar oturup çayımızı da içiyorlar. Hatta ben kardeşimin resmini de onlardan istediğimde getirip gösterdiler”.*

9. Katılımcı; *“2002’den bu yana çok şeyler değişti. Ben şu anda 2002’den bu yana işkence var, kötü muamele var desem yalandır. Bunu da sevelim sevmeyelim Tayyip ERDOĞAN yaptı”*

11. Katılımcı; *“Karakollar dikkatli olmalı. Millete eziyet etmemeli eskiden adamın evine geliyordu karısının yanında hakaret ediyor eziyet ediyor olmuyor yani. Korucular da öyle örgütle aynı elbiseyi giyiniyorlardı gelip çobanı tutup dövüyordu, koyun alıyordu. Yani dağdaki bir yapıyorsa korucu iki yapıyordu. Mesela karakol komutanı geliyor vatandaşa diyor geldiler mi vatandaş geldi diyor alıp götürüyorlar karakola dövüyorlar. E adam ne yapsın, köylü mecbur, kim gelse ekmek veriyor”*

14. Katılımcı; *“Poliste, askerde bizimdir yani, hiç sorunumuz olmaz”.*

16. Katılımcı; *“Polis hiç ister mi ki kötülük olsun kan dökülsün kimse zarar görsün, polis var ki insanlar rahat yaşıyor. Askeri de polisi de seviyoruz.”*

22. Katılımcı; *“Poliste askerde... Ne bileyim yani yoldan geçen birini çevirip sorsan polise askere nasıl bakıyorsa bizde öyle bakıyoruz.”*

24. Katılımcı; *“Poliste, askerde insandır biz hepsini de çok severiz.”*

25. Katılımcı; *“Ben bir Polisle nişanlıyım olsaydı polisle vermezlerdi.”*

Diğer katılımcılar bu soruya herhangi bir düşüncelerinin olmadığını ifade etmişlerdir. Geçmişte devlet kurum ve kuruluşlarına yönelik tepkiselliğin bireysel olarak bu görevleri icra edenlere yönelmiş olmasına nazaran, günümüz koşullarında güvenlik hizmeti sunan bu bireylere karşı herhangi bir tepkinin söz konusu olmadığını görülmektedir.

Devletin terörün var olmasında sorumluluğu olup olmadığına ve geçmişte devlet tarafından bir baskıya maruz kalınıp kalınmadığına ilişkin derinlemesine devam eden mülakat sonuçları bu çerçevede değerlendirilmeye tabi tutulduğunda; geçmişte polis, asker gibi güvenlik hizmeti veren bireylerin keyfi uygulamalarından kaynaklı baskıların olduğu bu baskıların devlete karşı olumsuz bir algı oluşturduğu gözlemlenmektedir.

Polis ve askerlere bakış açısına ilişkin veriler sonucunda, devletin kolluk güçleri üzerinde ciddi bir otokontrole sahip olduğu, bu görevleri icra eden bireylerin geçmişte olduğu gibi keyfi uygulamalar sergileyemediği de öngörülmektedir.

Tablo 11. H14- Silahlı Eylemlerin Sosyal Kazanımlara Etkisinin olup olmadığına ilişkin değerlendirmeler

	Frekans	%
Evet	0	0
Hayır	10	40
Bir fikrim yok	15	60
TOPLAM	25	100

Elde edilen bulgular doğrultusunda deneklerin onu silahlı eylemlerin sosyal kazanımlarına hiçbir olumlu katkısı olmadığını ifade etmiştir. Geriye kalan on beşi ise bu konuda her hangi bir fikir beyan etmemişlerdir.

Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden bazı katılımcılardan alınan değerlendirmeler şu şekildedir:

(Silahlı Eylemlerin Sizce Sosyal Kazanımlara Etkisi Var mıdır?)

3. Katılımcı; *“Silah çözüm değil. Şimdi size şunu söyleyeyim. BDP bizi hiç soruyor mu? Hiç sormuyor. Amaçları çocuklar ölsün partinin oyları artsın. Bu durumda silah onlara oy kazandırıyor.”*

5. Katılımcı; *“Yoktur. Kan dökerek hiçbir yere varılamaz.”*

6. Katılımcı; *“Silah hiçbir zaman çözüm değildir. Keşke benim kardeşim gelip teslim olsaydı ya da yakalansaydı.”*

7. Katılımcı; *“Yok yok ne faydası olur. Bu kaç senedir devam ediyor hani ne sonuca gitmiş ki.”*

9. Katılımcı; *“Neye çözüm arıyorlar bilmiyorum ki ne var ortada.”*

10. Katılımcı; *“Hiç kimsenin burnu kanasın istemeyiz, hiçbir ana bir baba evladının saçının teline zarar gelsin ister mi? Ölenler hep birilerinin evladı değil mi. Silah neyi halleder.”*

11. Katılımcı; *“Hiç bunları konuşmaya bile gerek yok. Öyle şey mi olur. Ne sorun var ki ne silahı ne kazanımından bahsedelim.”*

16. Katılımcı; *“Dedim ya silah hiçbir şeye faydalı olmamış ki, ne çözümü olacak. Şimdi siz beni aramıştınız ya annem çok tedirgin oldu. Çünkü eskiden evden alıp da götürülüp de bir daha geri dönmeyenleri çok duymuş. Şu anda o tedirginlik yok.”*

19. Katılımcı; *“binlerce genci kullanıyorlar birkaç kişinin menfaati için. Kaçakçılık yapıyorlar gençleri kullanıyorlar ama bize biz sizin haklarınızı savunuyoruz diyorlar. Eroin esrar satıyorlar biz sizin hakkınızı savunuyoruz diyorlar. Bunları bilinçli bütün Kürt halkı biliyor.”*

21. Katılımcı; *“Silah, kan, şiddet bugüne kadar neyi düzeltmiş ki bundan sonrada düzeltsin.”*

Diğer katılımcılar silahlı eylemlerin sosyal kazanımlara etkisinin olup olmadığı konusunda bir fikirlerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Ailelerin kırsala giden bireyin gidişiyle alakalı düşüncelerinin neler olduğuna ilişkin verdikleri cevaplar da göz önüne alındığında, bu soruya ilişkin derinlemesine devam eden mülakat sonucunda görülmektedir ki; Aileler, kırsala giden bireyin (amaç, ideal) Kürt halkı için herhangi bir sosyal kazanım elde etmek uğruna bu mücadeleyi vermediği yapılan silahlı mücadelenin de bu kazanımlara etkisi olduğuna inanmadığı ön görülmektedir.

H15- Ailelerin Kendilerini Türk Telakki Edenlere Karşı Bakış Açısına İlişkin Değerlendirmeler (Kendilerini Türk Telakki Edenlere Karşı Bakış Açınız Nedir?)

1.Katılımcı; *“Hepimiz Müslümanız, kardeşiz, ben hep dua ediyorum bu memlekete bir refah, bir huzur gelsin diye.”*

2. Katılımcı; *“Kimseye şudur budur diye ters bakmadık hiç. Hepimiz beraber yaşayıp gidiyoruz.”*

6. Katılımcı; *“Hepimiz kardeşiz, Müslüman insanda ırkçılık olmaz. Huzur İslam’dadır, İslam’da zulüm yoktur. Şimdi senin gücün bana yetti diye beni öldürmek zorunda mısın? Biz Müslümanız diyoruz ama layıkıyla yaşamadığımız için bu hale geldik. Kardeşin bile kendi kardeşinin iyiliğini istemiyor. Bunlar hep cehaletten dolayı.”*

7. Katılımcı; *“Bizim hiç öyle şeylerle işimiz olmaz, bizim görüşümüz bellidir.”*

8. Katılımcı; *“Ne Kürt ne Türk hepsi insan değil mi. İnsanın insanlığı önemlidir yoksa Kürt olmuş Türk olmuş bunlar önemli şeyler değil.”*

9. Katılımcı; *“Kimseye kötü bir gözle bakmıyoruz. İyi insan ne milletten olursa olsun iyidir.”*

12. Katılımcı; *“Ben elhamdülillah Müslümanım. Benim peygamberim diyor ki; kavmiyetçilik haramdır... Ben karşıyım bu işe. Ya hele bir Osmanlıya bak... Adamlar kavmiyetçilik yapsalardı hiç dünyaya egemen olabilirler miydi? Senin benden benim senden bir farkım yok. Varsa o fark ancak insanlığa ne kadar faydalı olduğumuzdur.”*

15. Katılımcı; *“Bir insan Türkçülük yapıyorsa biride Kürtçülük yapıyorsa ikisi de benim nazarımda aynıdır. Ben İslami açıdan bakıyorum her ikisi de İslam’a zarardır.”*

20. Katılımcı; *“Ben 1979 da ben MHP’liydim hatta Belediye Başkanı çıkardık ama o zaman ile şimdiye bakıyorsun Kürt Türk ayrımı var. Baktık ki milliyetçiliği kendi taraflarına çekiyorlar. O zamanki anlayış şimdi yok. Şimdi kürdü dışlıyorlar. Kürdü niye dışlıyorsun Kürt de senin bir kardeşindir. Beraber mücadele ediyorduk ama şimdi değişti. Milliyetçiliği ırkçılığa dönüştürdüler. Şimdi BDP’nin yaptığı da aynı oda ırkçılık.”*

23. Katılımcı; *“Üstünlük yalnız takvadadır. Kürdün Türk’e bir üstünlüğü yoktur önemli olan kişiliktir.”*

Diğer katılımcıların cevapları da yukarıdakine benzer ancak açıklayıcı olmaktan uzak yanıtlar vermişlerdir.

Katılımcıların verdikleri yanıtlar çerçevesinde, etnik kökenli bir örgütün kırsalda faaliyet veren elemanı ile olan akrabalık bağlarına nazaran etnik bir ayrışma içinde olmadıkları, daha çok birleştirici (din, tarihsel birliktelik vb.) unsurlar üzerinden bir bakış açısına sahip oldukları gözlemlenmektedir.

Tablo 12. H16- Kırsala Giden Bireyin Aileleri Açısından Devletin Var Olan Terör Probleminde Sorumluluğu Olup Olmadığına İlişkin Değerlendirmeler

	Frekans	%
Evet	3	12
Hayır	0	0
Bir fikrim yok	22	88
TOPLAM	25	100

Elde edilen bulgular doğrultusunda deneklerin üçü devletin var olan terör konusunda sorumluluğunun olduğunu belirtirken, geriye kalan yirmi ikisi ise bu konuda her hangi bir fikir beyan etmemişlerdir. Bu doğrultuda yapılan görüşmelerde bazı katılımcılardan alınan değerlendirmeler şu şekildedir:

(Sizce Devlet Bu Konuda Sorumlu mu?)

3. Katılımcı; *“devlette bu soruna zemin hazırlıyor. Bu çocuklar bu duruma düşüyor bir sebebi vardır. Yani sinekleri öldüreceğine bataklığı kurutmak lazımdır. Devlet uzun yıllardır bataklığı kurutmadığı gibi daha da çoğalttı. Buraya gelen hiçbir yönetici halkını kucaklamadı. Her gelen ağa paşa olma derdindeydi. Evvelce bir asker olmak yeterdi burada her şeyi yapmak için. Bir rütbesiz er bile borusunu öttürürdü. Bu işi devlet doğurdu demiyorum ama devlet bu ateşi büyüttü.”*

8. Katılımcı; *“Tabi sorumlu. işin bir ucu dağdakilerse diğer ucu kesinlikle devlet. Tamam, PKK’ da yaptı. Yapmadı mı? Geldi adam kaçırdı,*

adam öldürdü, garibanın ekmeğini aldı... Ama devlette yaptı... İşte televizyonlarda izliyoruz. Ergenekon dedikleri örgütte kimler var... Devlet yetkilisi çoğu. Burada senin benim gibi gariban ezildi... Kimseye bir şey olmadı..”

14. Katılımcı; *“Tabi sorumlu neden sorumlu eğitim düzeyini düzeltmedi. Yani Kürdün Türk’ten Türkün Kürt’ten bir fazlalığı yoktur. Eskiden yollar iyi değildi şimdi yollar duble. Yol fark var arada.”*

Diğer katılımcılar bu soruya yanıt vermek istememiştir.

Verilen yanıtların içeriği devletin özellikle ’90 yılların terörle mücadele politikasına ait hatalardan kaynaklı olarak sorumlu tutulduğudur.

Bu veriler bağlamında aynı soruya ilişkin derinlemesine devam eden mülakat sonucunda şu sonuçlara ulaşılmaktadır:

Özellikle 90’lı yıllara ait terörle mücadele politikasının terör sorunun kronikleşmesinde çok önemli bir payının olduğu ve bugün terör sorununu bitirmeye yönelik çalışmaların büyük bir kısmının da devletin değişen terör politikasının halk nezdinde inandırıcılığının olması ile doğru orantılı olduğu öngörülmektedir. Devletin şuan ki terörle mücadele politikasında samimi olduğuna ilişkin en önemli sac ayaklarından biri ise geçmişte hatalı terörle mücadele politikası üreten, uygulayan devlet yetkililerinden hesap sorulabilirliğidir.

H17- Terörün Engellenmesi Açısından Ailelerin Devletten Beklentilerine İlişkin Değerlendirmeler (Terörün Engellenmesi Açısından Devletten Beklentileriniz Nelerdir?)

1. Katılımcı; *“Devlet yatırım yapacak buralara. Özel teşebbüsler ya da devlet kendi eliyle yapacak... Burada ne kadar genç varsa hepsini iş sahibi yapacak. Bunlar üretecek. Üreten adamın dağa işi olmaz... En çokta işsizlik maddiyat gibi sorunlar var dağa gidenlerde.”*

5. Katılımcı; *“Bu sürecin bir an önce mutlu sona ulaşmasını istiyorum. Çocuklar terör konusunda bilgilendirilmesi lazım, çocuklar bilgilendirilirken ailelerinde bilgilendirilmesi lazım. Örgütlerle temasa geçer geçmez ailelere çocuklarıyla ilgili bilgi verilmeli. Dağa çıktıktan sonra bir anlam kazanmıyor. Barış sürecinden sonra gelecek gruptan ilk*

etapta benim çocuğumun ismini Beşir Atalay'a vermenizi istiyorum. Bizim aile kesinlikle teröre karşıdır."

7. Katılımcı; *"Ekonomi iyi olursa, şu dış devletlerin etkisinden kurtulursak kendi kendimize yetersek her şey daha güzel olacaktır."*

12. Katılımcı; *"Kimse dağa gitmesin, herkes rahatça yaşasın, analar ağlamasın, iş olsun gençler çalışsın."*

14. Katılımcı; *"Devlet herkese eşit davransın, karakoldaki asker, korucu polis iyi olsun. Barış diyorlar halen korucu alıyorlar, bu nasıl barış. Millete fabrika yapsın, iş versin her şey daha güzel olur."*

20. Katılımcı; *"Devletten razıyız, bir sıkıntımız yok."*

22. Katılımcı; *"Devletten en ufak bir sıkıntı görmedik. Yani evladım da kesinlikle ne bir şiddet nede bir baskı görmedi, zaten yurt dışına gittiğinde 17 yaşındaydı. Ee Allah a şükür maddi durumumuz da kötü değildi. Ben dedim ya yapabiliyorsanız hepsini toplayın getirin o gidenlerin. Hepsi orada yığılmış. Suçu olanlar cezasını çeksın, olmayanlarda ailelerine kavuşsunlar."*

23. Katılımcı; *"Devlet yol yapıyor, hastane yapıyor ha keşke daha zengin olsak, herkes rahat çalışsa rahat geçinse belki daha iyi olur. Ortalıkta boş gezen insanlar olmasa belki daha güzel şeyler olur."*

24. Katılımcı; *"Bu dağa adam gönderenler var ya onları engellemek lazım."*

25. Katılımcı; *"Hata olarak çocuğum dağa çıkmadan önce yetkililer gelse dese ki abi bak oğlun böyle böyle işlerin içinde. O zaman ben çocuğumu engelledim en azından. O zaman işte devlet bize sahip çıkıyor derdim."*

Katılımcıların geri kalanı herhangi bir beklenti içinde olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Verilen yanıtların çerçevesinde, ailelerin devletten beklentilerinin bölge halkının ekonomik kalkınmasında devletin öncülük etmesi gerektiği, bu sayede terör örgütünün insan kazanımı açısından en önemli kozunun elinden alınabileceği ön görülmektedir.

H18- Ailelerin Kırsala Giden Bireyin Kırsal Alanda Faaliyet Göstermesine İlişkin Değerlendirmeler (Çocuğunuzun Kırsal Alanda Faaliyet Göstermesiyle İlgili Düşünceleriniz Nelerdir?)

13. Katılımcı; “Bana terörist babası demelerinden son derece rahatsızım. Şimdi ben kendim birkaç kez Kuzey Irak’a gittim. Oraya giderken insan yerine konulmadık, ben ve eşime kötü muamelede bulunuldu. Sürekli kimlik uygulaması, 40 dakika sorgudan geçildikten sonra Metina’ya gidebildik. Biz gitmeden önce bize dediler örgüt zorla kimseyi tutmaz, orada faaliyet göstermek istemeyen geri gelebilir dediler. Şimdi buna benim hanım inandı. Ben hanıma dedim bu tür söylemlere inanma. Oraya gittik çocuğumuzun pişman olduğunu bizim hanım gördü. Çocuk korkudan gelmek istiyorum bile diyemedi. Çocukları tehditle dağda tutmaya çalışıyorlar. Ailene ve sana zarar veririz diyorlar. Bir de biz oraya gittik, onlar Kürtçe bizler Zazaca bildiğimiz için bir kelime bile Kürtçe konuşmadık. Hepimiz Türkçe konuştuk. Benim çocuğum bir dava için değil tamamen arkadaşları tarafından kandırılıp Kandil’e çıkartıldı. Bize Kürt dayatmasında bulunanlara bile kürdüm diyebiliyorum ama PKK’lı mısınız söylemine aslı hoşgörülü yaklaşmıyorum, çokta karşıyım. Boynum gitse de kesinlikle PKK’lıyız demiyorum. Şimdi bakıyoruz Taksim’e insanlar iki ağacı bahane ederek hükümeti protesto etmeye başlamışlar. Bu ülkede 30 yıldır terör belası var, anneler sürekli ağlıyor, bunların bir gün bu terörün bitmesini istediklerini hiç duydunuz mu? Ama bu terörden rahatsız olan bir hükümet var, bu sorunu çözmek isteyen bir başbakan var. Şimdi onlar Başbakanımızı darbe yolu ile indirmeye çalışıyorlar. Neymiş efendim devrim. Doğudaki insan yürüyüş yaparken, taş atarken terörist, batıdakiler polise taş, Molotof atarken devrimci var mı böyle bir şey? Müslüman insan uyanık olmalı. Şiddetten hep uzak olmalı. Benim devletten istediğim çocuğumun geri getirmesi. Benim gücüm olsaydı çocuğumu geri getirirdim. Şimdi Kars’ta bir Dernek Başkanın kızı da dağa çıkmış. Ben onunla konuştum. Uğraş ver kızını geri getir, senin kızın da kandırılmış. Onla eşi dedi ki bizim oraya giden kızımız olmaz, olamaz, ölse de umurumuzda değil dedi. Şimdi oraya gidenlerin çoğu kandırılmış, orada olanların çoğu pişman. Mahmur kampına gittim oranın durumu içler acısı. Toprak yığınların altında

yaşamlar, ayaklarına geçirecek giysisi olmayanlar, örgütten kopup ta ayağı sakat olanlarla dolu. Devletin oraya kadar elini uzatması, oraları ıslah etmesi, bataklığı kurutmasını istiyorum. Hiç bir Müslüman insanın bu durumdan hoşnut olacağını düşünmüyorum. Sizden istediğim 4 yıldır özlemimi çektiğimiz çocuğumuzun tekrar bize kazandırmanızdır. Bunun yanında orada olup da pişman olanların da ailesine kazandırmanızı istiyorum. Son diyeceğim de bu sürecin bir an önce sonuca ulaşmasıdır.”

Yalnızca bir katılımcının düşüncelerini ifade ettiği bu sorunun, genel anlamda tüm katılımcıların içinde bulunduğu koşullar ve görüşme esnasında kendilerini ifade etme biçimlerinde de gözlemlenmektedir. Bir terörist yakını olmaktan son derece rahatsız oldukları, bu rahatsızlığın sosyal hayatta sürekli kendilerini olumsuz etkilediği ve mümkün oldukça kırsala gitmiş bir bireyin yakını olduklarını gizledikleri gözlemlenmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ

Bu tez çalışması öncelikle; örgüt mensuplarının aileleri özelinde; kırsala giden çocukları/kardeşleri açısından “*maktul*”, örgüt mensubu yakınlarının gidişi sonrasında yaşananlar bakımından da birinci dereceden “*terörün mağdurları*” olduklarını açıkça ortaya koymaktadır.

1984’ten itibaren fiili olarak silahlı eylemlere başlayan PKK terör örgütünün silahlı eylemlerinden en çok da kendilerini Kürt telakki eden yurttaşlarımız mağdur olmuştur. Bu mağduriyete rağmen örgütün hem siyasi uzantılarının hem de YDGH, KCK gibi şehir yapılanmalarının yine Kürtler tarafından desteklenmesi son derece ironik bir durumdur. Bu ironinin oluşmasına sebep olan faktörlerin ne olduğu irdelendiğinde örgütün yapmış olduğu psikolojik harekât çalışmalarının ne kadar başarılı olduğu ve örgüte sağladığı katkının ne kadar pozitif olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu duruma örgütün yapmış olduğu psikolojik harekât çalışmalarının yanı sıra devletin, gerek yanlış gerekse eksik yaptığı çalışmaların da katkı sunduğu söylenebilir.

Yapılan mülakatların sonucunda “örgüt mensubunun şuan nerede olduğu hakkında ailelerin bilgilerinin olmadığı” birinci hipotezini desteklemektedir. Bu durum yalnızca, üniversite sürecinde örgüte katılan ve örgüt içinde üst düzey görevlerde bulunanlar açısından geçerli değildir.

Araştırma, ailelerin çocuklarının kırsala gidiş nedenleri ve süreçleriyle alakalı bilgi sahibi olmamaları pasif aile tutumlarından kaynaklandığını da ortaya koymaktadır. Örgütün, bireyleri kırsala yönlendirme aşamasındaki ikna sürecinde özellikle bu hususa dikkat ettiği görülmektedir. Pasif aile yapılarında bireylerin günlük yaşamları ve problemlerin ebeveyn ilişkisinde dile gelmemekle beraber çocukların ev dışında ne yaptığı nasıl bir ortam içinde bulundukları da denetlenmemektedir. Bu yargının oluşmasına özellikle kırsala giden bireylerin örgüte neden katıldığı hakkında sorulan soruya ailelerin “bilmiyoruz” yanıtı da katkı sunmaktadır. Bu durum araştırmaya başlarken “Örgüt mensubunun kırsala gidiş nedenlerine dair bilgilerinin olmadığı ancak örgüte nasıl katıldıklarını bildikleri” şeklindeki ikinci hipotezi desteklemektedir.

Araştırmada, katılımcıların çocukları/yakınları ile iletişime geçme konusunda herhangi bir girişimlerinin olmadığı, bu konuda istekli oldukları ancak herhangi bir yol bulamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu soruya yanıt vermeyen ailelerin bu tür

girişimlerde bulundukları fakat bunu devletin ilgili organlarıyla paylaşma isteği duymadıkları sonucuna ulaşıldığı da tespit edilmiştir. Bu çerçevede “ailelerin örgüt mensubu yakınları ile iletişim kuramadıkları” yönündeki üçüncü hipotez araştırmanın sonuçları itibari ile desteklenmektedir.

Araştırmada, Katılımcıların kırsala giden aile bireylerinin ardından örgüte müzahir gruplar tarafından çokça taciz edildiği ancak “ailelerin özellikle kırsala giden bireylerinin ardından örgüt ve müzahiri olan her türlü yapılanmaya karşı bir duruş gerçekleştirdiği” yönündeki dördüncü hipotezi doğrulamaktadır.

Örgütün kırsala giden örgüt mensupları adına en önemli propaganda başlıklarından biri olan “halk kahramanı”, “özgürlük savaşçısı” gibi algı çalışmaları hedef kitle açısından rağbet gören bir propaganda başlığıdır. Ancak ne var ki, ailelerin kırsala giden bireyin ardından ifade ettikleri düşünceleri, kırsala giden bireyin bir halk kahramanı, kurtuluş savaşçısı gibi pozitif algı doğuran bir algıya sahip olmadıklarını göstermektedir. Yapılan mülakatların sonuçları araştırmanın “Ailelerin, Örgüt mensubunun kırsala gidişiyle alakalı düşüncelerinin olumsuz olduğu” beşinci hipotezini onaylamaktadır.

Örgüt mensuplarının kırsala gidişinin ardından ailelerin bireyin geri dönebilmesi için sağlıklı iletişim kanalları bulamadığı, devletin ilgili kurum ve kuruluşları tarafından bu süreçte ailelere yardımcı olmak maksadı ile planlı ve sistematik bir çalışmanın var olmadığı görülmektedir. Aileler yakınlarının kırsal sürecinde iletişime geçmek maksadıyla yaptıkları tüm çalışmaları bireysel bazda yaptığı ve devletin ilgili kurum ve kuruluşlarıyla bunları paylaşma eğiliminde olmadıkları görülmektedir. Dolayısıyla örgüt mensubunun kırsaldan dönmesi için ailelerinin bir çabalarının olduğu ve bu çabalarını belirli periyotlarda tekrarladığı şeklindeki altıncı hipotez araştırmanın sonuçları tarafından desteklenmektedir.

Araştırmanın yedinci hipotezi olan “ Devletin kırsala giden örgüt mensubunun ardından aileye yaklaşımı / bakış açısının olumlu olduğu ”, katılımcıların bu doğrultuda sorulan soruya verdikleri yanıtlar çerçevesinde doğrulanmıştır. Devletin ilgili kurum ya da kuruluşları tarafından ailelere karşı genelde pozitif bir tutum sergilediği ancak bu ailelere yönelik sistematik - daha önceden düşünülmüş ve planlanmış - bir uygulama metodunun olmadığı görülmektedir. Bu veriler bağlamında aynı soruya ilişkin derinlemesine yapılan mülakat sonucunda gösterilen pozitif tutumun, devlet yetkilisinin yaklaşım tarzıyla doğru orantılı olduğu görülmektedir.

Araştırmaya başlarken ortaya koyulan “Örgüt mensubunun kırsala gidişinin ardından Devletin herhangi bir kurumu ya da kuruluşunun aileyle irtibata geçtiği ” sekizinci hipotez mülakatlar çerçevesinde desteklenmemektedir. Kırsala giden bireyin ardından ailelerle irtibat kurulmaması, devlet kurum ve kuruluşlarının kırsala giden bireylere yönelik çalışmaların “Eve Dönüş Yasası” gibi kanunların çerçevesinde kaldığını sahada bireyin geri getirilmesi amacı ile sistematik bir çalışmanın olmadığını göstermektedir. Bu veriler bağlamında aynı soruya ilişkin derinlemesine devam eden mülakat sonucunda, böylesi çalışmaların belirli bir standarda kavuşturulmasının gerekli olduğu, bu çalışmaların içeriğine özellikle ailelerinde dahil edilmesi gerektiği öngörülmektedir.

“Devletin herhangi bir kurum ya da kuruluşundan ailelerin aynı ya da nakdi bir yardım almadığı” yönünde ortaya koyulan dokuzuncu hipotez araştırmanın sonuçları tarafından desteklenmemiştir.

Araştırma sonuçları itibariyle; ailelerin, “Devletin terörle mücadele şeklini olumlu buldukları” şeklindeki onuncu hipotezini desteklemektedir. Ancak kendi yakınlarının geri getirilebileceğine ilişkin umutlu olmadıkları da dikkat çekmektedir.

Katılımcıların verdikleri yanıtlar, “Anadilde serbestlik yasasının aileler açısından olumlu karşılandığı” yönündeki on birinci hipotezi desteklemekte olup ana dilin serbestliğinin yasalar tarafından desteklenmiş olmasının sahada olumlu bir algı doğurduğunu, örgütün en önemli propaganda başlıklarından biri olan ana dil konusunun halk üzerinde oluşturduğu ötelenmiş kimlik algısını da yıktığı öngörülmektedir.

“Örgüt mensubunun ya da ailenin devlet tarafından geçmişte bir baskıya maruz kaldığı ancak günümüzde böyle bir baskı görmedikleri,” şeklindeki on ikinci hipotez katılımcıların yanıtları ile desteklenmiş olup, katılımcıların çoğu tarafından geçmişte maruz kaldıkları baskılara dair konuşmaktan çekinmeleri ve 15. Katılımcının “ *Ben sana bir örnek vereyim. Yaklaşık 14-15 sene evvel ben o zaman köyde oturuyorum. Evliyim. Köye jandarma geldi. Evleri arayacağız dediler. Biz de tabi köyün ortasında toplandık. Evleri aradılar bir şey bulamadılar tabi. Böyle kışa girmişiz hava üşütüyor adamı yani. İşte hamilesi var, yaşlısı var. Bir de ev haliyle çıkmışız. Üzerimizde bizi koruyacak öyle kalın bir şeyde yok... Askerlerin başındaki adam tuttu arama bittikten sonra ben diyeyim 10 sende 15 saat eve girmeyi yasak etti. Başımızda da asker var. Hatta o zaman çocuklardan çoğu zatürre oldu. Merhamet diye bir şey yoktu. Yanlış anlamayın ama bunu ben yaşadım. Tabi bu bizim yaşadığımız devede kulak. O*

zamanlar neler duyuyorduk neler. Allah bir daha yaşatmasın...” ifadeleri ile de desteklenmektedir.

Araştırmaya başlarken “Ailelerin, Polis ve Askere bakış açılarının olumsuzluk içerdiği,” on üçüncü hipotez araştırmanın sonuçları ile desteklenmemektedir. Aksine “*Ben bir Polisle nişanlıyım, olsaydı polisle vermezlerdi*” şeklinde alınan yanıtlar kimi ailelerin olumlu bir tutum içinde olduklarını bile göstermektedir.

Ortaya koyulan hipotezlerden on dördüncüsü olan; “Ailelerce silahlı eylemlerin sosyal kazanımlara etkisinin var olduğunu düşündükleri” savı araştırma kapsamında desteklenmemiştir. Ailelerin, kırsala giden yakınlarının gidişiyle alakalı düşüncelerinin neler olduğuna ilişkin verdikleri cevaplar da göz önüne alındığında; Aileler, kırsala giden bireyin Kürt halkı için herhangi bir sosyal kazanım elde etmek uğruna bu mücadeleyi vermediği, yapılan silahlı mücadelenin de bu kazanımlara etkisi olduğuna inanmadığı görülmektedir.

Katılımcıların verdikleri yanıtlar çerçevesinde, etnik kökenli bir örgütün kırsalda faaliyet veren elemanı ile olan akrabalık bağlarına nazaran etnik bir ayrışma içinde olmadıkları, daha çok birleştirici (din, tarihsel birliktelik vb.) unsurlar üzerinden bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir. Araştırmanın kapsamında bulunan “Kendilerini Türk telakki edenlere karşı bakış açılarının olumsuzluk içerdiği,” on beşinci hipotez desteklenmemektedir.

Özellikle 90’lı yıllara ait terörle mücadele politikasının terör sorununun kronikleşmesinde çok önemli bir payının olduğu ve bu sorunun aşılabılmesinin yolunun devletin tam anlamıyla doğru politikalar geliştirip uygulamasıyla mümkün olacağı görülmüştür. “Ailelerin terörün varlığından Devleti sorumlu tuttuğu,” on altıncı hipotez bu sonuçlar ışığında desteklenmektedir.

Araştırma kapsamında ortaya koyulan on yedinci hipotez; Terörün Engellenmesi Açısından Devletten Beklentilerinin olduğu ve bu beklentilerinin bölge halkının ekonomik kalkınmasında devletin öncülük etmesi yönünde vurgulanarak desteklenmektedir.

Araştırmanın son hipotezini oluşturan “aileler açısından bireyin kırsalda faaliyet göstermesine yönelik olumlu duygu ve düşüncelere sahip oldukları” şeklindeki on sekizinci hipotez katılımcılardan yalnızca biri haricinde konuşmak istemeyerek, yanıt veren tek katılımcının ise “*Bana terörist babası demelerinden son derece*

rahatsızım...” diye başlayan ifadeleri bu doğrultuda ortaya koyulan hipotezin araştırma tarafından desteklenmediğini göstermektedir.

ÖNERİLER

Çözüm süreci adı altında başlatılan ve içinde anadil serbestliğinin de bulunduğu düzenlemelerin örgüt mensuplarının aileleri açısından olumlu görülüyor olması, terörle bu kadar organik bir bağa sahip olmayan, ilgisiz ya da sempatizan boyutundaki bireyler açısından da olumlu karşılandığının bir göstergesidir.

Görüşülen ailelerin ÇÖZÜM SÜRECİ diye adlandırılan ve yaklaşık üç yıllık bir süreci kapsayan devletin ortaya koyduğu politikaların terör sorununun sosyolojik açıdan bugüne kadar olagelmiş problemlerini çözebileceğinden umutlu olduklarını ve ısrarla bu sürecin geliştirilerek devam etmesi gerektiğini ifade ettikleri görülmüştür.

Günümüz koşulları açısından “ÇÖZÜM SÜRECİ” hem politik hem de toplumun büyük bir kısmı tarafından reddedilse de, unutulmamalıdır ki; bu sürecin terörle mücadele bağlamında birçok katkısı olmuştur. En önemli katkısı ise; Türkiye’nin terörle mücadele tarihi açısından bakıldığında ilk defa alternatif bir yöntem ortaya koymuş olmasıdır. Bu yöntem devlet tarafından ilk defa denenilen bir yöntem olması sebebiyle birçok hata yapılmıştır. Ancak bu hataları da dahil ederek ciddi tecrübeler edinilmiştir. Yine bu süreçte ileri demokrasi adına söz konusu bu çerçeve bağlamında birçok değişiklik yapılmıştır. Tüm bu tecrübe ve ileri demokrasi adına atılan adımlardan vazgeçmeden yapılagelmiş doğru uygulamalarla devam edip yapılmış hatalı politikalardan uzak durarak yeni bir perspektifle terörle mücadele edilmesi gerekmektedir.

Çözüm süreci diye adlandırılan bu zaman diliminin başladığı nokta doğru irdelendiğinde örgütün silahlı mücadele ile bir yere gelinemediği inancının pekiştiği görülmektedir. Başlangıç noktasında örgüt tarafının masaya oturmasını sağlayan en önemli gerçeğinde bu olduğu görülmektedir. Örgütün tabanında var olan özgüven zayıflamış, gerek şehir yapılanmaları gerekse örgütün siyasi yapılanmalarının artık devreye girmesi gerektiği yaygın bir kanaat haline gelmiştir. Sürecin başlamasındaki bu en önemli neden, sürecin devamında örgütün yeniden eleman kazanma ve lojistik anlamda yeniden yapılanmasına zemin hazırlarken devletin terörle ilgili kurum ve kuruluşları bu sürecin gerisinde kalmıştır. Bu geri kalmışlığın nedenleri üç ana başlık altında toplanabilir:

- Birincisi; süreç boyunca devlet kurumları arasında güncel bilgi ve görev dağılımının yapılmamış olması,
- İkincisi; kalkınma planlarının bölge halkına geçici ve devamlılığı olmayan projelerle sağlanması,
- Üçüncüsü ise; her an manipülasyona açık hale gelmesidir.

Şu an ki konjonktürden bakıldığında devlet olarak çözüm sürecinden taraflar arasında en az kazanım sağlamış olmak, bu sürecin yeniden revize edilerek bir yol haritası gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Gelinen nokta itibariyle kamu düzenin tahsisi adı altında çözüm sürecinin yeniden tesisi ve devlet olarak yeniden sürecin devlet lehine işletilmesi makul ve mantıklı bir yöntem olarak değerlendirilebilir. Bunun içinde öncelikle kısa orta ve uzun vadede yapılabilecek politika ve tutumların geliştirilmesi sorunların çözümüne ilişkin stratejik açıdan katkı sağlayabilir.

Kısa vadede yapılması gerekli olan politika;

Tezin oluşturulma aşamasında, öncelikle örgütün Sur vb. yerlerde başlatmış olduğu ve ilerleyen zaman dilimlerinde de farklı lokal bölgelerde hendek kazmak suretiyle ortaya koyduğu eylem şekli her ne kadar örgüt adına ciddi kayıplar sağlasa da, devlet açısından dezavantajlara dönüşmüş olup örgütün bu sürecin planlayıcısı ve oyun kurucusu olmasını sağlamaktadır. Oyun kurucusunun örgüt olduğu bu sürecin tek aşamadan oluşmadığı ve atılan adımların önüne geçmenin de, kurulan barikatları yıkmaktan geçmeyeceği bilinmektedir.

Özellikle örgütün bu mücadele tarzı sadece savunma içermekte ve bu süreçte güvenlik güçlerimiz adına psikolojik yıpranmayı getirmektedir. Güvenlik güçlerimizin psikolojik açıdan yıpranmasının örgütün dillendirmediği en önemli amaçlarından biri olduğu düşünülmektedir. Örgüt kanadından yapılan açıklamalar bahar aylarından itibaren örgütün eylem stratejisinin değişeceği yönünde olduğu gerçeği göz önüne alınırsa;

- 1- Örgüt bu süreçte Sur, Cizre vb. yerlerde sürdürdükleri mücadeleyi kazanmayı değil bu süreçte güvenlik güçlerimizi psikolojik anlamda yıpratmayı,
- 2- Güvenlik güçlerimiz açısından oluşturabildiği psikolojik yıpranma ve motivasyonsuzluk ile ikinci aşamadaki halk ayaklanması sürecine girmeyi

- 3- Devletin bu lokal bölgelere müdahalesi esnasında halka dönük yaptığı / yapabileceği hataları kendi tabanında ve uluslararası platformda bir propaganda malzemesi olarak kullanmayı,
- 4- Bu operasyonlar sırasında şehit düşen her güvenlik görevlisi ile de ülkenin batısında yeniden bir Kürt düşmanlığı doğurmayı planladığı öngörülmektedir.

Bununla birlikte Çınar'daki lojman saldırıları göz önünde bulundurulduğunda, bu yöre halkının teröre mesafeli duruşu olduğu kadar, alt niyetinde örgütün güvenlik güçlerimizi profesyonellikten uzaklaşarak duygusal davranıp hata yapmaya zorladığı da görülecektir.

Tüm bu gelişmeler ışığında yapılan tespitler özellikle bahar aylarından itibaren örgütün değişecek olan ve ikinci aşamada yani yeniden bir “SERHİLDAN” (halk ayaklanması) denemesinde elini güçlendireceği öngörülmektedir.

Unutulmamalıdır ki, örgüt böylesi bir halk ayaklanması ve dolayısıyla kamu düzenine yönelik oluşturmaya çalışacağı zararlar için şuan ciddi alt yapı oluşturma gayreti içindedir. Sur, Cizre gibi yerlerde verilen mücadelenin amaçları temelde bu sebeplere dayandığı düşünülmektedir. Bu amaçlar doğrultusunda önümüzdeki zaman dilimi içinde yeni ilçe ve bölgelerdeki aynı mücadele taktiği ile devamı edeceği öngörülmektedir.

Özellikle psikolojik anlamda yıpratılan güvenlik güçlerinin, bu süreç uzadığı müddetçe yıpranma katsayıları artacak ve örgüt ikinci aşamaya geçtiğinde mukavemet gösterme ve bastırma çalışmalarında mevcut personelin motivasyonsuzluğundan ve yıpranmışlığından kaynaklı olarak kamu düzeninin tahsisi ve korunması hususunda ciddi zafiyet gösterileceği düşünülmektedir.

Bu sebeple Operasyonel birimlerin bu aşamadan sonra yapması gerekenler kısa vadede bitirme planından daha çok biraz daha zamana yayarak risk teşkil eden bölgelerin abluka altında tutulması kaydıyla ve bu süreçlerde şok baskınlarla içeride bulunan ve mukavemet gösteren teröristlerin psikolojik açıdan yıpranması ve yılmasını sağlamak şeklinde yapılması tercih edilebilir.

Şuan örgütün bekleyen, güvenlik güçlerimizin ise sürekli içeri girebilmek için verdiği mücadele tam da örgütün istediği şekilde güvenlik birimlerinin ciddi zayıflar vermesine sebep olmaktadır.

Lokal olan bu bölgelerde abluka ve şok baskınlar şeklinde müdahale tarzları hayata geçirilirken, bu bölgelerin dışında kalan şehrin diğer kesimlerinde çözüm süreci dillendirilmelidir. (Bunun için oluşturulacak kadroların niteliği Çözüm Süreci'nin nasıl revize edilebileceği konusundaki kanaatlerde dile getirilecektir.) Böylece bahse konu kadro halk içinde hem vatandaşların sürece nasıl baktığını hem de toplumsal algıda gerekli müdahaleleri yapmak kaydıyla örgütün ikinci aşamaya geçmemesi yönünde çalışmalar yapması öngörülebilir.

Bununla birlikte girilecek olan bu yeni dönem çok titiz ve sürecin hassasiyetine uygun devletin şeffaflık, doğruluk ilkelerine riayet etmek kaydıyla, detaylı çalışmalar yapılarak halka arz edilmelidir. Aksi takdirde kendiyle çelişen bir devlet imajı çıkar ki, bu ülkenin batısında ciddi bir kaos oluşturma riskinin ortaya çıkarabileceği öngörülmektedir.

Toplumsal olaylara müdahale edileceği zaman, kalabalığın kontrollü bir şekilde alandan çıkabilmesi için bir yerin açık bırakılması yönteminde olduğu gibi aynı prensiple, operasyonların en üst düzeyde gerçekleştirildiği günlerde devlet olarak; halka hala kulak vermeye çalışan, bunun için halkla diyalog kanallarını açık tutan bir politika ortaya koymak önemlidir. Bu yaklaşım ile halkın örgüte müzahir olmayan kesimi tarafından; güven ortamının tesisine katkı sunmasına, örgüte müzahir olan kesimler açısından ise kamuoyu oluşturmak için yoğun şekilde yaptığı propagandanın içeriğini ve etkisini kırmak amaçlanabilir.

Bununla birlikte operasyonların TSK emir ve komutasından çıkarılıp polis bölgesi olan yerlerde bu operasyonların Emniyet personeli tarafından yürütülmesinin sağlanması önemli görülmektedir. Zira askerin müdahale şekli daha fazla yıkıma dayalı olup profesyonellikleri de kırsalda yapılan operasyonları kapsamaktadır.

Bununla beraber örgütün siyasi uzantılarının hükümete yönelik çağrılarda bulunmak suretiyle çözüm sürecinin yeniden başlatılması yönündeki beyanları, aslında ilgili devlet organlarına değil halka kendilerinin her zaman barışçıl bir politikadan yana olduklarını ifade etmek maksadıyla dile getirildiğinin bilinmesi gerekmektedir. Hükümetin ilgili yetkilileri bölge halkına yapılan bu propagandaya karşı antipropaganda geliştirmeleri öngörülmektedir.

Orta vadede yapılması gerekli politikalar

Öncelikle doğu ve güneydoğuda yaşayan halk için yaklaşık üç yıl boyunca devam eden çözüm sürecinde yaşanan rahatlığın büyük bir önemi vardır. Bu süreç yöre halkının yeniden 90'ların yaşanmaması için her şeye açık olmasını sağlamaktadır. Kamu düzeninin tahsisi için son on aylık süreçteki bu çatışmalı ortam bölge halkı üzerinde, geçmişin acılarından kaynaklı korkularını tetiklemektedir. 1 Kasım seçimleri öncesinde bazı siyasi propagandaların “Beyaz Toros” gibi imgelerle donatılması da bu duruma olumsuz katkı sunmuştur.

Olağanüstü zamanlarda olağanüstü tedbirler gerektiği göz önünde tutularak örgütün siyasi ve şehir yapılanmalarının çıkarmaya çalıştığı kaos ortamının halk tarafından reddedilmesi ve devlet tarafında yer alabilmesi için devlet organlarının otoriteyi sağlamak adına her türlü tedbir ve uygulamadan geri durmaması elbette önemlidir. Ancak bu tedbirlerin uygulanması aşamasında bölge halkının ‘90’larda devletin hatalı politikalarından kaynaklı yaşadığı travmaları yeniden canlandırmamak için son derece titiz davranılmalıdır. Bu profesyonel ve hassas yaklaşım sadece operasyonları yürüten birimlerin tutumlarının yanı sıra politikacıların, yorumcuların ve medyanın da bölgede yaşanan çatışmalı sürece dair beyanlarında da var olması önemli görülmektedir.

Operasyonların en şiddetli süreçlerinin yaşandığı koşullarda kısa vadede yapılması öngörülen taktiksel ve stratejik değişikliklerle birlikte çözüm sürecinin dillendirilmesi de eş zamanlı olarak halka arz edilebilir. Ancak çözüm sürecinin dillendirilmesi siyasi aktörler tarafından değil bölgede görev yapacak uzman bir kadroyla ve bölge halkıyla yüz yüze gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bunun gerçekleştirilebilmesi için de elbette Çözüm Süreci’nin yeniden revize edilmesi gerekmektedir.

ÇÖZÜM SÜRECİ VE SÜRECİN REVİZE EDİLMESİ

Çözüm Sürecindeki Riskler ve Sorunlar

Şiddet eylemlerine devam eden ve silahlı kuvvetini koruyan bir terör örgütünün taraf olduğu bir “Çözüm Süreci” nin sağlıklı bir şekilde işlemesi oldukça zordur. Terör örgütünün silahlı gücünün varlığı aynı etnik grubun içinden ılımlı aktörlerin ortaya çıkmasını engellemekte, çözüm sürecinin ilerlemesine engel olmaktadır. Terör örgütleri çoğu zaman konjonktürel menfaatleri gereği belirli dönemlerde ateşkes ilan etmekte

veya ateşkesi bozabilmektedir. Bu keyfi tutum çözüm süreçlerinde terör örgütünü güvenilir taraf olmaktan çıkarmaktadır. Terör örgütleri genellikle silah bırakmayı kabul etmemekte, varlığını değişik yapılar vasıtasıyla sürdürme seçeneğine yönelebilmektedir. Bu eğilim, örgütün özellikle kendi varlığını idame ettirebildiği şartların mevcut olduğu dönemlerde, örgütü çözüm sürecinin önündeki en büyük engel haline getirmektedir.

Çözüm süreci çatışmaya taraf olan aktörlerin birlikte hareket ettiği ve uzlaşmak için çaba sarf ettiği barışçıl bir süreçtir. Etnik ayrılıkçılığı hedefleyen terör örgütü ile merkezi devlet arasında çözüm istikametinde işbirliği ve ortak çaba ancak örgütün şiddet eylemlerini sonlandırması ile başlayabilir. Terör örgütü mensuplarının silah bırakacağı takvimin tespiti ve bu takvime riayet ise sürecin ilerlemesi için olmazsa olmaz bir koşuldur. Çatışma çözümü, tarafların menfaatlerinin kazan-kazan anlayışı çerçevesinde ele alınması ile gerçekleşebilir. Ancak terör örgütleri genellikle temsil ettiğini iddia ettiği etnik grup yerine örgütün menfaatinin müdafaa etmeye yönelmektedir. Örgütün menfaati ise çoğu zaman silahlı kuvvetinin korunması ve bu kuvveti idame ettirmek için sürdürdüğü yasadışı faaliyetleri sürdürmesi ile bağdaşmaktadır. Son olarak ise süreç ve sonuç barışçıl olmalıdır. Silahlı kuvvetini muhafaza etmeye çalışan ve şiddet eylemleri gerçekleştirmeye devam eden örgüt ile devlet arasında barışçıl bir süreç mümkün değildir.

Etnik terörizmin bulunduğu çatışmalarda, terör örgütlerinin çözüm sürecine taraf statüsüyle katılması temsil konusu açısından da problem doğurabilmektedir. Terörizm, genellikle geniş halk kitlelerinin tasvip etmediği bir mücadele biçimidir. Terörist saldırılarla sivilleri hedef alan bir örgütün güçlü bir sosyal taban inşa etme projesi çoğu zaman başarısız olmaktadır. Diğer taraftan terör örgütü, temsil ettiğini iddia ettiği etnik grubun temsilciliğini silahlı kuvvetini kullanarak tekelinde tutma eğilimi göstermektedir. Terör örgütü bu nedenle sivil girişimler tayin etmekte, bu girişimlerin örgütün talimatları doğrultusunda siyasi temsil niteliği kazanmasına çabalamaktadır. Aynı etnik grup içinde farklı çizgide faaliyet gösterebilecek sivil toplum kuruluşlarının gelişmesi ise baskı ve tehdit ile engellenmektedir. Böylece örgütün kendi menfaatleri doğrultusunda yönlendirdiği sivil görünümlü bir süreç ortaya çıkmaktadır. Neticede terör örgütü, iç ve dış kamuoyuna kendi amaç ve hedeflerini söz konusu etnik unsurun talepleri gibi takdim etmekte, varlığına meşruiyet kazandırmaya çalışmaktadır.

Çözüm Sürecinin revize edilmesi

Çözüm sürecindeki yenileme öncelikle masada iki taraf oluşturmaktan başlanmalıdır ve çözüm süreci örgütün silahlı eylemlerine son vermeye değil, örgütün halk tabanını bitirmeye yönelik olmalıdır. Yenilenen Çözüm Süreci'nde örgütün silahlı unsurlarına yönelik yapılması gereken askeri müdahalelere asla ara verilmemelidir. Mevcut olan müzakereler bir taraftan İmralı ile bir taraftan Kandil ile bir taraftan da örgütün siyasi yapısı ile olması sürecin sağlıklı yürümesinin önündeki en büyük sorunlardan biridir.

Çözüm sürecinde devlet olarak gerek kandil gerek İmralı gerekse örgütün siyasi yapılarının taleplerini karşılamak yerine öncelikle çözüm sürecinin önemli olduğu ve bunun örgütün tabanı açısından alternatifi olmayan bir yol olduğu algısı sağlanmalıdır. Bunun gerçekleştirilmesi içinde uygun zemin ve şartların olduğu öngörülmektedir. Sürecin yeniden en fazla kazananı olmak için örgütün silahlı unsurlarına ciddi zararlar vermek maksadı ile yapılan operasyonlar şuana kadar gerçekleşen çatışmalı süreçte sağlanmıştır.

Çözüm Sürecinin gerekliliği, örgüt ve türevi olan her türlü yapı tarafından vazgeçilemez bir başlık olduğu kabul görebilmesi için örgüt açısından bu çatışmalı ortamda oluşan özgüven eksikliğinden faydalanarak demoralize olan örgütün tabanına yönelik propaganda çalışmaları yapılabilir.

Bu aşamada başarı sağlanması, özellikle çözüm sürecinin hem Kandil hem İmralı hem de örgütün siyasi yapılanmasını oluşturan türevleri açısından devletin muhataplarının şımarıklık diye atfedilecek talep ve isteklerinden vazgeçerek yeniden ana problemin çözümü için odaklanmalarını sağlayacağı düşünülmektedir.

Unutulmamalıdır ki, devletin muhatabı olarak gözüken bu yapılanmanın içinde yer alan kişilerin büyük bir kısmında 90'ların sindirme politikasına maruz kalmalarından kaynaklı olarak alt benliklerinde bu korku atmosferini yaşamış psikolojik alt yapı vardır. Korku ilkel bir duygudur ve bu şartlar da yeniden çözüm sürecinin asıl bölge halkı için vazgeçilmez bir unsur olduğunu hissettirmek için kullanılabilir.

90'larda devlet tarafından uygulanan baskı ve şiddeti onaylamamakla beraber o günlerin müzakereler için muhatap alınan kişilere ve tabanlarına karşı ciddi bir avantaj oluşturacağını da unutmamak gerekmektedir. Bugüne kadar yürütülen sürecin örgüt tarafından yöre halkına taraftar oluşturmak için ortaya koyduğu tüm uçarı fikirlerden de kurtulmasına az da olsa katkı sağlayacaktır.

Uzun Vadede Yapılması Öngörülen Politikalar

Bu aşamadan sonra üç başlık altında şu çalışmalar önerilebilir.

1- Güvenlik Alanında kurumsal yapılanma konusunda yapılması gerekenler

Bölge halkının devletle olan geçmişten olagelmiş uzaklığının ortadan kaldırılması konusundaki çalışmalarda güvenlik ve asayiş hizmeti sunan kurum ve kuruluşların etkin olarak kullanılmaya çalışılması son derece ironik bir durum oluşturmaktadır.

Gerek çalışmaların merkezindeki hedef kitle açısından, gerekse hizmeti sunan güvenlik ve asayiş hizmeti sunmakla görevli olan bu kurumların çalışanları, yapılan Çözüm Süreci içindeki bu uygulamalardan olumsuz etkilenmektedir. Çünkü bu çalışmaların hedef kitlesi, kamu düzeni açısından risk teşkil eden özellikle teröre bulaşma riski taşıyan gruplardır. Dolayısıyla asli vazifesi kamu düzenini korumak olan güvenlik birimlerinin bu tür projelerde görev alması hedef kitle ile yapılan çalışmalarda görev çatışmasına dönüşmektedir. Bu görev çatışmasının yaşandığı durumlarda yapılan her türlü faaliyet gerek hedef kitle açısından gerekse hizmeti veren kurum çalışanı açısından samimiyetten uzak olmasına sebebiyet vermektedir.

Bu durum ayrıca 7 Haziran 2015 öncesine kadar örgütün polislere karşı gerçekleştirdiği eylemlerdeki güvelik zafiyetinin oluşmasına da ne yazık ki katkı sağlamıştır. Bu çalışmaların asayiş hizmeti sunan bu kurumlardan biri olan Bingöl Emniyet Müdürlüğü'nde görev yapan İl Emniyet Müdürü Atalay Ürker ve ekibine karşı yapılan saldırı önemli bir kanıt teşkil etmektedir.

Asayiş hizmeti sunan bu kurumların halkla ilişkiler çalışmaları son derece önemlidir. Ancak bu çalışmaların ötesinde devletin terörle mücadelesinde psikolojik harekât olarak değerlendirilebilecek ve uzmanlık gerektiren amaca yönelik çalışmalarında yetersiz kaldığı öngörülmektedir.

Örgütün şehir yapılanmalarının motivasyon kaynağı kuşku yok ki, örgütün silahlı unsurlarıdır. Sürecin başlangıcından itibaren örgütün güç kazanmasını sağlayan örgüt mensuplarının birçok konuda yöntem değişikliğine giderek daha önce yaya olarak yapılan nakillerin artık araçlarla karayollarının kullanılması sureti ile yapılmasına kadar ciddi kolaylıklar elde etmesi, silahlı unsurlarının motivasyon ve özgüvenini pekiştirmiştir. Bu sorunun baş göstermesindeki en önemli problemse yine bahse konu

olan devletin asayiş hizmeti veren kurum ve kuruluşlarının görevlerini yapma hususundaki belirsizliklerinden kaynaklandığı öngörülmektedir.

Asayiş hizmeti vermekle sorumlu olan kurumların aynı zamanda bu ülkenin 30 yılı aşkın bir süredir uğraştığı ve artık etkenlerini oluşturan psikolojik ve sosyal etkenlerinin kronikleştiği terör sorununu bu yapılanma ile belirleme veya çözme şansının olmadığı düşünülmektedir.

Asayiş birimleri olarak görev yapan kurum ve kuruluşların terörün alt yapısı üzerine çalışmalar yapmak için kurulmuş olan bilgilendirme ve önleme gibi büro hizmetleri kapatılmalısı gerekmektedir. Asayiş birimleri bağımsız olarak kamu düzenini sağlama hususunda çalışmalar yapması sağlanmalıdır. Çünkü amaçlanan çözüm süreci içinde terörle ilgili olan birimlerin güvenlik merkezli olarak bu sürece yaklaşımı geçmişte uygulanan politikalardan uzaklaşamamayı getirdiği gözlemlenmektedir.

Bilgilendirme ve önleme faaliyetleri gibi bürolarda hizmet veren kamu görevlilerinin çözüm süreci gibi problemin temel odak noktası olan sosyal ve psikolojik etkenleri üzerine çalışma yapılmasını öngören bu süreci anlamlandırması ve sürece katkı sağlayacak adımlarda yer almaları mümkün gözükmemektedir.

Yapılacak bu değişiklik bu kurumların verdiği hizmet konusundaki kafa karışıklığını da ortadan kaldıracaktır. Bu sayede etkin kamu güvenliği hizmeti, süreç işlerken oluşabilecek tüm zafiyetleri de ortadan kaldıracağı düşünülmektedir.

Yakın zamanda örgütün hayata geçirdiği birçok eylemin toplum nezdinde ki yansımaları göz önünde tutulursa bu kurumların süreç zarar görmesin adı altında vermesi gereken hizmeti vermeme gerekçeleri de ortadan kalkacağı düşünülmektedir.

Kapatılan Bilgilendirme ve Önleme Büro hizmetlerinin yerine, güvenlik hizmetleri ile ciddi işbirliği içinde olan ancak Kamu Düzeni Ve Güvenliği Müsteşarlığı gibi müsteşarlık düzeyinde bir kurumun çatısı altında bir yapılanmaya gidilenebilir.

Kurulacak bu birim için güvenlik hizmeti sunan Emniyet ve Jandarma birimlerinin terörü kapsayan her türlü konusunda bilgi alışverişi yapılmasını öngören ve çözüm süreci konusunda atılacak adımlarda güvenlik hizmeti sunan bu kurumların üzerine düşen görevlerin noksansız yerine getirilmesine yardımcı olmasına müsait mevzuat değişiklikleri gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Yeni yapılanma terörle mücadele konusunda güvenlik odaklı uzmanlardan çok sosyal psikoloji alanında çalışmalar yapan uzmanlardan oluşması son derece önemlidir.

Bu yapının içinde sahada yardımı düşünölen güvenlik merkezli uzmanları da elbette değeriendirilmelidir.

Bu yeni yapılanmanın bir başka avantajı ise, TSK' nın ve Emniyet Teşkilatı'nın en öncelikli olarak kentlerdeki ve kırsaldaki örgüt yapılanmalarına karşı verdiği mücadeleye odaklanmasını ve sorunun siyasi olan kısmına bugün olduğu gibi istikrarlı bir şekilde ileri süreçlerde de müdahil olmamasını güvence altına alacaktır. Güvenlik hizmeti sunan bu kurumların terör sorununun bitirilmesi adına maksadını aşp siyasi meselelere dâhil olması ölkemizin geçmişte yaşadığı en önemli sorunlardan biri olduğu unutulmamalıdır.

Çözüm sürecinin bir hükümet politikası olmaktan çıkarılıp bir devlet politikası haline getirilmesi adına meclis kararları oldukça önemli bir adımdır. Meclis bu yeni yapılanma tarafından belirli periyotlarda bilgilendirilmeli ve süreç içinde ihtiyaç görölen / görölecek olan mevzuatlar, yasal değışiklikler sağlanmalıdır.

Sürecin hala siyasi bir argüman olarak kullanılıp, algılatıldığı müddetçe çözüm süreci içinde hükümetlerin gerektiğinde geri adım atması ya da manevra yapabilme kabiliyetini düşürmektedir. Bu sebeple bu yeni kurumsal yapı, siyasi olarak hükümetin olası geri adımlarda tabanı nezdinde yaşadığı / yaşayabileceği zorlukları da büyük ölçüde bertaraf edecektir.

Bilinen ve öngörölen en önemli sorunlardan biri de gezi eylemlerinde test edilen ve örgüt tarafından gücünün ve etkisinin öneminin fark edildiği toplumsal olaylara yaklaşım konusudur. Bu konuda yapılacak her türlü yasadışı eylem ve yürüyüş öncesinde devletin müzakerecisi olarak Emniyet Müdürlüklerinde görev yapan Güvenlik Şube Müdürlerinin sorumlu olması eylem yada yürüyüşler öncesi mevcut krizi tırmandırmaktadır. Hem müzakereci olarak hem de olaya müdahale edecek birim olarak görev yapmanın doğurduğu sakıncalar gerek Gezi eylemlerinde, gerekse 6-7 Ekim olayları gibi büyük çaplı eylemlerde kendini göstermektedir. Özellikle bu tür büyük eylemler öncesinde müzakereyi yürütecek personelin güvenlik görevlisi olması ne yazık ki, sorunların halledilmesine katkı sunmaktan çok sorunun büyüme sarmalını hızlandırmaktadır.

Toplumsal olayların son ana kadar müzakere yolu ile engellenebilmesi için ya da mevcut topluluğun zayıflatılabilmesi adına yapılan her türlü girişim bu yeni kurumsal yapının, toplumsal olaylara müdahale ise Emniyet güçlerinin işi olmalıdır. Zira müzakere yapmak için grubun kültürel yapısını, mevcut şartların analizini yapmak

sosyolojik ve psikolojik bir bilgi birikimi gerektirmesine karşın toplumsal olaylara müdahale üzerine eğitim almış kişilerce bu işin yapılmaya çalışılması son derece sakınca doğurmaktadır. Bu tür konularda risk analizi yapılarak yüksek risk barındıran başta Diyarbakır gibi şehirler olmak üzere bu yeni birimin terör sorununun yaşandığı illerde il müdürlüğü düzeyinde kurumsallaşması sağlanabilir. Bu sayede anlık ortaya çıkabilecek durumlarda (6-7 Ekim sokak olayları gibi) merkezden müdahale ve talimat beklemekten kaynaklı telafisi mümkün olamayacak sonuçlara yol açılmaması anlamında faydalı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Asayiş hizmeti sunan kurumların istihbarat çalışmaları narkotik, organize suç çeteleri, adi suçlar gibi konularda etkin bir şekilde devam etmelidir. Ancak terör konusundaki istihbari çalışmalar bu yeni yapılanmanın altında birleştirilmelidir. Dolaylı olarak asayiş hizmetlerindeki istihbari çalışmaların içeriğine terörle alakalı unsurlar dahil olursa, bu bilginin işlenmesi ve bu bilgi gereği yapılacak her türlü çalışmanın bu yeni yapılanmaya bırakılması gerekmektedir. İstihbarat toplama hakkının olduğu kurumlarda bilginin tasnifi, işlenmesi ve bu bilgi çerçevesinde sonuca gitme konusunda bağımsız olarak hareket edebilme haklarının olması terör konusunda son derece yanlış bir uygulamanın ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

İstihbarat paylaşımları kurumlar arası her ne kadar üst düzey yapılsa da, asayiş hizmeti sunan kurumların elde ettiği terör konulu bilgileri işleme, alınan bilginin gereğini yapma konusunda bu yeni yapılanmadan bağımsız olmaları terör konusundaki devletin kurumsal hafızasını bölmekte ve merkezi olan çözüm süreci politikasının işlerliğini sekteye uğratmaktadır. Bu uygulamalar sebebiyle geçmişte birçok defa Milli İstihbarat Teşkilatının örgüt içine sızmış elemanlarının böylesi operasyonlar sebebiyle deşifre olduğu bilinen bir gerçektir. Böylece yapılan uzun soluklu bir çok çalışma boşa çıkmış, kullanılan devlet kaynakları boşuna sarf edilmiştir.

Çatışmaların çözümüne ilişkin süreçlerin dört temel özelliği bulunmaktadır. Bu özellikler:

- 1- Taraflar, “rekabet etmek” yerine “işbirliğine” odaklanmalı ve bu doğrultuda ortak çaba sarfetmelidirler.
- 2- Çözüm süreci tüm tarafların çıkar ve ihtiyaçlarını “kazan-kazan” anlayışı çerçevesinde dikkate alan kapsayıcı bir nitelik taşımalıdır.
- 3- Sürecin tarafları birbirinin temel çıkarlarını idrak etmeli ve süreç menfaatleri ön plana çıkaran bir anlayışla yürütülmelidir.

4- Çözüm süreci ve sonuç barışçıl amaçlı olmalıdır.

Yukarıda yer alan özellikler çatışmaların çözümüne ilişkin sürecin, terörle mücadele sürecinden farklı bir süreç olduğunu göstermektedir. Silahlı güç kullanılmasını içeren terörle mücadele, çatışma çözümü sürecinin güvenlik boyutunu oluşturmaktadır. Bu sebepler ışığında çözüm süreci kapsamındaki her türlü politika güvenlik hizmeti sunan kurum ve kuruluşlardan el çektilirmeli ancak bu kurumlarında terörle mücadele konusunda gerçekleştireceği tüm operasyonel çalışmalara asla müdahale edilmemelidir.

Yukarıda belirtilen yeni kurumsal yapının oluşturulması için kamu düzeni ve güvenliği müsteşarlığına bakıldığında; Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığının kuruluş kanununda kurumun görevleri şu şekilde düzenlenmiştir.

Terörle mücadele alanında:

- a- Politika ve stratejiler belirlenmesine yönelik çalışmalar yürütmek ve bu politika ve stratejilerin uygulamasını izlemek,
- b- Güvenlik kuruluşları ve istihbarat birimlerinden gelen stratejik istihbaratı değerlendirmek ve ilgili birimlerle paylaşmak,
- c- Gerekli araştırma, analiz ve değerlendirme çalışmaları yapmak veya yaptırmak,
- d- Güvenlik kuruluşlarına ve ilgili kurumlara stratejik bilgi desteği sağlamak ve bunlar arasında koordinasyonu temin etmek,
- e- Kamuoyunu bilgilendirmek ve halkla iletişimi sağlamak,
- f- Uluslararası gelişmeleri Dışişleri Bakanlığı ve ilgili kurumlarla işbirliği içinde izlemek ve değerlendirmek,
- g- İnceleme ve denetleme yapmak ya da yaptırmaktır.

şeklinde bir kapsam içerdiği ve yönetmeliğinde yapılabilecek bazı değişikliklerle yukarıda belirtilen iş ve işlemler için amaca uygun bir yapı haline gelmesi mümkün gözükmektedir. Kurulduğu günden bugüne en büyük eksikliği aktif olarak sahada varlık gösterememiş olan Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığının misyon ve vizyonu konusunda güncellemeler yapılarak müsteşarlığın sahada aktif rol oynayabilmesi sağlanmalı ve yukarı da bahsi geçen diğer kurumların sıkıntıları bu müsteşarlık çerçevesinde çözüme kavuşturulabileceği düşünülmektedir.

Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığında özellikle sosyal psikoloji ve politik psikoloji alanında kendini yetiştirmiş, psikolojik harekât yapabilme bilgi ve becerilerine

sahip bireylerin seçilmesi ve çalıştırılması son derece önem arz etmektedir. Zira kurum terörle alakalı hususlarda hükümetin siyasi olarak kullanılabileceği argümanlar konusunda önerilerde bulunmalı, çözüm süreci diye adlandırdığımız bu süreçte devleti temsil eden hükümetin bu kurumsal yapı ile desteklenmesi burada yapılacak çalışmaların aktif gündelik siyasi söylemlere de katkı sunması gerekmektedir.

Hem gündelik siyaset içinde hem de uzun vadede terörün alt yapısını oluşturan unsurlar konusunda yoğun çalışmalar yapılabilmesi elzemdir. Terör olaylar konusunda kamuoyunu bilgilendirme açısından yapılabilecek her türlü açıklamanın yönlendirilmesinde bu kurumun aktif rol oynaması; hükümet yetkililerinin krize katkı sunabilecek her türlü söylemden uzak kalmasını, ileriye dönük oluşabilecek çelişki ve tereddütten ülkenin terör politikasının zarar görmesini engelleyecektir.

Bununla birlikte orta vadeli politikaların icra edildiği zaman dilimi içinde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kırsala yönelik örgüt açısından önemli kayıplar vereceği operasyonların yapılması amaçlanmalıdır. Zira daha öncede bahsedilen orta vadede yapılması öngörülen propaganda çalışmalarının gerçekleştirilebilmesi için örgüte müzahir kesimlerce demoralizasyon devam ettirilmelidir.

2- Bölgenin kalkındırılması açısından yapılması gereken çalışmalar

Çözüm sürecinin başlaması ile birlikte bölgede devletin ciddi kaynaklar ayırarak gerçekleştirdiği projeler ne yazık ki istenen sonucu doğuramamıştır. Bunun iki nedeni vardır:

Birincisi; Sodes, Çogep vb. projeler kapsamındaki meslek edindirmeler için harcanan kaynakların beklenen istihdam veya özel teşebbüse dönüşmemesi,

İkincisi ise; çeşitli vesilelerle (aile yardımı, yoksulluk yardımı gibi) yapılan nakdi yardımlardır. Yapılan yardımların bölge halkı tarafından psikolojik olarak terör olmazsa herhangi bir emek harcanmadan devlet tarafından verilen bu nakdi yardımlarında olmayacağı algısıdır. Her ne kadar sosyal devlet anlayışının pekişmesi için yapılmış olsa da bu tür uygulamalar terörün varlığının dolaylı olarak bölge halkı tarafından onaylanmasına sebep olmaktadır.

Çözüm sürecinin başlaması ile birlikte tesis edilen huzur ortamının özel teşebbüslerle desteklenmesi gerekliliği en başından beridir bilinmesine nazaran ne yazık ki devlet tarafından sağlanan avantajlara rağmen özel teşebbüslerin bölgeye girmesi sağlanamamıştır. Çözüm sürecinin yeniden revize edilmesine başlanırken bu konuda

devletin özel teşebbüslerden beklenti duymak yerine Türkiye'nin kuruluşundaki devlet iştiraklerinde olduğu gibi bölgesel devlet iştirakleri oluşturarak küçük ve orta ölçekli işletmeler devlet eliyle hayata geçirilip bu işletmelerde bölge halkının çalışması sağlanarak istihdam oluşturulmalıdır.

Bu işletmelerin iki yönden çözüm sürecine katkısı olacaktır:

Birincisi; bölge halkı için sağlanan ve herhangi bir emek ortaya koymadan bölge halkının terörün varoluşunun kişisel menfaate dönüşmesi engellenecek,

İkinci ise; bölge halkı mevcut zaman ve enerjisini kendi geçimini sağlayan bu işletmelerdeki vazifesini yapmakla geçirecektir.

Bu tür küçük ve orta ölçekli işletmelerin belirli ölçüde devleti ekonomik olarak zarara uğratma riski elbette mevcuttur. Ancak bu yatırımlar terörle mücadelenin bölge halkının kalkınmasına katkı sağlanması konusunda farklı başlıklarla yapılan yardımların yanlış algılanmasını ortadan kaldıracak, mevcut kaynaklardan terörle mücadelede daha iyi kazanım elde edilmesini sağlayacaktır.

Kırsala giden örgüt mensuplarının ailelerinin ekonomik kaynaklarına ve yaptıkları işe bakıldığında devlete bağlı kurum ve kuruluşlarda çalışan kişilerin azlığı da bu konuda yapılan nakdi yardımlardan daha fazla teröre bulaşma olasılığını ortadan kaldırdığını göstermektedir. Görüşmecilerden bazılarının devletin ekmeğini yerken bu durumun yaşanmış olması bizim için ayrıca bir üzüntü kaynağı söylemi bunun kişi üzerindeki psikolojik ağırlığını da göstermektedir.

Ancak görüşmecilerden devletten farklı nedenler altında nakdi ya da ayni yardım alan ailelerden bu tür ifadeler dile getirilmemiştir. Bu da bölge halkının diliyle ekmek yediğin yere ihanet etmeme realitesini güçlendirmektedir.

Bununla birlikte devlet kurumları tarafından bölgeye yönelik yapılacak her türlü sosyal projenin niteliğinin ne olacağı ve hangi amaca yönelik nasıl bir planlamanın yapılması gerektiği bu yeni yapılanmanın denetiminde olmalıdır. Yapılacak projelerin sonucunda arzu edilen kazanımların en üst düzeyde elde edilebilmesi için gerekli planlama, reklam ve tanıtımları yine profesyonel bir şekilde gerçekleştirilmelidir.

Özellikle 2012 –2013 döneminde devlet kurum ve kuruluşlarının gerçekleştirdiği bir çok sosyal proje olmasına nazaran bu projelerin tanıtımı ilgili uzmanlar tarafından yeterince yapılmadığı için kazanımların oldukça düşük olduğu gözlemlenmiştir. Güvenlik hizmeti sunan kurumlar dışında tüm kamu ve kuruluşları bu projeleri yapması için desteklenmeye devam edilmeli ancak projenin kazanımlarını en üst düzeye

çıkarabilmek maksadıyla projelerin tanıtım ve reklam boyutunun uzman ekiplerce yapılması gerekmektedir.

Yine bu kapsamda projeden faydalananların ve ailelerinin proje düzenleyen ve yürüten kuruma karşı olan bakış açıları da kurum dışı bağımsız uzmanlar tarafından değerlendirilmelidir.

Bölgenin kalkınması için yapılan çalışmaların terörün sosyolojik etmenlerini ortadan kaldırmak maksadı ile özellikle Müsteşarlığın Planlama, Koordinasyon ve Sosyal Destek Daire Başkanlığının, Terörle Mücadele Politika ve Stratejileri kapsamında yer alan;

- a- Belirlenen politikaların uygulanmasına yönelik eylem planları hazırlamak ve uygulamayı izlemek,
- b- Güvenlik kuruluşları arasında bilgi paylaşımını ve koordinasyonu sağlamak,
- c- Valilikler arasında koordinasyonu sağlamak,
- d- Belirlenen politikalar ile sosyo-ekonomik politikaların uyumlu bir şekilde yürütülmesi için ilgili kurumlar arasında koordinasyonu sağlamak,
- e- Müsteşarlığın hazırlayacağı terörle mücadeleye ilişkin politika ve stratejileri geliştirmek, Müsteşarlığın ve diğer kurumların ilgili birimleri ile koordinasyonu sağlamak,
- f- Hazırlanan eylem planlarının uygulanması için gerekli sosyal destek projeleri yapmak, yaptırmak veya bu alanda yürütülmekte olan projeleri kısmen veya tamamen desteklemek,
- g- Sosyal destek projelerinin uygulanmasında görevi olan kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak ve yürütülen projelerin uygulanmasını izlemek,

görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmesi yönünde inisiyatif kullanılabilir.

3- Çözüm sürecine katkı sağlayacak yeni unsurların oluşturulması

Çözüm sürecinin başladığı günlerin tablosu yeniden gözlemlendiğinde örgütün silahlı unsurlarının çok fazla ses getiremediği, örgüt yapılanmasında ciddi fikir ayrılıklarının var olduğu bir süreç olduğu görülecektir.

Devlet organları tarafından terörün silahlı bir mücadeleyle tamamen yok edilemeyeceği gerçeği de tarafların bir masa etrafında toplanmasına sebep teşkil etmiştir. Ancak ne var ki, sürecin başladığı ve devam ettiği günlerde örgüt kendi iç

disiplinini yeniden sağlayıp özellikle 2014 başlarından itibaren örgüte katılımları en üst düzeyde sağlama çabasına girdiği bilinmektedir.

Örgütün çözüm sürecinin başlaması ile ciddi taktiksel değişimlere gittiği görülmektedir. Bunlardan en önemlisi ise özellikle 2013 sonu başlayan ve 2014 Mayıs aylarına varıldığında kendisine katılım oranını 1993 yıllarındaki rakamlara ulaştırmasıdır. Bu konuda örgütün bir yetkilisi tarafından yapılan açıklamada “son aydaki katılım düzeyi 93’teki katılım düzeyini aştı. 93’te ayda 1000’e yakın kişi katılırdı. Geçen ay 1200 kişi katıldı” (26 Eylül 2014) ifadeleri bu durumu desteklemektedir.

Daha önce örgüte katılan bireylerin kırsalda ve kış mevsiminde, kış yapılanması adı altında Kandil’e gitmesi sağlanmaktaydı. Bu sayede terör örgütüne katılan ve silah eğitimi, bomba eğitimi gibi eğitimlerden geçen bireylerin yaşam alanları dağ ya da Kandil olmaktaydı. Çözüm sürecinin başladığı süreçten sonra terör örgütü PKK özellikle silahlı güçlerin Türkiye’yi terk etme şartının diretildiği süreçte örgüt elemanlarını Kandil’e çağırmıştır. Örgüt tarafından Devletin öne sürdüğü şartın yerine getirildiği düşündürülürken örgüt, artık kırsalda hareket tarzının hem lojistik anlamda hem de eylemselliğin devamı açısından ciddi sıkıntılar yaşamasından dolayı gelen örgüt elemanlarına Şehir Gerillacılığı üzerine eğitim vermiştir. “Kıra dayalı şehir gerillacılığı” yöntemi ile silahlandırılan bu gençlerle birlikte uygulama hayata geçirilmeye başlanmıştır. Şu anda Ağrı, Van, Hakkâri ve Şırnak şehir merkezlerinde bu şekilde 1500 kişilik grupların bulunduğu örgüt tarafından belirtilmektedir. PKK’nın böylelikle silahlı halk ayaklanmasına zemin hazırladığı ve son zamanlarda lokal bölgelerde başlattığı eylemlerde bunun bir kanıtı olarak gösterilebilir.

Bununla beraber şehir gerillacılığının örgüt açısından daha maliyetsiz olduğu da görülmüştür. Bu maliyetsizlik örgüte bir dönem lojistik sıkıntılardan kaynaklı olarak sınırlı tutulan katılımların kabulünün artırılmasını sağlamıştır. Özellikle son bir yıldır gerçekleşen katılımlarda, örgüt her türlü eğitimini verip bireyin yeniden yaşadığı kente dönüp normal yaşamına devam etmesini sağlamaktadır. Böylece hem örgüt elemanlarının barındırılması vb. sıkıntılardan kurtulmuş hem de örgütün eylem yelpazesi yılın on iki ayına dağılması sağlanabilmiştir.

Bu taktiksel değişimin en önemli belirtileri özellikle 2014 Ekim ayı itibariyle örgütün en önemli eylemleri gerçekleştirmesiyle de anlamak mümkündür. Örgütün

geçmişteki yapılanmasına bakıldığında Eylül ortalarında kış yapılanmasına geçtiği ve böylece örgütün eylemselliğinin bir sonraki bahar ayına kadar durduğu görülmektedir.

Örgütün yapılanma ve eylemselliği açısından yaptığı değişikliklere güvenlik güçlerinin ivedilikle refleks geliştirmesi çok büyük önem arz etmektedir.

Şehir yapılanmalarına bakıldığında, özellikle örgütün çeşitli adlar altında şehir yapılanmalarına gittiği ve bu sayede bölge halkı için çeşitlilik oluşturma gayretine girdiği görülmektedir.

Özellikle bölgede farklı bir siyasi oluşum ya da yapılanma ihtiyacı doğurmamak adına yapılan bu çalışmalarında önünü alabilmek için siyasi yapılanmalarda alternatifler desteklenebilir. Bu sayede bölge halkının alternatifsizliği ortadan kaldırılabilir.

Mümkün olduğunca örgütün siyasi kanadında ya da şehir yapılanmaları arasındaki küçük fikir ayrılıkları beslenmeli bu yöntemle bu yapı ve siyasi uzantılarının tabanları zayıflatılabilir. Bu konuda özellikle HDP çatısı altında ortaya konulan sokak eylemleri ve devamındaki suikast vb. girişimleri, örgütün lokal bölgelerde sürdürdüğü çatışmaların şehirlerde ve kent merkezlerinde oluşturduğu enkazlar üzerinde durulması faydalı olabilir.

Bu fikir ayrılıklarını beslemek için çözüm sürecindeki muhatap alınan kişilerde değişikliğe gidilmesi zaman zaman çokta ön planda olmadığı düşünülen siyasi aktörlerle diyaloga geçmekte olumlu sonuçlar ortaya çıkarma olasılığı mümkün gözükmektedir.

Türkiye’de silahlı sol ideolojik örgütlerin ve bu yapıların toplumsal bir taban oluşturmamalarının en büyük nedeni aralarındaki fikir ayrılıklarının bu örgütlerin birleşmesine engel olmasıdır.

Yine bölge halkının tabanında zaman içinde yer bulabilecek HÜDA-PAR vb. İslami Kürt ideolojik yaklaşımı gibi siyasi oluşumlar desteklenebilir, hatta yeni siyasi oluşumların zemini hazırlanılabilir. Örgütün çözüm süreci içerisinde kendisi haricinde temsiliyet sergilediğini ifade ettiği farklı gruplara Zaza, Alevi, Arap vb. kesimlere karşı yapılabilecek olumlu tavır ve yaklaşımlar da yine örgütün çözüm sürecinde gereğinden fazla talepkar olmasının önünü tıkaması sağlanabilir.

Katılımcıların kırsala giden aile bireylerinin ardından örgüte müzahir gruplar tarafından çokça taciz edildiği ancak ailelerin örgüt ve müzahiri olan her türlü yapılanmaya karşı bir duruş gerçekleştirdiği ortaya çıkmaktadır. Ancak ne var ki, bu ailelerin devlet kurumlarında örgüte karşı olan bu duruşları çok sahiplenilememiştir.

2014 Mayıs ayı itibariyle örgüt tarafından kırsala götürülen çocuklar için Diyarbakır'da başlatılan eylemlerin doğru organize edilememiş olması, eylemin Ankara'da Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığı bazında çocuklarının devletten istenmesiyle sonuçlanmıştır. Oysa doğru bir planlamayla özellikle uluslararası çocuk organizasyonları ile görüştürülerek uluslararası sivil toplum kuruluşlarında ses getirecek çalışmaların vuku bulması sağlanabilirdi. Bu sayede hem uluslararası camiada PKK terör örgütünün halk kurtuluş örgütü olduğu imajı yok edilebilir hem de teröre dolaylı olarak katkı sağlayan ülkelerin halkları tarafından mevcut soruna katkı sunmaları sağlanabilirdi. Ayrıca ailelerin uluslararası medya kuruluşlarına seslerini duyurabilmesi sağlandığı takdirde başta Kandil olmak üzere örgüt her türlü politik açıklamaya kendini zorunlu hissedecek ve bu zorunluluk daha fazla hata yapmasını mümkün kılacaktı. Bununla beraber oluşan uluslararası kamuoyu ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ile doğru adres olan Kandil'e gidip ailelerin çocuklarını geri istemesi sağlanabilirdi.

Kırsala kaçırılan çocukların aileleri tarafından başlatılan eylem türevlerinin yeniden revize edilmesi şarttır. Bu revizyon yapılırken özellikle, ailelerin daha fazla kitlelere ulaşabilmesi sağlanmalıdır. Ulaştığı kitlelere de toplumun her kademesi için barışçıl mesajlar verebileceği yol haritaları çizilmelidir.

Oluşturulacak sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle düzenlenecek panellerde özellikle şehit ailelerinin de katılımıyla bu ailelerin deneyimlerini ve tecrübelerini kitlelerle paylaşabileceği alanlar oluşturulmalıdır. Bununla birlikte uluslararası sivil toplum kuruluşlarıyla da şehit aileleri buluşturulmalı ve dünya gündeminde ses getirebilecek her türlü platform iyi kullanılmalıdır. Bir önceki yapılan organizasyonun en büyük hatalarından biri olan çocukların aileler tarafından Ankara'dan istenmesi değil, tam aksine kandilden istenmesi sağlanabilmelidir.

Özellikle örgütün kırsalda faaliyet göstermesi için belirledikleri hedef kitleye kırsalda faaliyet gösteren bireylerin bir halk kahramanı olduklarına dair yaptıkları algı çalışmalarının kırsal mensuplarının aileleri tarafından reddedilmesi son derece önemlidir. Dolayısıyla bu tespit devletin yapacağı bilgilendirme ve önleme faaliyetlerinde çok önemli bir çalışma alanı doğurmaktadır.

Uzun yıllar boyunca örgütün iç yüzüne dair gerek siyasetçilerimizin gerek gazetecilerimizin ifade ettiği örgüt içi yapılan işkence, adaletsizlik, tecavüz gibi hadiselerin bizzat olayı yaşayan kesimlerce medyaya yansması da yine örgütün tabanı için en azından sempati duyan kesimi örgütten uzaklaştıracaktır.

EKLER

Ek 1. Orjinallik Raporu

KAYNAKÇA

- ABADAN, Nermin, (1956); Halk Efkârı (Mefhumu ve Tesir Sahaları), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- AKARCA, Sezer, (2003); 2. Dünya Savaşında İletişim ve Propaganda, İmaj Yayıncılık, Ankara.
- AKGÜL, Halil, Terör, (2003); <http://www.medimagazin.com.tr/kose-yazisi/50239.html>, 08 Aralık, s. 2.
- AKTAŞ, Haser, (2001); Bir Siyasal İletişim Aracı Olarak İnternet, Konya Yayınevi, Konya.
- AKTAN, Gündüz, (2001), “STK’lar ve Terörizm”, *Radikal*, 24 Eylül, s.7.
- ALKAN, Necati, (2000); Psikolojik Harekât Terörizm ve Polis, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara.
- ALKAN, Necati, (2003), “Türkiye’nin Terörizm ile Mücadelesi”, <http://www.stradigma.com/turkce/ekim2003/print/05.html>, Ekim 2003.
- ALKAN, Necati, (2002); Gençlik ve Terörizm, TEMÜH yay., Ankara.
- ALTUĞ, Yılmaz, (1995); Terörün Anatomisi, Altın Kitaplar yay., İstanbul.
- ARIBOĞAN, Ülke Deniz, (2005), “Terörle Mücadele Terörü”, *Hukuki Perspektifler Dergisi*, Aralık 2005 ayı sayısı, s.49-50, 54.
- ARIBOĞAN, Ülke Deniz, (2003), Tarihın Sonundan Barışın Sonuna Terörizmi Anlamak ve Anlamlandırmak, Timaş Yayınları, İstanbul.
- ARIBOĞAN, Ülke Deniz, (2001); Globalleşme Senaryosunun Aktörleri: Uluslararası İlişkilerde Güç Mücadelesi, Der Yayınları, İstanbul.
- ATAMAN, Hakan, (2006), “Bomba Felsefesi’nin Dönüşü”, *Radikal*, 15 Ocak 2006, s.12.
- AVRASİ, S.Ahmed, (2000); Doğu Anadolu Gerçeği, Burak Yayınları, İstanbul.
- AVŞAR, Servet, (2004); Birinci Dünya Savaşında İngiliz Propagandası, Kim Yayınları, Ankara.
- AVŞAR, Z.Bozkur, (1992); Kitle İletişim Araçları ve Terör, Kamer yay., İstanbul.
- AYGAN, Abdulkadir, (1987); Bir İtirafçının Kaleminden PKK ve Terörün Sosyal Temelleri”, *Çılgınlıktan Sağduyuya: İtirafçılar Anlatıyor*, Yeni Forum Yayınları No:3, Ankara, s.101-102.

- AYSUN, Esra, (1993); “Psikolojik Savaşın Türkçesi: Su Uyur Düşman Uyumaz”, *Parlamentar Dergisi*, Sayı 10, Ocak.
- BAL, İdris, (2004); 21.Yüzyılda Türk Dış Politikası, Nokta Yayınları, Ankara.
- BAHAR, Halil İbrahim,(2005), “Göç Teröre Yarıyor”, *Cumhuriyet*, 27 Kasım, s.13.
- BARTLEİN, Thomas, (2005)İ; Dünya Dengeleri Yine Değişecek İki Dev, Çin ve Hindistan Yakınlaşıyor, 11 Nisan.
- BARUT, Basri, (2002); “Yıkıcı Hareketler Açısından Propagandanın Kritiği”, Türkiye’nin Güvenliği Sempozyumu Bildiriler, Elazığ, 2002, s.219.
- BAŞTÜRK, Rabi, (2005); Psikolojik Harp ve Kültür Savaşları, IQ Kültü-Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- BAL, İhsan, (2005), “Hizbullah”. <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?>, 25 Mart 2005.
- BAL, İhsan (2005), “PKK ile Mücadele”, *Cumhuriyet/Strateji Dergisi*, 28 Kasım, s.21.
- BEKTAŞ, Arsev, (1996); Kamuoyu İletişim ve Demokrasi, Bağlam Yayınları İstanbul.
- BEKTAŞ, Arsev, (2002); Siyasal Propaganda Tarihsel Evrimi ve Demokratik Toplumdaki Uygulamaları, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- BROWN, J.A.C., (2000); Beyin Yıkama, Çev. Behzat TANÇ, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
- BAŞEREN, Sertaç Hami, (2000), “Terörle Rejimin Değişmesi, Ülkenin Bölünmesi Hayaldir”, *Cumhuriyet/Strateji Dergisi*, 05 Haziran, s.12-13.
- BAŞEREN, Sertaç Hami, (2000); Terörizm: Kavramsal Bir Değerlendirme, Der. Ümit ÖZDAĞ-Ösman Metin ÖZTÜRK, Terörizm İncelemeleri, ASAM yay., Ankara.
- BAŞTÜRK, Rabi, (2005); Psikolojik Harp ve Kültür Savaşları, IQ Kültü-Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- BASYURT, Erhan, (2005), “PKK’da Silah Bırakır mı?, Silahlara Veda Zamanı”. <http://www.aksyon.com.tr/detay.php?id=22687>, 17 Ekim 2014.
- BECKER Garry, RUBINSTEIN Yona, (2004), “Fear and Response To Terrorism: An Economic Analysis”. <http://jtac.uchicago.edu/conferences/05/resources/>, 01 Ağustos 2004.
- Belge net (2007), “Öcalan Davası: Gerekçeli Karar”. <http://www.belgenet.com/dava/gerekcel11.html>, 02 Mayıs 2014.
- BRANDON, James, (2007), “PKK ve Suriye Kürtleri”, *Dünya Gündemi*, 04 Mart, s.14.

- BREA, Jennifer, (2006), “What makes a suicide bomber?”, <http://worldnews.about.com/od/>, 20 Haziran 2006.
- BULAÇ, Ali, (2005), “Rusya ve Terör”, *Zaman*, 12 Ekim, s.5.
- BÜTÜN, Olcay, (2002), “Asimetrik Savaşa Hazır Olalım”, *Ulusal Strateji Dergisi*, Mayıs 2002 ayı sayısı, s.60.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S.Savaş, (1987); Uluslararası Terörizm ve Gençlik, MEB Yayınları, Ankara.
- CEYHUN, Demirtaş, (2006), “Milliyetçilik’ten Ulusçuluğa ve Kimlik Tartışması”, *Cumhuriyet*, 05 Mayıs, s.13.
- CİVELEK, Mehmet Ali, (2001), Küreselleşme ve Terör: Terörizm, Saldırganlık ve Savaş, 1.Baskı, Ütopya Yayınevi, Ankara.
- ÇAKIR, Alparslan, (2004); “Kara para Aklamayı Önleyici Faaliyetlerin Önemi ve Ulusal Birimler Arasında İşbirliğinin Rolü”, *Bankacılar Dergisi*, sayı.51 <http://www.tbb.org.tr/turkce/dergi/dergi51/Seminer.doc>
- ÇINAR, Bekir, (1997); Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör, Sam yay., Ankara.
- CANETTİ, Elias,(2003); Kitle ve İktidar, çev. Gülşat Aygen, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- CHOMSKY, NoamY., (2002); Silinen Yüzler Karşısında Terör Alexander, Cemal Güzel, ve Diğerleri, , Ayraç Yayınları, Ankara.
- CÜCELOĞLU, Doğan, (2004); Yeniden İnsan İnsana, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- ÇAHA, Ömer, (2000); Aşkın Devletten Sivil Topluma, Gendaş Kültür, İstanbul.
- ÇEŞME, Ahmet, (2005); Kansız Mücadelenin Kanlı Yüzü Psikolojik Harekât ve PKK, IQ Kültür Sanat ve Yayıncılık, İstanbul.
- ÇEVİK, Abdülkadir, (2007), “Terörün Kürt Sorununa Dönüşmesini Engelledik”, *Aksiyon*, 05 Mart, s.12.
- DARENDELİOĞLU, İlhan, (1976); Türkiye’de Komünist Hareketleri, Toker Yayınları, İstanbul.
- DEMİREL, Emin, (2002), Terör, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- DEMİRKIRAN, Sami, (1996); Ürperten İtirafı PKK İle 3.5 Yıl, Turan Yayınları, İstanbul.
- DEMİRKIRAN, Sami, (2002); Kod Adı: Killer Of The Mehmet, Sadem Yayınları, Ankara.

- DÖNMEZER, Suhi, (1980); “Milletlerarası Tedhişçilik”, Abdi İpekçi Semineri, Türkiye’de Terör, 30 Ocak-1 Şubat 1980, Gazeteciler Cemiyeti yay., Ankara.
- DUMANLI, Cihangir, (2006), “ABD Çıkarları İçin Savaşır mısınız?”, *Cumhuriyet*, 11 Eylül, s.12.
- ELİBOL, Saadettin, (1985); İlim ve İdeoloji, Birlik Yayınları, Ankara, 1985.
- ERDOĞAN, Davut, (1998); Terörle Mücadelede Halkla İlişkiler ve Propagandanın Yeri ve Önemi, TODAİE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ERDOĞAN, İrfan ve ALEMDAR, Korkmaz, (1990); İletişim ve Toplum, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- ERDOĞAN, Mustafa, (1998); “Sivil Toplum: Bir Kavramın Anatomisi”, *Liberal Düşünce*, s.35.
- ERGENE, H.Halil, (1993); Neden Hedef Türkiye?, Kitap Yayın Dağıtım, Ankara.
- ERGİL, Doğu, (1980); Türkiye’de Terör ve Şiddet Yapısal ve Kültürel Kaynakları, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele ve Hareket Dairesi Başkanlığı (2011), “İntihar Eylemleri”. <http://www.egm.gov.tr/temuh/mucadele4.htm>, 07 Nisan 2011.
- ERKAL, Mustafa, (2003); “Etniklik ve Terör”, Türkiye’de Terörizm Dünü, Bugünü, Gelişimi ve Alınması Gerekli Tedbirler Bildiriler, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- ERKAL, Mustafa, (1981); “Terörün Sosyolojik Analizi”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1 1, İstanbul, Nisan 1981, s.142.
- ERSEVER, A. Cem, (1998); Kürtler PKK ve A. Öcalan, Ocak Yayınları, Ankara.
- GİDDENS, Anthony, (2005); Sosyoloji, Hazırlayan Cemal Güzel, Ayraç Yayınevi, Ankara.
- GIRITLI, İsmail,(2001), “Terörizme Dair”, *Türkiye*, 05 Ekim, s.13.
- GÖKBAYRAK, Senay, (2007), “Sosyal Dışlanma Sorunsalına Türkiye Düzleminde Geliştirilen Model Uygulamalar”, <http://sosyalpolitika.fisek.org.tr/?p=43>, 27 Nisan 2007.
- GÖKÇİN, Muammer, (2003), “Dünyayı Kana Bulayanlar; Terör Masumu Vuruyor”, *Ortadoğu*, 30 Kasım, s.11.

- GÜMÜŞ, Burhan, (2000); “Terör ve Terörle Mücadelede Psikolojik Harekatın Önemi”, I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler, Elazığ, Mart 2000, s.692.
- GÜRSES, Emin, (1998); Milliyetçi Hareketler ve Uluslararası Sistem, Bağlam Yayınları, İstanbul.
- GÜVENDİK, Evrin, (2006), “Güneydoğu Raporu’nda Kürt Sorunu Yok”, *Bugün*, 30 Kasım, s.14.
- GÜVENİR, Osman, (1980); Türkiye’de Terör ve Güvenlik Kuvvetlerinin Durumu, Abdi İpekçi Semineri, Türkiye’de Terör, 30 Ocak- 1 Şubat 1980, Gazeteciler Cemiyeti yayınları, Ankara.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki, (2003); “Terör ve Hukuk”, Türkiye’de Terörizm Dünyü, Bugünü, Gelişimi ve Alınması Gerekli Tedbirler Bildiriler, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- HİTLER, Adolf, (2005); Kavgam, Çev. Ö.Kenan Yalıntaş, Emre Yayınları, İstanbul.
- HİTLER, Adolf, (2002); Kavgam, Çev:Ahmet ÇUHADIR, Kum Saati Yayınları İstanbul.
- İLHAN, Suat, (2002); Neden Türkiye, ASAM Yayınları, Ankara.
- KAHRAMAN, Hasan Bülent, (2007), “Temel İlkeler Yeniden Yorumlanmalı”, *Radikal*, 03 Ocak, s.14.
- KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem, (1980); İnsan ve İnsanlar, Cem Ofset Yayıncılık, İstanbul.
- KALIN, İbrahim, (2006), “Kimlik Siyaseti ve Pandora’nın Kutusu”, *Radikal*, 15 Ocak, s.13.
- KAPANI, Münci, (1992); Politika Bilimine Giriş, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- KAYNAK, Mahir, (2006), “İstihbarat Olmadan Terör Olmaz”, *Yeni Şafak*, 20 Mart,s.5.
- KEYMAN, E.Fuat, (1999), Türkiye ve Radikal Demokrasi, 1.Baskı, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- KEYMAN, E.Fuat, (2006), “Korkunun Demokrasiyi Yendiği Gün”, *Radikal*,16 Eylül, s.11.
- KIŞLALI, Mehmet Ali, (2002); “Önleyici Darbe”, *Radikal*, 14 Haziran.
- KIZILÇELİK ve ERDEM , Sezgin ve Yaşar, (1996); Açıklamalı Sosyoloji Sözlüğü, Saray Medikal Yayınları, İzmir.
- KOHEN, Sami, (2003), “Terörün Adını Doğru Koymak”, *Milliyet*, 06 Aralık, s.7.

- KONGAR, Emre, (2002), Küresel Terör ve Türkiye: Küreselleşme, Huntington ve 11 Eylül, 9.Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- KORKMAZ, Gürol, (1999); Terör ve Medya İlişkisi, TEMÜH Yayınları, Ankara.
- KONGAR, Emre, (2007), “Dincilik ve Milliyetçilik Komplo Teorisini Destekliyor”, *Cumhuriyet*, 22 Ocak, s.3.
- KÖKDEMİR, Doğan, (2003), “Bir İnsan Davranışı Olarak Terör”, <http://www.elyadal.org/arge/birinsan.htm>, 24 Ekim 2003.
- KÖKNEL, Özcan, (1986); İnsanı Anlamak, Altın Kitaplar Yayınları, İstanbul.
- KÖKSAL, Sönmez, (2005), “Küresel Terörizm: Etkileri ve Çareler”, <http://www.dispolitikaforumu.com/KOKSAL.ppt>, 25 Ocak 2005.
- KÖKNEL, Özcan, (1986); İnsanı Anlamak, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- KÖKNEL Özcan, (1996); Bireysel ve Toplumsal Şiddet, Altın Kitaplar Yayınları, İstanbul.
- KÖKSAV, (1999); Kök Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı, PKK’nın Gerçek Yüzü, Ankara, s.23.
- KULOĞLU, Armağan, (2006); Emekli Tümgeneral, Serbest Araştırmacı, Genişletilmiş Ortadoğu Projesi Paneli. Başkent Üniversitesi İhsan Doğramacı Konferans Salonu Ankara, 25-26 Mayıs.
- KUTLU, Mustafa, (2003); Savaşlarda Kamuoyu Oluşumu, Okumuş Adam Yayınları, İstanbul.
- KÜLEBİ, Ali, (2006), “Terör ve 21.Yüzyılın Savaşları”, *Cumhuriyet*, 04 Eylül, s.7.
- LAÇİNER, Sedat, (2004), “Toplumsal Sorunların Bir Belirtisi Olarak Terörizm”, <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=27>, 20 Kasım 2004.
- LESSER, Ian, (2001), “Teröristle Dindar Ayrımı Yapılmalı”, *Zaman*, 07 Ekim, s.14.
- LIPSCHUTZ, D. Ronnie, (2006), “11 Eylül’den Hiçbir Ders Alınmadı”, *Zaman*, 11 Eylül, s.10.
- LORD, Carnes, (1996); “The Psychological Dimension in National Strategy “ (Editor) Frank L.Goldstein, Psychological Operations Principles and Case Studies, Air University Pres, Alabama.
- MALLABY, Sebastian, (2002), “Yoksulluk Terörizmi Alevlendirir mi ?”, *Washington Post*, 20 Mayıs 2004, s.14.
- MARDİN, Şerif, (2005), Türkiye’de Din ve Siyaset, İletişim Yayınları, İstanbul.
- MARDİN, Şerif, (1992); İdeoloji, İstanbul.

- MAXWELL, J.C, (1997); Kazanan Tutum, Çev. Ulaş Kaplan, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- MORGAN, Clifford, (1989); Psikolojiye Giriş, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, Ankara.
- MUTLU, Erol, (1994); İletişim Sözlüğü, Ark Yayınları, Ankara.
- MUTLU, Servet, (2002); Doğu Sorununun Kökenleri (Ekonomik Açıdan), Ötüken Yayınları, İstanbul.
- ORAL, Mahmut, (2006), “Ayda 200 YTL’ye Yaşıyorlar”, *Cumhuriyet*, 01 Haziran, s.6.
- ORAN, Baskın, (2004), Türkiye’de Azınlıklar: Kavramlar, Lozan, İç Mevzuat, İçtihat, Uygulama, Tesev Yayınları, İstanbul.
- ORAN, Baskın, (2002); “Dönemin Bilançosu (1980 - 90 Dönemi)”, (der.) Baskın ORAN, Türk Dış Politikası, Cilt. II: 1980-2001, İletişim Yayınları, İstanbul.
- ÖRGÜN, Faruk, (2001); Küresel Terör, Okumuş Adam yay., İstanbul.
- ÖRTÜLÜ, Süha, (1995); PKK'nın 20 Yıllık Öyküsü (Ömerli Köyünden İmralı'ya) , Araştırma-Siyaset Yazıları Serisi: 1999/5.
- ÖZCAN, Mehmet, (2003); “Avrupa Birliği-Türkiye İlişkilerinde Terörün Etkisi, Türkiye’de Terörizm Dünü”, Bugünü, Gelişimi ve Alınması Gerekli Tedbirler Bildiriler, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- ÖZDAĞ, Muzaffer, (2003); Örtülü İstila ve Psikolojik Savaş, Avrasya Vakfı Yayınları, Ankara.
- ÖZDAĞ, Muzaffer, (2001); Türkiye ve Türk Dünyası Jeopolitiği Üzerine, ASAM Yayınları, Ankara.
- ÖZDAĞ, Ümit, (2004); “İstanbul Bombaları”, *Stratejik Analiz Dergisi*, Ocak 2004 ayı sayısı, s.41.
- ÖZDAĞ, Ümit, (1996); “Kuzey Irak ve PKK”, *Avrasya Dosyası*, Cilt 3, Sayı 1, İlkbahar, s.82-83.
- ÖZGÜREL, Avni, (2001), “Dünyada Terör Hep Vardı”, *Radikal*, 30 Eylül, s.6.
- ÖZKÖK, Ertuğrul, (1985); İletişim Kuramları Açısından Kitlelerin Çözülüşü, Tan Yayınları, Ankara.
- ÖZÖNDER, Mehmet Cihat, (1995); “Atatürk’ün Uyguladığı Psikolojik Harekat Tarzı ve Günümüzde Savaş Sosyolojisine Duyulan İhtiyaç”, Sempozyumu Atatürk Dönemi Siyasi, Sosyal, Ekonomik Durum ve Gelişmeler Adlı Bildiri, Ankara, 05-06 Haziran.

- ÖZSOY Osman, (1998); Propaganda ve Kamuoyu Oluşturma, Alfa Yayınları, İstanbul.
- ÖZSOY, Osman, (1999); Politik Propaganda Teknikleri, Alfa Yayınları, İstanbul.
- ÖZTÜRK, Saygı, (2005), “Apo Neye Göre Yargılanacak?”, *Gözcü*, 16 Eylül, s.11.
- ÖZTÜRK, Saygı, (2006), “Asker Terörle Mücadelede Yetki İstiyor”, *Gözcü*, 27 Mart, s.7.
- ÖZTÜRK, Saygı, (2006), “Emniyet Genel Müdürlüğü’nün DHKP-C Raporu”, *Star*, 26 Aralık, s.9.
- ÖZTÜRK, Mehmet Zeki, (2002); Genel Terörist Profili ve Aykırı El- Kaide Militanı, *Öncevatan*, 16 Ağustos, s.14.
- ÖZYURTKAN, Süreyya, (2006); Büyük Ortadoğu Projesi ve Psikolojik Savaş, Tem Vakfı, İstanbul.
- Sakarya İl Emniyet Müdürlüğü, (2007), Terörizmin İdeolojik Motivasyonu
- SEMMAK, Muhammed El, (2006), “Batı ve Doğu’daki Önyargılar Pekişti”, *Radikal*, 10 Eylül, s.12.
- SİLAH, Mehmet, (2000); Sosyal Psikoloji (Davranış Bilimleri), Gazi Yayınevi, İstanbul.
- SÖNMEZ, Köksal, (2005); Küresel Terörizm: Etkileri ve Çareleri, <http://www.dispolitikaforumu.com/KOKSAL.ppt>, 25 Ocak, s. 16.
- SÜLÜN, Gül, (2003), “Şeriatçı Örgütler Cephanelik Gibi”, *Cumhuriyet*, 28 Ocak, s.12.
- SWINGWOOD, (1998); Alan Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi, Çev. Osman Akınay, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- ŞEHİRLİ, Atilla, (2000), Türkiye’de Bölücü Terör Hareketleri ve Devletin Aldığı Tedbirler, Burak Yayınları, İstanbul.
- TARHAN, Nevzat, (2005); Psikolojik Savaş Gri Propaganda, Timaş Yayınları, İstanbul.
- TATAR, HüsniyeCanbay, (2000); “Sosyal Hareketler Sosyolojisi Açısından PKK”, I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler, Elazığ, Mart, s.294.
- TEKİN Hasan Hüseyin (1999), “Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*, Sayı:13, Sayfa:101-116, İstanbul.
- TOPLU, Abdulhadi, (1978); Türk Milliyetçiliği ve Karşı İdeolojiler, Töre Devlet Yayınları, Ankara.
- TÜRKDOĞAN, Orhan, (1998); Güneydoğu Kimliği, Alfa Yayınları, İstanbul.

- TÜRKÖĞLU, Sırrı, (1969); Psikolojik Harp Harekâtının Yürütülmesi, Genel Kurmay Basımevi, Ankara.
- TZU, Sun, (1992); Savaş Sanatı, Çev. Ş.Kılıçarslan, Anahtar Yayınları, İstanbul.
- UYSAL, Yasar, (2007), “Yoksulluk ve Terör”, <http://kisi.deu.edu.tr/yasar.uyasal/gazete>, 26 Ocak 2007.
- ÜLGENER, Sabri, (1983); Zihniyet Aydınlar ve İzmler, Evrensel Yayınları, Ankara.
- VOLKAN, D.Vamık, (1999); Kanbağı Etnik Gururdan Etnik Teröre, Bağlam yay., İstanbul.
- YAHYA, Harun, (2000); Terörün Perde Arkası, Vural yay., İstanbul.
- YAĞBASAN Mustafa, DEMİRBAĞ İsmail, KARABULUT Aydın (2015), “Türkiye’de Etnik Yapı Bağlamında Kültürlerarası Etkileşim ve İletişim (Doğu ve Batı İlleri Örneklemleri İle - Cross-Cultural Interaction and Communication in Turkey in the Context of Ethnicity (Whith Eastern and Western City Samples)” Bulding Cultural Bridges: Integrating Languages, Linguistics, Literature, Translation, Journalism, Economics and Business into Education, VII International Conference, Proceedings Book, S:352-358, 23-24 April, Almatı/Kazakistan.
- YILMAZ, Sait, (2006), 21.Yüzyılda Güvenlik ve İstihbarat, 1.Baskı, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., İstanbul.
- YÖRÜK, Ahmet, (2003); “Terörizm ve Ekonomi”, Türkiye’de Terörizm Dünü, Bugünü, Gelişimi ve Alınması Gerekli Tedbirler Bildiriler, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- YÖRÜKOĞLU, Alay, (1993); Gençlik Çağı, Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul.
- URAZ, Aydın, (2006), “Yeni Bir UNESCO Gerekıyor”, *Cumhuriyet*, 11 Aralık, s.9.
- YALÇIN, Cavit, (2002), “Din Terörü Lanetler”, *Ortadoğu*, 10 Ocak, s.7.
- ZORCAN, Özlem-DULKADİROĞLU, Necla, (2006), “Yeni Terör Tehlikesi İnternet, *Dünya Gündemi, Star*, 20 Ağustos, s.3.
- 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 12 Nisan 1991 tarihinde yürürlüğe girerek Resmi Gazete’nin 20843 sayısında yayınlanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Cüneyt KIYAK, 1979 yılında Elazığ'da doğdu. İlk ve orta öğretimini Elazığ'da, üniversite eğitimini ise Kıbrıs Yakın Doğu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi İngilizce Psikoloji bölümünde tamamladı. 2011'den bu yana Bingöl İl Emniyet Müdürlüğü'nde Psikolog olarak görev yapmakta ve aynı zamanda Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini sürdürmektedir. Evli ve bir kız çocuğu sahibidir.

